

SŁOWO WSTĘPU

Czas nie stoi w miejscu, przyszłość bowiem niesie nowe wyzwania. Chcemy, aby godne życie stało się niezbywalnym dobrem każdego mieszkańca Naszej Gminy, a dobra współpraca była inspiracją do podejmowania kolejnych działań na rzecz podniesienia jakości życia społeczności lokalnej.

W ostatnich latach realizowaliśmy wiele ważnych projektów społecznych. Kierowaliśmy je do wszystkich grup mieszkańców - od najmłodszych, po najstarszych. Prowadziliśmy i inwestowaliśmy w opiekę żłobkową, przedszkolną oraz oświatę. Utworzyliśmy ścieżkę dydaktyczno-przyrodniczą z wieżą obserwacyjno-widokową, wybudowaliśmy nowe obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe. Dużą część naszej uwagi skierowaliśmy na politykę senioralną, uruchomiliśmy Dzienny Dom „SENIOR+”. Wspieraliśmy również finansowo osoby będące w trudnej sytuacji życiowej.

Otwartość oraz gotowość na zmiany i nowe wyzwania to wartości, bez których rozwój społeczny Naszej Gminy byłby niemożliwy. Miarą sukcesu jest poziom satysfakcji mieszkanki i mieszkańców mierzony jakością codziennego życia.

Naprzeciw wyzwaniom społecznym wychodzi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Stawiamy w niej na zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępnej i bezpiecznej przestrzeni do rozwoju i realizacji stawianych nam celów. Strategia jest podstawą do doskonalenia działań profilaktycznych i interwencyjnych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni lub dotknięci wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.

Strategią tą otwieramy jasną wizję rozwoju społecznego w Naszej Małej Ojczyźnie w perspektywie do 2030 roku. To ona jednoczy Nas wokół Strategii i nadaje jej rytm. Warto robić wszystko, aby wizję tę zrealizować. Nie mamy zatem wątpliwości, co do jej powodzenia. Wierzymy, że realizacja Strategii stanie się powodem do radości z rozwoju tego, co jest dla Nas wszystkich wspólnym dobrem.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Krotoszynie

Anna Sikora

Burmistrz Krotoszyna

Franciszek Marszałek

Spis treści

I. WIZJA I MISJA.....	5
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY.....	8
1. POŁOŻENIE I OTOCZENIE GMINY KROTOSZYN.....	8
2. DEMOGRAFIA.....	8
3. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	17
4. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE.....	18
5. PODMIOTY GOSPODARCZE I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	21
6. OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.....	22
7. WYCHOWANIE I EDUKACJA SZKOLNA.....	23
8. OPIEKA ZDROWOTNA.....	26
9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	28
10. KULTURA I SPORT.....	29
11. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW.....	34
12. DZIAŁALNOŚĆ MGOPS.....	36
III. DIAGNOZA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	45
1. OSOBY STARSZE.....	45
2. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I DŁUGOTRWALE CHORUJĄCE.....	49
3. OSOBY BEZROBOTNE I BIERNE ZAWODOWO.....	54
4. RODZINY Z PROBLEMAMI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYMI.....	55
5. OSOBY BEZDOMNE I ZAGROŻONE BEZDOMNOŚCIĄ.....	58
6. UZALEŻNIENIA.....	62
7. PRZEMOC W RODZINIE.....	65
8. PROGNOZA ZMIAN.....	72
IV. UWARUNKOWANIA PRAWNE I STRATEGICZNE TWORZENIA STRATEGII.....	76
1. UWARUNKOWANIA PRAWNE.....	76
2. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE LOKALNYM.....	77
3. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE REGIONALNYM.....	79
4. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE KRAJOWYM.....	80
V. ANALIZA SWOT.....	86
VI. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA STRATEGII.....	88
1. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	88
2. CEL I METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII.....	94
3. WDRAŻANIE, AKTUALIZACJA I MONITORING.....	97
SPIS TABEL.....	108
SPIS WYKRESÓW.....	108

I. WIZJA I MISJA

WIZJA

Zaczynaj z WIZJĄ Końca - brzmi jedna z siedmiu zasad skutecznego działania wg Stephena R. Coveya. Wg autora rozpoczynać z wizją końca to wiedzieć już na początku dokąd się zmierza, aby lepiej zrozumieć gdzie się jest w danym momencie i żeby każdy następny krok był robiony we właściwym kierunku. Poczucie wizji jest podstawą aktywnego działania, wychodzenia z inicjatywą, dokonywania zmian na lepsze i pozwala uniknąć wewnętrznej pustki, poczucia bezsensu i braku celu.

Przystępując do tworzenia SRPS 2030 zaczęliśmy właśnie od wizji. Dlaczego? Bo wiedząc dokąd podążamy, można stawiać każdy kolejny krok we właściwym kierunku, to właśnie wizja jest dobrą wskazówką do wszelkiego działania. Wizja na początku procesu budowania strategii mobilizuje i ukierunkowuje dalsze prace zespołu. Stworzona wizja odzwierciedla najważniejsze wartości, które powinny cechować Gminę Krotoszyn w przyjętym horyzoncie strategicznym roku 2030. Ma to kluczowe znaczenie dla kolejnych podstawowych części dokumentu. Umożliwia ona wyznaczenie głównych kierunków strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, sformułowanie celów, a także selekcję przedsięwzięć oraz projektów wspierających.

Treść wizji SRPS 2030 zawiera pożądane cechy społeczności lokalnej, decydujące o satysfakcjonującej jakości życia, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób doświadczających różnorodnych problemów społecznych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wyobrażenie ujęte w wizji stanowi syntezę całej koncepcji SRPS 2030.

Gmina Krotoszyn jest **przyjazną dorastaniu i starzeniu się, zaangażowaną i odpowiedzialną społecznie**. Prowadzi aktywną politykę społeczną w różnych obszarach. Charakteryzuje się niskim poziomem problemów społecznych, co jest efektem ograniczenia do minimum ich ekonomicznych skutków oraz takiego funkcjonowania publicznego systemu ich rozpoznawania, zapobiegania im i rozwiązywania, który nie pozbawia mieszkańców zdolności do samodzielnego unikania i wychodzenia z problemów społecznych.

Ma wizerunek gminy nowoczesnej, aktywnej społecznie, o bogatej ofercie, w której chce się mieszkać, pracować, realizować marzenia. Mieszkańcom niezależnie od wieku - od narodzin, przez kolejne etapy życia, aż do późnej starości - zapewnia się swobodę wyboru i dostępność do zróżnicowanej i urozmaiconej oferty usług publicznych.

Gmina posiada dobrze urządzone i dostępne przestrzenie publiczne, umożliwiające mieszkańcom aktywność kulturalną i sportowo-rekreacyjną.

Jest gminą sprzyjającą aktywności obywatelskiej. W Gminie Krotoszyn umacnia się trzeci sektor tworzony przez organizacje pozarządowe, działające w różnych obszarach codziennego życia. Swoim

mieszkańcom, lokalnym twórcom, animatorom kultury, wolontariuszom, tworzy sprzyjające warunki do aktywnego udziału w życiu społecznym i kulturowym.

- ◆ Mieszkańcy żyją w zdrowiu, lepszej kondycji fizycznej i psychicznej. Potrafią zadbać o swoje zdrowie. Prowadzą aktywny tryb życia bez nałogów.
- ◆ **Osoby starsze** są aktywne, korzystają z różnych możliwości w sferze zawodowej, społecznej i edukacyjnej. Czują się potrzebne rodzinie i społeczeństwu, wykazują inicjatywę, odkrywają oraz realizują swoje pasje. **Seniorzy są istotnym partnerem władz samorządowych.** Starość nie oznacza bierności, dzięki integracji międzypokoleniowej nie jest odczuwana negatywnie, stanowi czas nowych możliwości.
- ◆ **Osoby niepełnosprawne**, niezależnie od rodzaju dysfunkcji, stopnia niepełnosprawności oraz źródła jej powstania oraz **osoby długotrwale chorujące**, którym stan zdrowia nie pozwala na podejmowanie aktywności - żyją w godnych warunkach i mają zapewnioną należytą pomoc.
- ◆ **Rodziny** prawidłowo wypełniają funkcje opiekuńczo-wychowawcze, są zaradne i samodzielne, funkcjonują w dobrych warunkach socjalno-bytowych, dbają o wszechstronny rozwój swoich dzieci, świadomie kształtują relacje wewnętrzne oraz kontakty z otoczeniem. Stanowią przekaznik wartości, norm i postaw społecznych, takich jak bezinteresowność, solidaryzm, zaufanie, kreatywność, zaradność, odpowiedzialność, zdolność do współpracy, otwartość na nową wiedzę oraz dzielenie się nią z innymi. Potrafią zapobiegać sytuacjom problemowym. Rozwinęło się specjalistyczne poradnictwo dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- ◆ **Problemy bezdomności i zagrożenia bezdomnością** są rozpoznawane w profesjonalny i systematyczny sposób, istnieje kompleksowy system przeciwdziałania bezdomności oraz wspierania osób bezdomnych w procesie usamodzielniania się, cechujący się skutecznością pomocy i różnorodnością jej form. Funkcjonuje stabilna sieć współpracujących ze sobą instytucji, organizacji i grup lokalnych na rzecz zapobiegania i rozwiązywania pojawiających się problemów bezdomności.
- ◆ **Problem przemocy w rodzinie, uzależnienia i inne zachowania aspołeczne** występują marginalnie, zaś społeczność lokalna jest bardziej świadoma wagi tych problemów i potrafi skuteczniej na nie reagować. Osoby i rodziny doświadczające trudności życiowych uzyskują specjalistyczne wsparcie, uwzględniające podmiotowość klientów.
- ◆ **Społeczność** Gminy Krotoszyn stanowi świadomą i zintegrowaną wspólnotę, rozwijającą się, twórczą, otwartą, solidarną, wykorzystującą swój potencjał na rzecz dobra wspólnego, pielęgnując lokalne zwyczaje i tradycje. Społeczność jest aktywna, zintegrowana oraz zorganizowana.

MISJA

Misja precyzuje istotę działań i określa podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz urzeczywistnienia opisanej w dokumencie wizji.

Wykorzystując zróżnicowane formy prowadzenia działań w sferze społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych lokalnej społeczności, w SRPS 2030 określono cztery ważne cele:

- ◆ Utrzymanie osób starszych i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
- ◆ Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie
- ◆ Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
- ◆ Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju
- ◆ Stworzenie zintegrowanej i zaangażowanej w sprawy społeczne wspólnoty lokalnej.

Współcześnie wiele uwagi poświęca się włączeniu społecznemu osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym kontekście misję obecnej Strategii można określić w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie mieszkańcom Gminy jak najlepszej jakości życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Tak sformułowana misja, mimo że obejmuje wiele sfer życia społecznego, ma jednak bardzo ogólny charakter. Pragmatyczny charakter dokumentu uzasadnia rozszerzenie misji o wymiar praktyczny. Należy również podkreślić, że misją strategii jest planowe wdrożenie długoterminowych celów odpowiadających generalnym kierunkom działania, z wykorzystaniem alokacji zasobów, jakie są niezbędne do realizacji przyjętych celów. Takie określenie sprawia, że misja utożsamiana jest z realnym planowaniem oraz odpowiedzialnością za całość wdrażania działań. Biorąc pod uwagę omawiane aspekty misją strategii jest:

**Wspieranie potencjału ludzkiego, umożliwienie równych szans rozwoju i skuteczne
wspomaganie jednostki i grup w realizacji ich celów życiowych, zapewnienie mieszkańcom
Gminy Krotoszyn jak najlepszej jakości życia w warunkach odpowiadających godności
człowieka oraz planowe wdrożenie długoterminowych celów odpowiadających generalnym
kierunkom działania, z wykorzystaniem alokacji zasobów,
jakie są niezbędne do realizacji przyjętych celów.**

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

1. POŁOŻENIE I OTOCZENIE GMINY KROTOSZYN

Gmina Krotoszyn posiada status gminy miejsko-wiejskiej. Położona jest w południowej części województwa wielkopolskiego, przy granicy z województwem dolnośląskim.

Gmina Krotoszyn, razem z gminami: Kobylin, Zduny, Koźmin Wielkopolski, Rozdrażew i miastem Sulmierzyce wchodzi w skład powiatu krotoszyńskiego. Pod względem powierzchni Gmina Krotoszyn zajmuje 256 km², co stanowi 35,78% powierzchni powiatu krotoszyńskiego i stawia gminę na pierwszym miejscu pod względem zajmowanego obszaru w całym powiecie.

Na terenie gminy zlokalizowane jest miasto - Krotoszyn, o powierzchni 23 km² oraz 29 wsi sołeckich z przysiółkami. Są nimi: Baszyny, Benice, Biadki, Bożacin, Brzoza, Chwaliszew, Durzyn, Duszna Górka, Dzierżanów, Gorzupia, Janów, Jasne Pole, Kobierno, Lutogniew, Nowy Folwark, Orpiszew, Osusz-Salnia, Raciborów, Romanów, Roszki, Różopole, Smoszew, Świnków, Tomnice, Unisław, Ustków, Wielowieś, Wronów, Wróżewy. Tereny wiejskie zajmują powierzchnię 233 km².

Miasto Krotoszyn jest zarówno siedzibą Gminy, jak i powiatu krotoszyńskiego, który graniczy z powiatem rawickim, gostyńskim, jarocińskim, pleszewskim i ostrowskim, a także z powiatem milickim, który leży w administracyjnym obrębie województwa dolnośląskiego.

Położenie Gminy Krotoszyn ma swoje odzwierciedlenie w odległościach od ośrodków miejskich. Odległość od Poznania, stolicy regionu Wielkopolski wynosi ok. 108 km, od Wrocławia - stolicy regionu Dolnego Śląska ok. 80 km. Niedaleko Krotoszyna znajdują się także takie miasta jak Leszno (ok. 80 km), Ostrów Wielkopolski (ok. 28 km) czy Kalisz (ok. 52 km).

Od zachodu Gmina Krotoszyn graniczy z gminami Kobylin i Pogorzela, od północy z gminami Koźmin Wielkopolski, Rozdrażew i Dobrzyca, od wschodu z gminą Raszków, od południa z gminą Zduny i miastem Sulmierzyce.

Na terenie Gminy Krotoszyn krzyżują się dwa równorzędne szlaki komunikacji kolejowej i drogowej. Pierwszy z nich biegnie z północy na południe Gniezno-Wrocław, drugi ze wschodu na zachód Łódź-Zielona Góra.

2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Potencjał demograficzny w znacznym stopniu wpływa na sytuację ekonomiczną i społeczną gminy. Jest podstawową i jedną z pierwszych kwestii ocenianych w procesie diagnozowania sytuacji społecznej gminy. To bardzo ważny czynnik perspektywicznego rozwoju obszaru, jednak dość trudno sterowalnym, przede wszystkim biorąc

pod uwagę kompetencje samorządów lokalnych. Stanowi punkt odniesienia do doskonalenia strategicznego planowania i realizacji działań rozwojowych w obszarze lokalnej polityki społecznej.

W prezentowanych, wybranych procesach demograficznych przeanalizowano m.in. zmiany zachodzące w liczbie ludności, przyroście naturalnym, strukturę ludności wg wieku i płci, a także procesy naturalne (urodzenia i zgony), migracje oraz inne cechy demograficzne. W dalszej kolejności przedstawiono prognozę demograficzną w perspektywie 2030 roku.

Liczba mieszkańców

Podstawową wartością, która charakteryzuje jednostkę samorządu terytorialnego i obrazuje jej wielkość to jej mieszkańcy. Gminę Krotoszyn według danych GUS, na ostatni dzień 2020 roku zamieszkiwało **40.269 osób**. Tym samym mieszkańcy gminy stanowili 52,3% powiatu krotoszyńskiego i 1,2% województwa wielkopolskiego.

W ostatnich 5 latach na terenie Gminy Krotoszyn zaobserwować można stały trend spadku liczby mieszkańców, w stosunku do 2016 roku **liczba ludności zmalała o 0,8%**, podczas gdy w całym kraju spadła o 0,4%.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Krotoszyn na tle Polski, województwa wielkopolskiego i powiatu krotoszyńskiego

Jednostka statystyczna	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2020 r. do 2016 r.
Polska	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576	38 265 013	-0,4%
Województwo	3 481 625	3 489 210	3 493 969	3 498 733	3 496 450	0,4%
Powiat	77 764	77 720	77 488	77 274	76 998	-1,0%
Gmina Krotoszyn	40 600	40 593	40 472	40 341	40 269	-0,8%

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

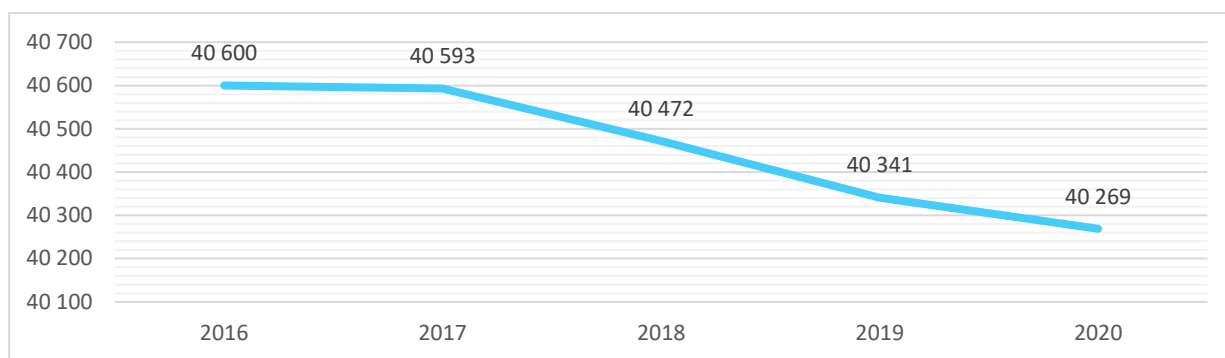
Warto podkreślić, że w Gminie Krotoszyn depopulacja ludności nie przebiegała równomiernie. **Kurczyła się liczba ludności miasta Krotoszyna, a rosła w sołectwach.** O ile na koniec 2016 roku miasto Krotoszyn liczyło 29.143 mieszkańców, tak na koniec 2020 roku już tylko 28.701 (-442). Jednocześnie liczba mieszkańców we wszystkich sołectwach w Gminie wzrosła w tym samym okresie z poziomu 11.457 do 11.568 osób.

Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Krotoszyn w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	40 600	40 593	40 472	40 341	40 269
miasto Krotoszyn	29 143	29 109	28 969	28 804	28 701
sołectwa	11 457	11 484	11 503	11 537	11 568

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wykres 1. Zmiany liczby ludności ogółem w Gminie Krotoszyn w latach 2016-2020

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Gęstość zaludnienia

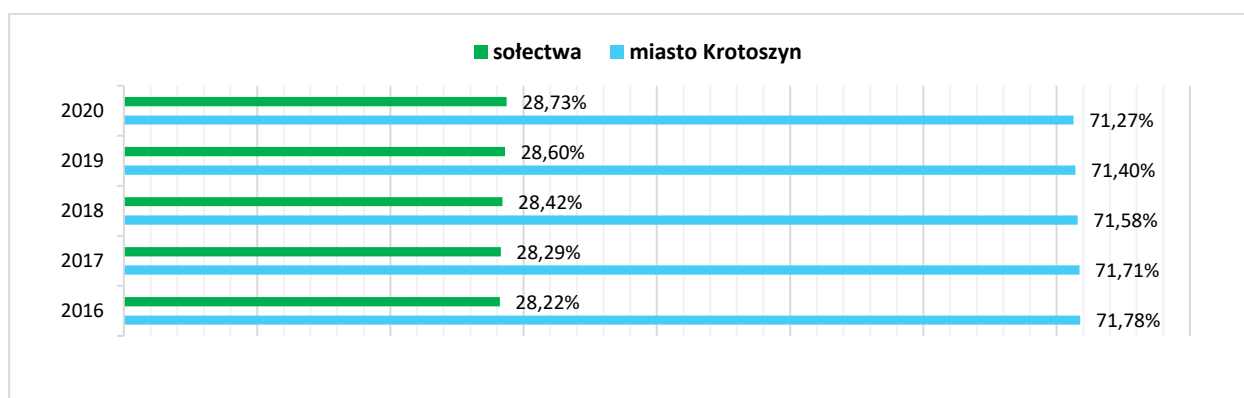
Jednym ze wskaźników, dających pogląd na zmiany zachodzące w demografii Gminy Krotoszyn, jest stopień nasycenia przestrzeni potencjałem ludnościowym, tj. liczba mieszkańców przypadająca na 1 m².

Na koniec 2020 roku średnia gęstość zaludnienia w Gminie Krotoszyn wynosiła **157 osób na 1 km²** i znacznie przekraczała średnią dla Polski (122 osoby/1km²), województwa wielkopolskiego (108 osób/1km²) i powiatu krotoszyńskiego (117 osoby/1km²).

Dane statystyczne z 2020 roku ukazują Gminę Krotoszyn jako obszar o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu pod względem rozmieszczenia ludności. I tak dla miasta Krotoszyn gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 1.273 osób na 1 km², a w sołectwach było to 50 osób na 1 km².

Podsumowaniem zagadnienia gęstości zaludnienia jest wykres prezentujący odsetek ludności Gminy Krotoszyn w podziale na miasto i sołectwa.

Wykres 2. Odsetek ludności Gminy Krotoszyn przypadająca na 1 km² w mieście Krotoszyn oraz w sołectwach

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Przyrost naturalny

Duży wpływ na zmiany w zakresie liczby ludności ma poziom przyrostu naturalnego, definiowany jako różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów.

W 2020 roku w Gminie Krotoszyn zarejestrowano 404 urodzeń żywych tj. o 25 mniej niż w roku poprzednim. Tym samym współczynnik urodzeń obniżył się o 0,61 p. prom. (punkt promilowy) do **10,02‰**. Jednocześnie wzrosła liczba zgonów - zmarło 480 osób tj. o 44 osoby więcej niż w 2019 roku, a w porównaniu do 2016 roku o 104 osoby (376 zgonów). Tym samym współczynnik umieralności wyniósł **11,90‰** wobec 11,21‰ w 2019 roku i 8,32‰ w 2016 roku.

W konsekwencji w 2020 roku odnotowano ubytek naturalny – liczba urodzeń była o 76 osób niższa od liczby zgonów. Zatem współczynnik przyrostu naturalnego, liczony na 1000 ludności dla Gminy Krotoszyn wyniósł **-1,88**, w 2019 roku był również ujemny, ale bliski zeru i wynosił -0,17. W województwie wielkopolskim współczynnik przyrostu naturalnego w 2020 roku był niższy (-1,18), a w powiecie krotoszyńskim wyższy (-2,22).

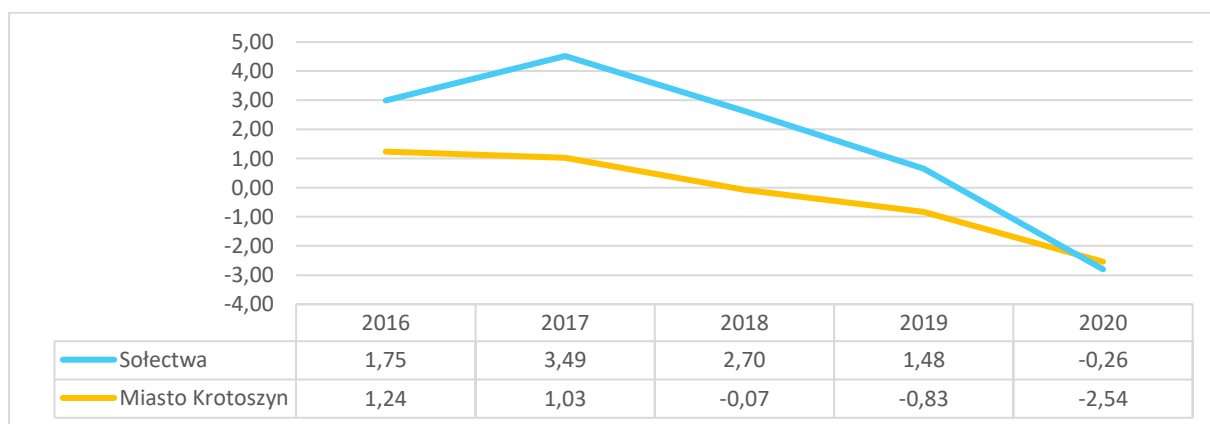
Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności jest bardzo zróżnicowany, patrząc na miasto Krotoszyn i sołectwa oddzielnie.

Tabela 3. Liczba urodzeń żywych, zgonów i przyrost naturalny w Gminie Krotoszyn

	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	432	464	431	429	404
Zgony	376	394	402	436	480
Przyrost naturalny	56	70	29	-7	-76
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,38	1,72	0,72	-0,17	-1,88

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w mieście Krotoszyn i w sołectwach

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Migracje

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę mieszkańców są migracje, które coraz mocniej oddziałują na wielkość populacji, także ze względu na niski poziom urodzeń i niską dzietność kobiet. Gmina Krotoszyn legitymuje się ujemnym saldem migracji. W 2020 roku saldo migracji wynosiło **-55 osób**, przy czym saldo migracji wewnętrznych osiągnęło poziom -33, a zagranicznych -22 osoby. Salda te jednak kształtowały się inaczej w mieście Krotoszyn i inaczej w sołectwach. W mieście Krotoszyn saldo migracji wynosiło -72 (saldo migracji wewnętrznych -49, a zagranicznych -23 osoby). Z kolei w sołectwach było dodatnie i wyniosło 17 osób, przy czym saldo migracji wewnętrznych osiągnęło poziom 16, a zagranicznych 1 osoba.

Tabela 4. Saldo migracji w Gminie Krotoszyn na tle powiatu, województwa i Polski

	Saldo migracji ogółem					Saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	1 505	1 436	3 612	6 163	4 483	0,04	0,04	0,09	0,16	0,12
Województwo wielkopolskie	1 059	1 143	1 282	1 460	1 757	0,30	0,33	0,37	0,42	0,50
Powiat krotoszyński	-166	-127	-270	-237	-181	-2,14	-1,63	-3,48	-3,07	-2,35
Gmina Krotoszyn	-79	-30	-136	-165	-55	-1,95	-0,74	-3,36	-4,09	-1,36

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wiek i płeć

W demografii biologiczne cechy ludności to przede wszystkim wiek i płeć. Od tego, czy w społeczeństwie przeważają ludzie starsi czy młodszy, zależy jaka będzie przyszłość gminy i następnych pokoleń w nim żyjących, np. czy wystarczy rąk do pracy.

W wyniku procesów w zakresie ruchu naturalnego, migracji oraz wydłużania się trwania życia ludności mają miejsce istotne przekształcenia w liczbie ludności według wieku. W 2020 roku liczba dzieci w wieku poniżej 15 lat wyniosła 6.596. W konsekwencji udział grupy 0-14 lat w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Krotoszyn **wyniósł 16,38%** (Polska - 15,36%, województwo wielkopolskie - 16,57%, powiat krotoszyński – 16,73%). Dla porównania w 2016 roku dzieci stanowiły 15,93%, 2017 roku – 16,06%, w 2018 roku – 16,11%, w 2019 roku -16,27%. Natomiast niezmiennie rośnie grupa osób w wieku 65 lat i więcej. W 2020 roku grupa ta zwiększyła się **w porównaniu do 2016 roku o 900 osób do wielkości 6.968**, co stanowiło 17,30% ogólnej liczby mieszkańców.

Tabela 5. Ludność Gminy Krotoszyn według grup wieku i płci w wybranych latach

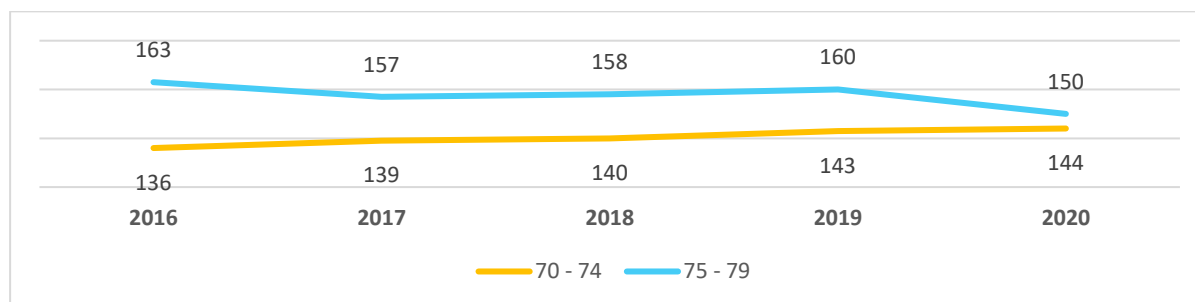
Grupy wieku	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
	2016	2018	2020	2016	2018	2020	2016	2018	2020
0-14	6 466	6 521	6 596	3 304	3 323	3 334	3 162	3 198	3 262
15-49	19 703	19 322	18 958	10 046	9 877	9 675	9 657	9 445	9 283
50-64	8 363	8 070	7 747	4 034	3 877	3 736	4 329	4 193	4 011
65 - 74	3 649	4 142	4 601	1 579	1 817	2 003	2 070	2 325	2 598
75 - 79	1 048	989	916	398	383	367	650	606	549
80 - 84	766	795	783	252	268	254	514	527	529
85 i więcej	605	633	668	165	174	181	440	459	487
Ludność ogółem	40 600	40 472	40 269	19 778	19 719	19 550	20 822	20 753	20 719

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Warto pochylić się także nad relacją obydwu płci i nadwyżki jednej nad drugą w różnych grupach wiekowych. W ogólnej liczbie mieszkańców w okresie ostatnich 5 lat nieznacznie przeważają **kobiety, które stanowią niezmiennie nieco więcej niż 51,4%** - na 100 mężczyzn przypadało prawie 106 kobiet. W Polsce i województwie wielkopolskim sytuacja jest podobna, kobiety stanowią bowiem odpowiednio 51,6% i 51,4% (na 100 mężczyzn przypadało w Polsce 107, w województwie - 106 kobiet). Jedynie odsetek kobiet dla powiatu krotoszyńskiego był zdecydowanie niższy i wyniósł 50,9% - na 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety.

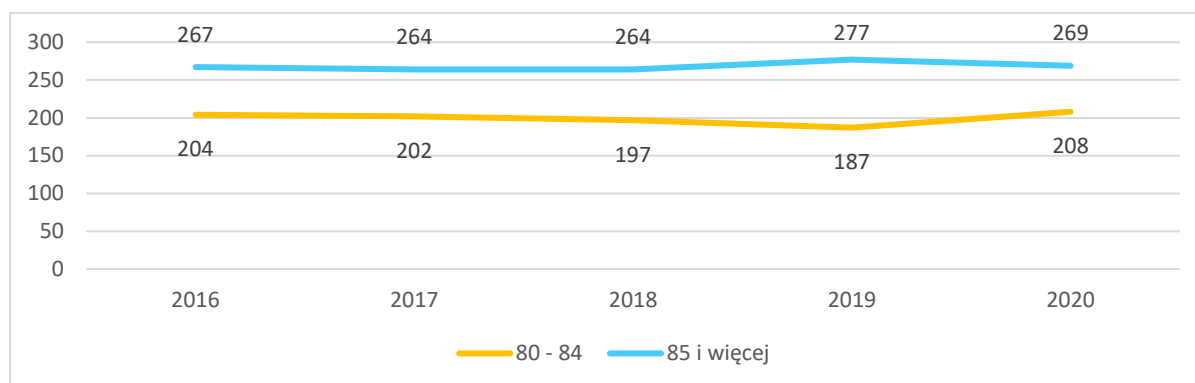
Współczynnik feminizacji w Gminie Krotoszyn jest zróżnicowany w różnych grupach wiekowych. Na koniec 2020 roku w Gminie Krotoszyn, wśród młodszych grup do 49 roku życia występuje liczebna przewaga mężczyzn, gdzie na 100 mężczyzn w tej grupie wieku przypadało 96 kobiet. Z kolei dla grup osób w wieku 49 i więcej lat współczynnik feminizacji wyniósł 125, przy czym w najstarszych rocznikach wieku tj. **70 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadają średnio przypadało średnio 169 kobiet**. To wynik dłuższego trwania życia kobiet, jednak na przestrzeni ostatnich 5 lat parametry te zmniejszały się. Dla przykładu w 2016 roku współczynnik feminizacji dla wieku 70 i więcej lat wynosił prawie 179.

Wykres 4. Współczynnik feminizacji w Gminie Krotoszyn dla grup wiekowych 70-79

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wykres 5. Współczynnik feminizacji w Gminie Krotoszyn dla grup wiekowych powyżej 80 roku życia

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Mieszkańcy według ekonomicznych grup wieku

Ekonomiczne grupy wieku ludności to grupy ludności uporządkowane ze względu na wiek zdolności do pracy, wśród których wyróżnia się osoby w wieku przedprodukcyjnym tj. okres od urodzenia do 17 lat, wieku produkcyjnym (od 18 roku życia do 59 lat dla kobiet i do 64 roku życia dla mężczyzn) oraz w wieku poprodukcyjnym (dla mężczyzn jest to 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej).

W Gminie Krotoszyn od kilku lat zauważalny jest spadek udziału osób **w wieku produkcyjnym**. W roku 2016 ta grupa ekonomiczna stanowiła 62,3% mieszkańców, natomiast w roku 2020 było to już tylko 59,8%. Wielkość tej populacji w 2020 roku wyniosła 24.081 osób tj. o 1.194 osoby mniej niż w 2016 roku.

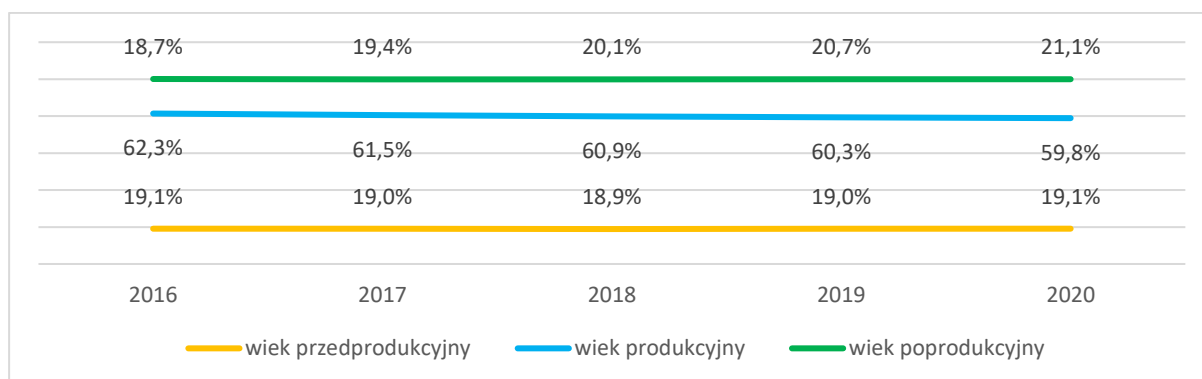
W Gminie Krotoszyn, przyspieszeniu uległ natomiast proces starzenia się ludności. Wskazują na to tendencje zmian dotyczące udziału mieszkańców **w wieku poprodukcyjnym** (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W analizowanym okresie 2016-2020, liczebność tej zbiorowości zwiększyła się o 910 osób do 8.493, a jej odsetek wzrósł z 18,7% w 2016 roku do 21,1% w 2020 roku.

Tabela 6. Ludność Gminy Krotoszyn według ekonomicznych grup wieku w latach 2016-2020

Ekonomiczne grupy wieku	2016	2017	2018	2019	2020
Ludność ogółem	40 600	40 593	40 472	40 341	40 269
Wiek przedprodukcyjny (0-17)	7 742	7 726	7 662	7 653	7 695
Wiek produkcyjny (18-59/64)	25 275	24 975	24 664	24 319	24 081
Wiek poprodukcyjny (60/65+)	7 583	7 892	8 146	8 369	8 493

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wykres 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Krotoszyn

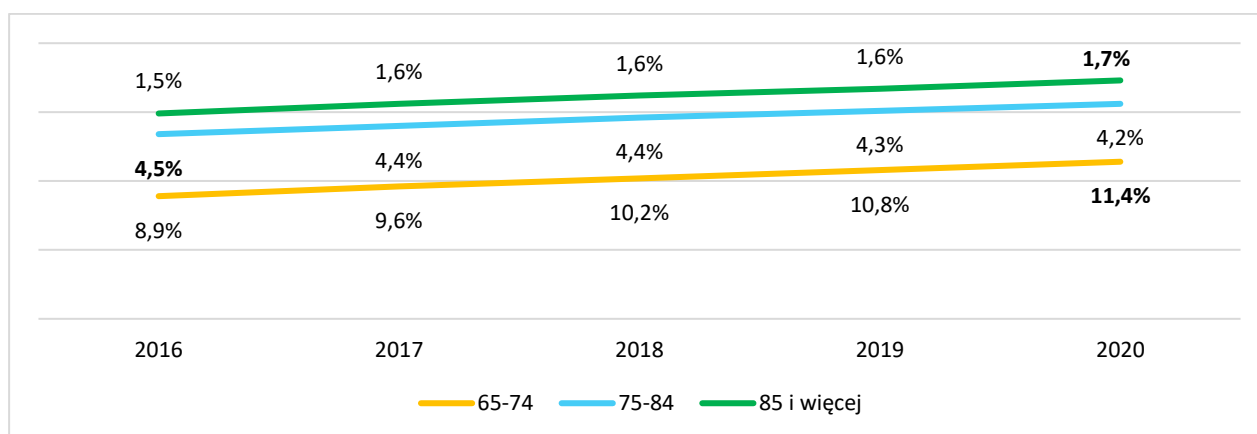
Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności przeanalizowano także w oparciu o współczynnik obciążenia demograficznego, który dokładniej obrazuje trendy w procesie starzenia się mieszkańców Gminy Krotoszyn.

Współczynnik osób w wieku nieprodukcyjnym przypadający na 100 osób w wieku produkcyjnym w **2020 wyniósł 67,2%** wobec 60,6% w 2016 roku, a w porównaniu do 2014 roku zwiększył się prawie o 9,0% (58,4%). Trend wzrostu współczynnika utrzymuje się zarówno w skali powiatu krotoszyńskiego, województwa wielkopolskiego, jak i w kraju.

Starzenie się starszej grupy ludności w wieku 65 lat i więcej rośnie w szybszym tempie niż jakakolwiek inna grupa wiekowa ludności. W Gminie Krotoszyn na koniec 2020 roku odsetek osób w wieku 65 lat i więcej stanowił 17,3% całkowitej liczby ludności. Stanowi to 6.968 mieszkańców i oznacza, że na jedną osobę w wieku 65 lat lub więcej przypadało mniej więcej trzy osoby w wieku produkcyjnym. Jeszcze w 2016 roku na jedną osobę powyżej 65. roku życia przypadało nieco więcej niż cztery osoby w wieku produkcyjnym.

Wykres 7. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Krotoszyn

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Prognoza demograficzna

Próba bardziej precyzyjnej odpowiedzi na pytanie o przyszłość demograficzną Gminy Krotoszyn jest prognoza demograficzna dla ludności gmin opublikowana przez GUS, gdzie wyliczono tempo zmian zaludnienia w latach 2016 – 2030.

Prognoza demograficzna przedstawiona przez GUS dla Gminy Krotoszyn w perspektywie 2030 roku w porównaniu do 2016 roku przewiduje następujące zmiany:

- ◆ liczba ludności zmniejszy się z 40.600 mieszkańców do 39.503;
- ◆ liczba ludności w wieku 0-14 lat charakteryzować się będzie spadkiem rzędu 4%, pod warunkiem utrzymania się obecnych wskaźników urodzeń;
- ◆ istotnie zmniejszy się liczba ludności w wieku od 15 do 59 roku życia, tj. z poziomu 25.160 do poziomu 22.372 mieszkańców, co oznacza spadek o 11%;
- ◆ przyspieszenie procesu starzenia się ludności w wieku 60+, tj. z poziomu 8.974 do poziomu 10.970 osób, co oznacza wzrost o 22%;
- ◆ największy wzrost liczby ludności wystąpi wśród osób **w wieku 80 lat i więcej - prawie o 57%** i wzrośnie do poziomu 2.147 osób z 1.371 w 2016 roku.

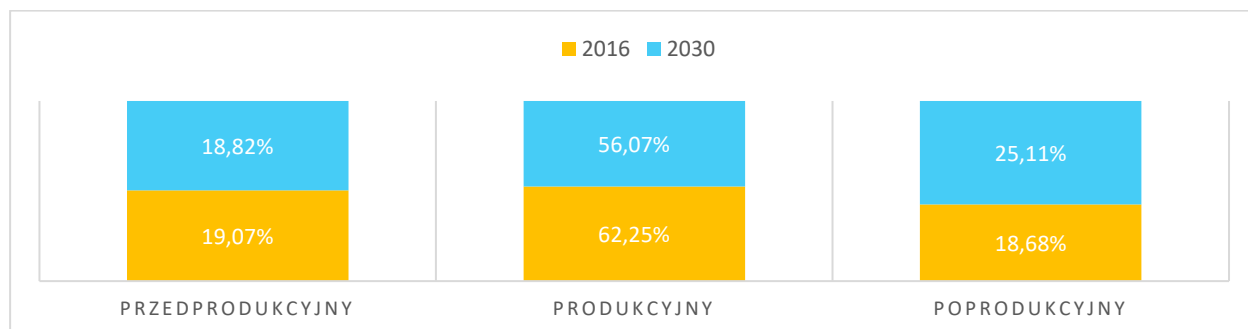
Dane GUS dotyczące prognozy ludności wskazują, że w kolejnych latach zachodzą będą intensywne procesy demograficzne, w wyniku których występować będzie stały ubytek liczby mieszkańców. Warto dodać, że nie powstały jeszcze prognozy uwzględniające skutki pandemii COVID-19 oraz powiązanego z nią kryzysu gospodarczego.

Tabela 7. Prognozowana liczba Gminy Krotoszyn w latach 2021 - 2030

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.	2028 r.	2029 r.	2030 r.
ogółem	40 369	40 305	40 238	40 162	40 079	39 985	39 878	39 760	39 633	39 503
według ekonomicznych grup wieku										
przedprodukcyjny	7 887	7 934	7 959	7 916	7 897	7 829	7 681	7 572	7 496	7 433
produkcyjny	23 629	23 309	23 057	22 848	22 645	22 532	22 486	22 418	22 305	22 151
poprodukcyjny	8 853	9 062	9 222	9 398	9 537	9 624	9 711	9 770	9 832	9 919
według biologicznych grup wieku										
0-14	6 677	6 682	6 633	6 509	6 424	6 378	6 335	6 282	6 197	6 161
15-59	23 567	23 365	23 238	23 144	23 015	22 880	22 748	22 615	22 543	22 372
60+	10 125	10 258	10 367	10 509	10 640	10 727	10 795	10 863	10 893	10 970
w tym:										
65+	7 377	7 677	7 915	8 113	8 297	8 415	8 521	8 597	8 715	8 820
80+	1 512	1 512	1 512	1 521	1 516	1 690	1 795	1 905	2 062	2 147

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wykres 8. Struktura wg ekonomicznych grup wieku dla Gminy Krotoszyn w 2030 roku w porównaniu do 2016 roku

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

3. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Posiadanie mieszkania jest jedną z podstawowych potrzeb każdego człowieka, stanowi zasadniczy wyznacznik ludzkiego bytu. Mieszkanie służy zaspokojeniu podstawowych funkcji biologicznych i jest miejscem regeneracji sił, decyduje w dużej mierze o trwałości rodziny, wymiarze kultury i modelu życia, wyznacza trend demograficzny. Jest wreszcie warunkiem prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa. Według danych GUS w końcu 2020 roku na terenie Gminy Krotoszyn znajdowało się 7.270 budynków mieszkalnych, a zasoby mieszkaniowe w gminie tworzyło 13.860 mieszkań, składających się z 59.392 izb o łącznej powierzchni 1.211.108 m².

Analiza danych dotyczących zasobów mieszkaniowych w latach 2016-2020 wskazuje na stosunkowo umiarkowany rozwój w tym obszarze. W porównaniu do 2016 roku liczba budynków mieszkalnych zwiększyła się o 4,74% (z 6.941 do 7.270), natomiast mieszkań o 6,40%, a izb o 6,30%. Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła o 6,76% w stosunku do roku 2016.

Rozwój mieszkalnictwa sprawił, że statystycznie mieszkańcy Gminy Krotoszyn mają do dyspozycji coraz więcej mieszkań. W 2020 roku na 1000 mieszkańców przypadało 344,2 mieszkań tj. o 7,3% więcej niż w 2016 roku. Był to wynik zdecydowanie większy niż średnia dla powiatu krotoszyńskiego (316,6 mieszkań na 1000 ludności), ale zdecydowanie mniejszy niż średnia dla Polski (392,4 mieszkania), czy dla województwa wielkopolskiego (363,9 mieszkań).

Stopniowa poprawa sytuacji mieszkaniowej w Gminie Krotoszyn spowodowała, że w latach 2016-2020 zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę. W 2020 roku na 1 osobę przypadało 30,1m² mieszkania, tj. więcej niż w Polsce (29,2 m²), powiecie (29,2m²) i województwie (29,8m²).

Opisując stan zasobów mieszkaniowych warto odnotować również zmiany w stopniu wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje. W Gminie Krotoszyn w wodociąg wyposażonych jest 99,17% mieszkań, 96,39% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spółukiwany, 93,63% mieszkań posiada łazienkę, 79,12% korzysta z centralnego ogrzewania, a 63,04% z gazu sieciowego.

W swoich zasobach mieszkaniowych, Gmina Krotoszyn wg stanu na koniec 2020 roku posiadała **668 mieszkań komunalnych**, z których wydzielonych zostało **78 mieszkań (lokalii) socjalnych**.

W latach 2016-2020 obserwowana była tendencja spadkowa liczby osób oczekujących na mieszkanie socjalne, która z 67 osób oczekujących w 2016 roku spadła do 54 osób w 2020 roku tj. o 19,4%.

W 2020 roku zostało złożonych 27 wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy. Odnotowano również 13 wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego. Dla oczekujących na tego typu lokale ważne jest, aby przekazywane mieszkania były dość tanie w utrzymaniu (czynsz, opłaty za ogrzewanie), a przede wszystkim posiadały łazienkę.

Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe stanowią szczególny rodzaj wypłacanego przez gminę świadczenia pieniężnego. Przysługuje on osobom o niskich dochodach, znajdującym się w trudnej sytuacji. Pomoc w tej formie ma umożliwić im zapłatę czynszu oraz pokryć inne wydatki za zajmowany lokal. Dodatek mieszkaniowy jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych.

W 2020 roku mieszkańcom Gminy Krotoszyn wypłacono 4.951 dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę 1.075.404,77 zł, tj. o ponad 25% mniej w ujęciu ilościowym niż w 2016 roku. Natomiast wzrosła przeciętna wysokość dodatku z 199,21 zł w 2016 roku do 217,21 zł w 2020 roku. Warto zauważyć, że najwięcej dodatków mieszkaniowych wypłacono użytkownikom lokali prywatnych, tj. 38,5% w 2020 roku (34,2% w 2016 r.) oraz lokali gminnych 32,1% (32,2% w 2016 r.).

Tabela 8. Wypłacone dodatki mieszkaniowe mieszkańcom Gminy Krotoszyn w wybranych latach

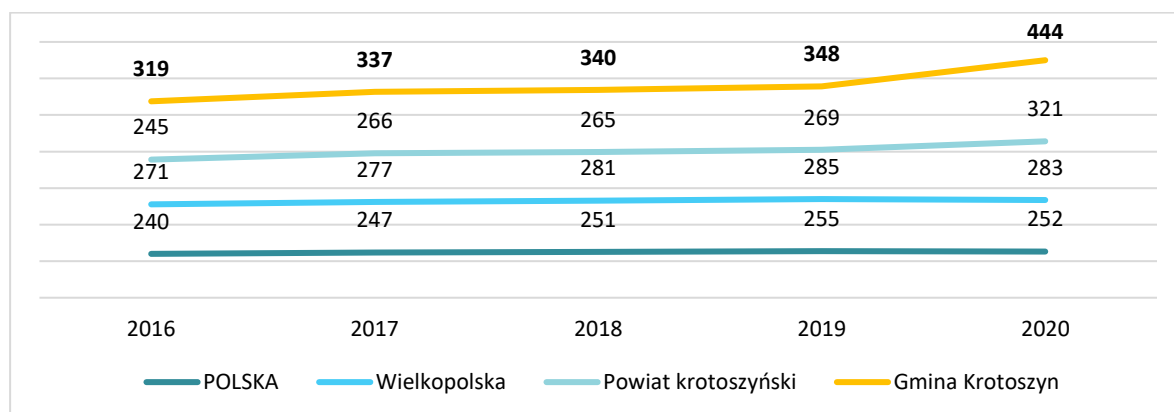
	2016	2018	2020	2016/2020
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	6 603	6 043	4 951	-25,02%
Kwota dodatków mieszkaniowych w zł	1 315 374	1 204 522	1 075 404	-18,24%
Przeciętna wysokość dodatku w zł	199,2	199,3	217,2	9,04%
Liczba przyznanych dodatków na 1000 mieszkańców	162,64	149,31	136,96	-15,79%

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

4. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

Praca należy do najważniejszych wymiarów życia. Według stanu na koniec grudnia 2020 r. **liczba pracujących** w Gminie Krotoszyn wynosiła 17.897 osób i była wyższa o 38,11% niż w końcu 2016 roku. Kolejną ważną informacją o rynku pracy jest liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców. W Gminie Krotoszyn na koniec 2020 roku przypadało 444 pracujących na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie bardziej korzystniejsza sytuacja niż w powiecie krotoszyńskim (321 osoby), województwie wielkopolskim (283 osoby) i w Polsce (252 osoby).

Wykres 9. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Krotoszyn na tle powiatu, województwa i Polski w latach 2016-2020*

*Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Istotnym zjawiskiem determinującym sytuację na rynku pracy **jest bezrobocie** i reprezentacja osób bezrobotnych w zasobie ludności w wieku produkcyjnym. W ostatnich latach zarówno w Gminie Krotoszyn, powiecie krotoszyńskim, województwie wielkopolskim i w kraju obserwowano systematyczny spadek podstawowych wielkości opisujących poziom i natężenie bezrobocia. Rok 2020 z racji pandemii koronawirusa przyniósł przełamanie tej tendencji i pogorszenie się sytuacji na rynku pracy.

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, wyrażona w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo. Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie krotoszyńskim.

W 2020 roku, w którym wszystkie zjawiska gospodarcze zostały zdominowane przez pandemię, **stopa bezrobocia** w powiecie krotoszyńskim w stosunku do analogicznego okresu 2019 r. wzrosła o 1,0 pkt proc. i **uksztaltowała się na koniec 2020 roku na poziomie 3,9%**. Była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie wielkopolskim (3,7%), a znacznie niższa niż do całej Polski (6,2%).

Tabela 9. Stopa bezrobocia w powiecie krotoszyńskim na tle województwa i Polski w latach 2016-2020

ROK (stan na dzień 31.12.)	STOPA BEZROBOCIA		
	Polska	Województwo wielkopolskie	Powiat krotoszyński
2020	6,2	3,7	3,9
2019	5,2	2,8	2,9
2018	5,8	3,2	3,3
2017	6,6	3,7	3,7
2016	8,2	4,9	4,9

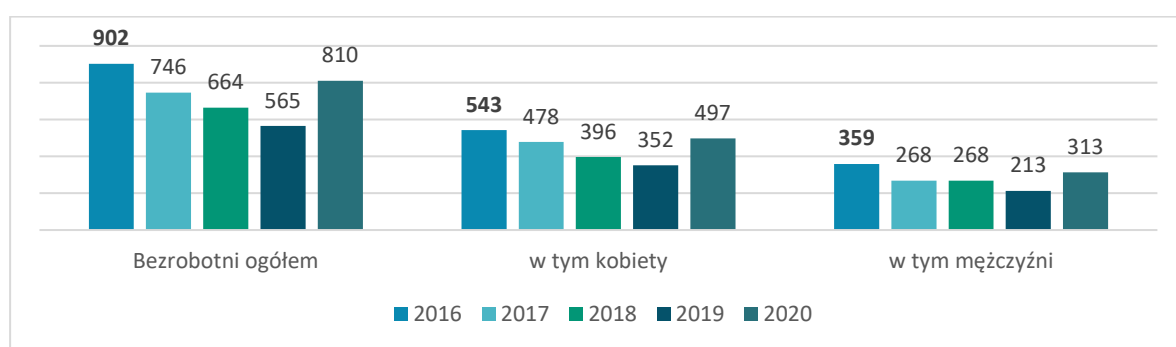
Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

W końcu grudnia 2020 roku ewidencja PUP **obejmowała 810 osób bezrobotnych** z Gminy Krotoszyn, co stanowiło 58,11% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie krotoszyńskim i 1,33% w

województwie wielkopolskim. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych z Gminy Krotoszyn w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł 2,0%, a w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - 3,4%. W porównaniu do 2019 roku ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła o 43,36%, co bez wątpienia było efektem pandemii SARS-CoV-2.

Cechą charakterystyczną bezrobocia w Gminie Krotoszyn jest przewaga kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Odsetek kobiet wśród ogółu bezrobotnych wzrósł z poziomu 60,20% na koniec 2016 roku, do 64,08% w grudniu 2018 roku, by na koniec 2020 roku ukształtować się na poziomie 61,36%.

Wykres 10. Zmiany liczby bezrobotnych z Gminy Krotoszyn

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Z uwagi na problemy społeczne, jakie niesie ze sobą pozostawanie na bezrobociu, w procesie przygotowania SRPS 2030 zidentyfikowano grupę osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Do tej kategorii należą bezrobotni, którzy ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Są to bezrobotni do 30 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej. Na koniec 2020 roku ich liczba wynosiła 660 osób, co stanowiło 81,48% ogółu bezrobotnych.

Najliczniejszą grupę stanowiły **osoby długotrwale bezrobotne**, które w liczbie **333** stanowiły aż 41,11% wszystkich osób pozostających bez zatrudnienia, a w ogólnej liczbie mieszkańców - 0,83%. Jest to najbardziej narażona na niepowodzenia na rynku pracy grupa bezrobotnych, gdyż nieprzerwanie pozostają poza zatrudnieniem przez okres 12 miesięcy lub dłużej.

Drugą, co do wielkości grupą były **osoby do 30 roku życia**, których na koniec 2020 roku zarejestrowanych było **220** osób, a ich odsetek w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 27,16%.

W okresie od 2016 do 2020 roku wśród osób bezrobotnych **powyżej 50 roku życia** stopniowo malał ich udział w ogólnej liczbie osób pozostających bez zatrudnienia. Na dzień 31 grudnia 2020 roku zarejestrowanych było **201 osób** po 50 roku życia, tj. 24,81% wszystkich bezrobotnych.

Warto pamiętać, że bezrobotni zarejestrowani w PUP to jedynie część osób, które nie posiadają

zatrudnienia, natomiast pozostałe nie rejestrują się m.in. ze względu na brak motywacji a nawet niechęć do podjęcia pracy lub innych oferowanych przez urząd form aktywizacji zawodowej, a także ze względu na pracę w szarej strefie.

5. PODMIOTY GOSPODARCZE I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W Gminie Krotoszyn obserwuje się **pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości**, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według stanu na koniec 2020 roku **w rejestrze REGON wpisanych było 4.150** podmiotów gospodarki narodowej. Stanowiło to 55,8% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu krotoszyńskiego. Udział ten klasuje Gminę Krotoszyn na pierwszym miejscu wśród wszystkich gmin powiatu krotoszyńskiego.

Na tle kraju i województwa wielkopolskiego, Gmina Krotoszyn charakteryzuje się niższym poziomem przedsiębiorczości wyrażanym liczbą podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W 2020 roku wskaźnik dla gminy wyniósł 103, przy 132 dla województwa i 122 dla kraju. Jednocześnie był on jednak wyższy niż dla powiatu krotoszyńskiego (97 podmiotów). W porównaniu do 2019 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 118 tj. o 2,92%, a w odniesieniu do 2016 roku odnotowano wzrost o 354 tj. o 9,32%.

Na przestrzeni lat 2016-2020 najwięcej (339) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (271) w roku 2020. Najwięcej (243) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2018 roku, najmniej (133) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Wśród podmiotów gospodarczych **dominowały podmioty sektora prywatnego**, których w 2020 roku było 4.006 tj. 96,3% ogólnej liczby podmiotów. Zdecydowaną większość podmiotów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2016 roku było to 2.798 osób, **w 2020 roku - 3.080 osób**, co oznacza wzrost o 10,1%.

Działalność gospodarcza osób fizycznych w Gminie Krotoszyn koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych (743 podmioty). Ważnymi sekcjami są również: budownictwo (594 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (309 podmiotów), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (295 podmiotów) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (216 podmiotów).

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem i wg sektora w Gminie Krotoszyn

	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
Ogółem	3 796	3 834	3890	4 032	4 150	9,32%
Sektor publiczny	126	113	113	110	111	-11,90%
Sektor prywatny	3 650	3 698	3 754	3 898	4 006	9,75%

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Podmioty według klas wielkości

Sektor MSP (mikro, małe i średnie firmy) stanowi przeważającą większość przedsiębiorstw w Gminie Krotoszyn 99,9%. Najliczniejsze są mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające 0-9 pracowników, których udział w strukturze wszystkich przedsiębiorstw wynosił na koniec 2020 roku aż 96% (3.988), tj. o 11% więcej niż w 2016 roku.

W następnej kolejności znalazły się małe przedsiębiorstwa, zatrudniające 10-49 pracowników. W 2020 roku działało 134 przedsiębiorstwa, stanowiące 3% ogółu przedsiębiorstw. Ich liczba uległa zmniejszeniu o niemal 6% w stosunku do 2016 roku.

Trzecią grupą pod względem liczebności w strukturze przedsiębiorstw wg klas wielkości, były przedsiębiorstwa, zatrudniające 50-249 pracowników - 24 zakłady.

Na terenie Gminy Krotoszyn zlokalizowane są 4 duże przedsiębiorstwa, w tym 2 bardzo duże, w których liczba pracowników wynosi 1000 i więcej. Najstarszym i jednym z największych zakładów jest firma **MAHLE Polska Sp. z o.o.**, która od czerwca 1999 r. należy do koncernu MAHLE. Krotoszyńska firma Mahle zatrudnia blisko 3.000 osób. Wytwarza produkty takie jak: tuleje cylindrowe dla samochodów ciężarowych i osobowych, tuleje wielkogabarytowe, zestawy cylindrowo tłokowe (zestawy naprawcze), prowadnice zaworowe, wkładki tłokowe, tłoki i zawory. Drugą, co do wielkości firmą jest **Dino Polska Spółka Akcyjna** z siedzibą w Krotoszynie i adresem przy ul. Ostrowskiej 122. W krotoszyńskiej części firmy zatrudnionych było około 1.000 osób.

Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie Krotoszyn, według klas wielkości

Liczba przedsiębiorstw wg klas wielkości	2016	2017	2018	2019	2020
do 9 osób	3.624	3.656	3.718	3.869	3.988
10-49	142	147	143	134	134
50-249	26	27	25	25	24
250 i więcej osób	4	4	4	4	4

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

6. OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Rozwój instytucji skupiających się na opiece nad małymi dziećmi jest dziś ważną inwestycją w kapitał ludzki i dużym ułatwieniem dla pracujących rodziców. Opieka żłobkowa pozwala rodzicom na lepsze godzenie pracy zawodowej i życia prywatnego, przez co może zwiększać udział kobiet w rynku pracy. Opieka ta może również wpływać na zwiększenie dzietności, poprzez zapewnienie sprawniejszego systemu opieki nad dzieckiem.

Żłobki i kluby dziecięce mogą być prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, osoby fizyczne oraz osoby i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Rodzice dzieci uczęszczających do klubów i żłobków ponoszą z kolei opłaty za ich pobyt i wyżywienie, a

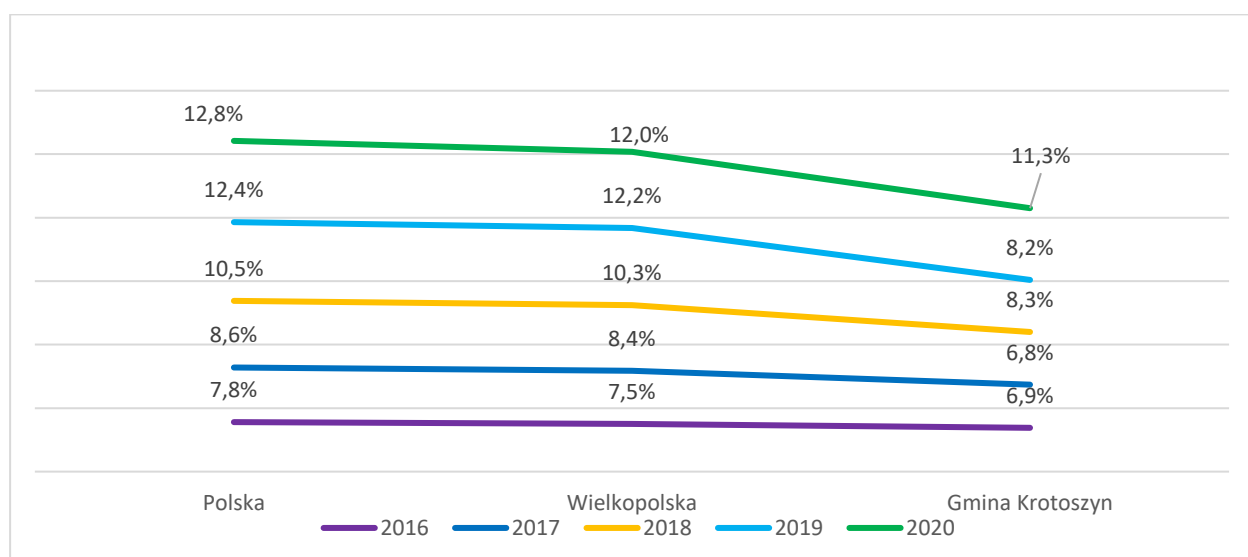
wysokość opłaty określana jest przez podmiot organizujący opiekę. Podmioty prowadzące taki rodzaj opieki mogą otrzymać dotacje celowe z budżetu państwa, budżetu gminy lub środki z Funduszu Pracy.

Na terenie Gminy Krotoszyn w 2020 roku funkcjonowały **3 podmioty prywatne**, świadczące opiekę żłobkową:

- ◆ Żłobek „Miś” w Krotoszynie,
- ◆ Niepubliczny Żłobek „Smerfuś” w Krotoszynie,
- ◆ Niepubliczny Żłobek „Montessori” w Krotoszynie.

Opieką żłobkową w 2020 roku objęto 142 dzieci w wieku do lat 3 (w 2016 roku - 88 dzieci). Warto wspomnieć, że liczba dzieci objętych opieką żłobkową w stosunku do ogólnej liczby dzieci w grupie wieku do lat 3 dla Gminy Krotoszyn na tle Polski i województwa wielkopolskiego, zarówno w 2020 roku, jak i w latach 2016-2019 była niższa, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w stosunku do ogólnej liczby dzieci w wieku żłobkowym w Gminie Krotoszyn na tle Polski i województwa

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

7. WYCHOWANIE I EDUKACJA SZKOLNA

Ważnym elementem wsparcia rodziny jest **wychowanie przedszkolne**, znacznie bardziej rozpowszechnione niż opieka nad dziećmi do lat 3. Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem w polskim systemie oświaty. Ten etap obejmuje: przedszkola łącznie z przedszkolami specjalnymi, zespoły wychowania przedszkolnego, punkty przedszkolne, oraz oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych.

W całym systemie wychowania przedszkolnego obecnie w gminie Krotoszyn sieć przedszkolną tworzy **10 przedszkoli**, w tym **5 publicznych** prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (skrót JST), **2 publiczne** prowadzone przez inny organ niż JST, **3 przedszkola niepubliczne** oraz **21 oddziałów przedszkolnych** przy szkołach podstawowych prowadzonych przez JST.

Istotnym elementem organizacji pracy krotoszyńskich przedszkoli są oddziały integracyjne, w których wychowywaniem przedszkolnym wspólnie z dziećmi zdrowymi objęte są dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W jednym z **krotoszyńskich przedszkoli** (Przedszkole nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi w Krotoszynie), w roku szkolnym 2019/2020 **wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało 16 dzieci niepełnosprawnych** z terenu Gminy Krotoszyn, którym poradnia psychologiczno-pedagogiczna bądź specjalistyczna, w drodze opinii zaleciła zastosowanie takiej formy terapii. Dzieci objęte wczesnym wspomaganie korzystają z zajęć logopedycznych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, integracji sensorycznej, terapii pedagogicznej oraz z pomocy wyspecjalizowanych specjalistów. Natomiast trójka dzieci objętych została indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola.

Tabela 12. Przedszkola na terenie Gminy Krotoszyn w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Nazwa przedszkola	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Średnia wielkość oddziału
1.	Przedszkole nr 1 w Krotoszynie - MIŚ USZATEK	5	127	25,4
2.	Przedszkole nr 2 w Krotoszynie - BIEDRONKA	6	143	23,8
3.	Przedszkole nr 5 w Krotoszynie - WESOŁA GROMADKA	5	128	25,6
4.	Przedszkole nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi w Krotoszynie - KUBUŚ	6	131	21,8
5.	Przedszkole nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Krotoszynie - MACIUŚ	10	226	22,6
6.	Publiczne Przedszkole „Bajka” przy Rzymskokatolickiej Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Krotoszynie	5	125	25,0
7.	Publiczne Przedszkole prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety - SŁONECZKO	2	50	25,0
8.	Niepubliczne Przedszkole w Krotoszynie „SMERFUŚ”	5	120	24,0
9.	Niepubliczne Przedszkole w Krotoszynie „U ZUZU”	5	118	23,6
10.	Przedszkole w Krotoszynie MONTESSORI	3	38	12,7
11.	Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	21	431	20,5
Razem		73	1637	22,4

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Sieć szkolna w zakresie edukacji podstawowej na terenie Gminy Krotoszyn składa się aktualnie z **15 placówek** (w tym 1 ze szkołą filialną), prowadzonych przez Miasto i Gminę Krotoszyn oraz z **3 niepublicznych szkół podstawowych** prowadzonych przez organ inny niż JST.

Tabela 13. Szkoły podstawowe na terenie Miasta i Gminy Krotoszyn w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Nazwa szkoły podstawowej	Liczba oddziałów w szkole	Liczba uczniów	Średnia wielkość oddziału
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Wlkp. w Krotoszynie	16	279	17,4
2.	Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II w Krotoszynie	21	440	21,0
3.	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Wojska Polskiego w Krotoszynie	23	542	23,6

4.	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Mikołaja Kopernika w Krotoszynie	15	297	19,8
5.	Szkoła Podstawowa nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi im. Henryka Jordana w Krotoszynie	22	404	18,4
6.1.	Szkoła Podstawowa nr 8 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marii Skłodowskiej-Curie w Krotoszynie	31	668	21,4
6.2.	Szkoła Podstawowa nr 8 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marii Skłodowskiej-Curie w Krotoszynie - Szkoła Filialna w Brzozie	2	13	6,5
7.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Benicach	8	127	15,9
8.	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Biadkach	8	102	12,7
9.	Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Chwaliszewie	7	85	12,1
10.	Szkoła Podstawowa w Gorzupi	4	48	12,0
11.	Szkoła Podstawowa im. Biskupa Michała Kozala w Kobiernie	7	91	13,0
12.	Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Lutogniewie	7	83	11,9
13.	Szkoła Podstawowa im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Orpiszewie	8	98	12,2
14.	Szkoła Podstawowa w Roszkach	5	69	13,8
15.	Szkoła Podstawowa im. Andrzeja Zalewskiego w Świnkowie	6	69	11,5
16.	Spółeczna Szkoła Podstawowa w Krotoszynie	9	99	11,0
17.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Krotoszynie	5	49	9,8
18.	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przystosowanymi do Pracy w Krotoszynie	2	35	17,5
Razem		206	3.598	17,5

Źródło: Raport o stanie Miasta i Gminy Krotoszyn za 2020 r. Opracowano w MGOPS w Krotoszynie.

W 2020 roku było **206 oddziałów klas szkół podstawowych**, w tym **190** prowadzonych przez Miasto i Gminę Krotoszyn oraz **16 oddziałów** w niepublicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez organ inny niż JST. W oddziałach tych uczyło się 3.598 uczniów (w 2019 roku - 3.652).

Uczniowie z niepełnosprawnościami. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadający aktualne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego korzystają z oferty pomocy psychologicznej i pedagogicznej. W roku szkolnym 2019/2020 do przedszkoli z oddziałami integracyjnymi uczęszczało **40 dzieci z orzeczonymi niepełnosprawnościami** (w roku szkolnym 2018/2019 - 36 dzieci), w tym 3 dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi (w roku szkolnym 2018/2019 - 6 dzieci).

Do szkół podstawowych z oddziałami integracyjnymi **uczęszczało 82 uczniów** (w roku szkolnym 2018/2019 - 76 uczniów), w tym 22 z niepełnosprawnością sprzężoną (w roku szkolnym 2018/2019 - 13 uczniów).

Zajęcia nauki pływania. W 2020 roku, jak i w latach poprzednich na Krytej Pływalni WODNIK w Krotoszynie kontynuowane były zajęcia nauki pływania dla uczniów szkół podstawowych. Ponadto szkoły korzystały z bazy sportowej Centrum Sportu i Rekreacji WODNIK Sp. z o.o. w Krotoszynie, organizując inne zajęcia (Hala Widowiskowo-Sportowa Orlik). Ogólny koszt w tym zakresie w 2020 roku wyniósł 2.304.462,08 zł (2019 rok - 1.475.817,19 zł), natomiast koszty związane z dowożeniem uczniów na zajęcia nauki pływania wyniosły 103.774,99 zł (2019 rok - 186.438,03 zł). Uczniowie krotoszyńskich szkół w

okresie wakacji letnich 2020 roku korzystali z zajęć rekreacyjnych na otwartym basenie, a koszt tych zajęć wyniósł 174.050,30 zł (2019 rok - 240.389,50 zł).

Dodatkowa oferta dla uczniów. W ramach środków ujętych w planie finansowym Miasta i Gminy Krotoszyn, uczniom szkół podstawowych (klas IV - VIII) Burmistrz Krotoszyna w **2020 roku przyznał 24 uzdolnionym uczniom stypendia**, na łączną kwotę 14.800,00 zł. Natomiast w 2019 roku za wzorowe zachowanie i wysokie **wyniki w nauce 356 uczniów** otrzymało stypendium Burmistrza Krotoszyna na łączną kwotę 100.000,00 zł.

Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego. Mogą również korzystać z pomocy logopedy i doradcy zawodowego. Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań - tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Placówki oświatowe w Gminie Krotoszyn są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego.

8. OPIEKA ZDROWOTNA

Pozostawanie w zdrowiu jest nie tylko warunkiem zachowania aktywności społecznej, czy ekonomicznej, ale przede wszystkim jednym z kluczowych wymiarów dobrej jakości życia i włączenia społecznego. Na terenie Gminy Krotoszyn świadczenia zdrowotne udzielane są przez publiczne i niepubliczne podmioty lecznicze, jak również indywidualne i grupowe praktyki lekarskie i pielęgniarskie.

Dostępność do usług zdrowotnych w Gminie Krotoszyn jest zróżnicowana i nierównomierna. Specjalistyczne świadczenia zdrowotne skoncentrowane są głównie w mieście Krotoszyn, co powoduje słabszą dostępność mieszkańców obszarów wiejskich do tych usług.

Jednostką, która zapewnia mieszkańcom bezpieczeństwo zdrowotne jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krotoszynie. W skład SPZOZ w Krotoszynie wchodzi:

- ◆ Szpital Powiatowy im. Marcelego Nenckiego, kompleks przy ul. Mickiewicza 21: szpitalny oddział ratunkowy (SOR) z zespołami ratownictwa medycznego i izbą przyjęć, oddział wewnętrzny z pododdziałem kardiologicznym, oddział chirurgiczny z pododdziałem urazów narządu ruchu i ortopedii, oddział anestezjologii i intensywnej terapii, blok operacyjny, apteka szpitalna, ambulatorium ogólne (świadczy usługi nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej), zespół transportu medycznego, centralna sterylizatornia;
- ◆ Szpital Powiatowy im. Marcelego Nenckiego, kompleks przy ul. Władysława Bolewskiego: oddział położniczo-ginekologiczny z traktem porodowo-operacyjnym, oddział dziecięcy, oddział noworodkowy, oddział onkologii klinicznej, pracownia leków cytostatycznych apteki szpitalnej, izba przyjęć oraz gabinet diagnostyczno-zabiegowy;

- ◆ Zespół Ratownictwa Medycznego przy ul. Mickiewicza 21;
- ◆ Stacja Dializ przy ul. Władysława Bolewskiego 4-8;
- ◆ Zakład Opieki Długoterminowej przy ul. Władysława Bolewskiego 14: Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, Zakład Opieki Paliatywnej;
- ◆ Zakład Opieki Ambulatoryjnej, w skład którego wchodzi:
 - Laboratorium Centralne z pracowniami przy ul. Adama Mickiewicza 21, ul. Władysława Bolewskiego 4-8, ul. Młyńskiej 2,
 - Zespół Pracowni Diagnostyki Obrazowej przy ul. Adama Mickiewicza 21, ul. Władysława Bolewskiego 4-8,
 - Zakład Rehabilitacji w Krotoszynie przy ul. Władysława Bolewskiego 4-8: Zakład Rehabilitacji, Poradnia Rehabilitacyjna, Dzienny Ośrodek dla Dzieci z Zaburzonymi Rozwojem Psychomotorycznym, Dzienny Ośrodek Rehabilitacji Ogólnoustrojowej dla Dorosłych,
 - Zespół Ambulatoryjnych Poradni Specjalistycznych przy ul. Władysława Bolewskiego 4-8: chirurgiczna, położniczo-ginekologiczna, ortopedyczna, urologiczna, nefrologiczna, alergologiczna, diabetologiczna, onkologiczna, kardiologiczna, reumatologiczna, chorób wewnętrznych, pediatria, szkoła rodzenia, gabinet diagnostyczno-zabiegowy.

Zaspokajaniem potrzeb zdrowotnych na terenie Gminy Krotoszyn zajmują się także **23 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej**.

Tabela 14. Opieka zdrowotna na terenie Gminy Krotoszyn

	2016	2017	2018	2019	2020
Udzielone porady lekarskie	351 270	345 876	365 553	350 438	308 753
Podstawowa opieka zdrowotna - udzielone porady	206 325	213 093	233 290	227 712	204 278
Liczba przychodni ogółem	24	22	23	23	23
Przychodnie na 10 tys. mieszkańców	6	5	6	6	6
Praktyki lekarskie w Krotoszynie	15	13	12	12	11
Praktyki lekarskie na wsiach	1	2	2	2	2
Liczba aptek ogólnodostępnych	14	14	14	14	14
Liczba mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną	2 900	2 900	2 891	2 882	2 876

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Gmina Krotoszyn angażuje się w organizowanie i udział w programach profilaktycznych:

- ◆ w 2018 roku - Profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów złośliwych dolnego odcinka przewodu pokarmowego (badanie na krew utajoną w kale dla kobiet i mężczyzn od 68 r.ż.), Profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób układu moczowo - pęciowego mężczyzn (badanie krwi na PSA dla mężczyzn od 50 r.ż.);

- ◆ w 2019 roku - dofinansowanie projektu „WYPRZEDŹ RAKA” organizowanego pod hasłem „Twoja szansa w walce z rakiem piersi” oraz badań profilaktycznych prowadzonych pod hasłem „Profilaktyka czerniaka - Zbadaj znamiona”;
- ◆ w 2020 roku - Profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób układu moczowo-płciowego mężczyzn.

W marcu 2020 roku w Polsce ogłoszono stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Do końca 2020 roku **w powiecie krotoszyńskim odnotowano 3.109 przypadki** zakażenia wirusem, w tym 295 osób wymagało hospitalizacji. Zmarło 99 osób, gdzie przyczyną pierwotną był COVID-19.

Pandemia przyczyniła się do zmian w sposobie funkcjonowania placówek medycznych oraz udzielania świadczeń zdrowotnych. Został ograniczony dostęp do podstawowej i szpitalnej opieki zdrowotnej oraz usług rehabilitacyjnych, nastąpił rozwój tzw. telemedycyny, głównie teleporad.

W celu zapewnienia opieki szpitalnej dla pacjentów zakażonych koronawirusem, Wojewoda Wielkopolski na SPZOZ w Krotoszynie przy ul. Młyńskiej 2 nałożył obowiązek zapewnienia łóżek obserwacyjnych, łóżek dla pacjentów z podejrzeniem lub potwierdzonym zakażeniem SARS-CoV-2, w tym łóżka intensywnej terapii, z kardiomonitorem oraz możliwością prowadzenia tlenoterapii i wentylacji mechanicznej.

Od dnia 14 maja 2021 roku, Zakład Rehabilitacji SPZOZ w Krotoszynie przy ul. Bolewskiego 4-8 został wpisany przez Narodowy Fundusz Zdrowia do wykazu podmiotów realizujących fizjoterapię ambulatoryjną dla osób po przebyciu COVID-19. Dzięki temu możliwe jest realizowanie tego programu w Zakładzie Rehabilitacji.

9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o jakości życia społeczności lokalnej. Odznacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego - życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych.

Za poziom bezpieczeństwa publicznego odpowiadają różne wyspecjalizowane instytucje, podejmujące wiele działań na rzecz jego poprawy, w szczególności: Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Państwowa Straż Pożarna, 20 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z których 3 zarejestrowane są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Krotoszynie, w 2020 roku w Gminie Krotoszyn odnotowano 633 przestępstw, wśród których dominowały przestępstwa gospodarcze (29,2%) i oszustwa (27,3%).

Niepokojącym zjawiskiem są przestępstwa godzące w dobro rodziny i opieki. W 2016 roku wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla powiatu krotoszyńskiego (brak danych dla gminy) **wyniósł 0,86, a w 2020 roku wzrósł do poziomu 1,37.**

Tabela 15. Przestępstwa popełnione w Gminie Krotoszyn w latach 2017-2020

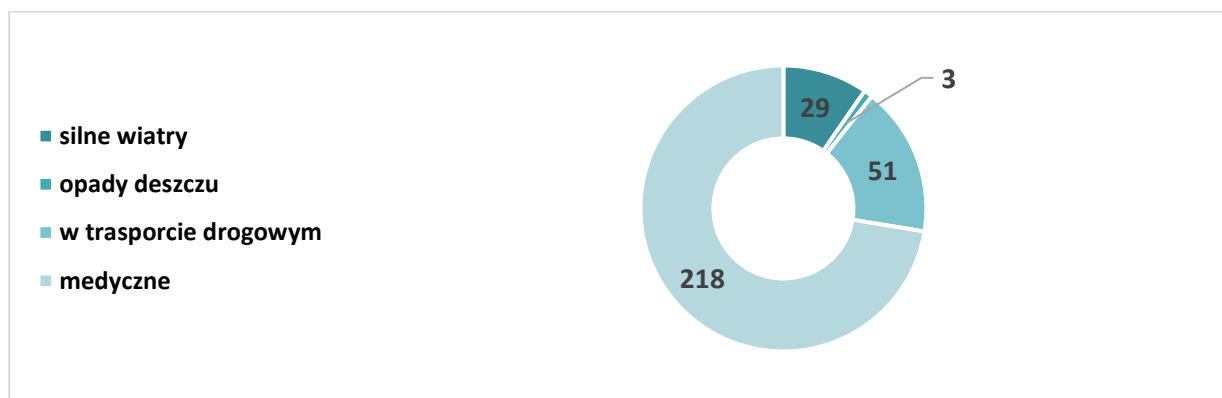
Kategoria przestępstw	2017	2018	2019	2020
gospodarcze	181	184	244	185
drogowe	19	20	33	39
kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości	57	87	80	93
kradzieże z włamaniem	15	13	28	32
oszustwa	82	95	139	173
narkotykowe	37	36	31	28
przemoc w rodzinie	14	14	11	4
posiadanie środków psychoaktywnych i odurzających	37	36	28	24
uchylanie się od płacenia alimentów	12	34	32	28
uszkodzenie rzeczy	23	15	25	25
kradzieże samochodu	4	7	3	2

Źródło: dane KPP w Krotoszynie, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców mają jednostki straży pożarnej, które oprócz organizowania i prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczych, biorą czynny udział w ratownictwie medycznym. Komenda Powiatowa Straży Pożarnej prowadzi działania prewencji społeczne, udzielają wiele cennych porad seniorom.

Według danych GUS w 2020 roku w Gminie Krotoszyn jednostki ochrony przeciwpożarowej **podjęły 318 działań** dotyczących miejscowych zagrożeń. Najwięcej występujących miejscowych zagrożeń wymagających interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej były zdarzenia medyczne (218), zdarzenia te odnotowały największy wzrost w porównaniu do 2019 roku (46).

Wykres 12. Struktura miejscowych zagrożeń w Gminie Krotoszyn według ich rodzajów w 2020 roku

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Prowadząc działania w zakresie ochrony porządku publicznego na terenie Gminy Krotoszyn w 2020 roku, Straż Miejska podjęła w związku z popełnionymi wykroczeniami 1.553 interwencji. W ich wyniku 692 osoby pouczono, 851 ukarano mandatami karnymi na łączną kwotę 109.750 zł oraz skierowano 10 wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego.

10. KULTURA I SPORT

Kultura z jednej strony staje się kluczową sferą ludzkiego życia, o decydującym wpływie na kształtowanie indywidualnych i zbiorowych tożsamości oraz o coraz większym znaczeniu dla wzmacniania

potencjału społeczeństw. Z drugiej strony, jest przestrzenią gwałtownych przemian, wynikających ze zmian gospodarczych, społecznych i technologicznych, a w szczególności z rozwoju mediów cyfrowych.

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Na terenie Gminy Krotoszyn odbywa się wiele imprez kulturalnych. Stałe miejsce w kalendarzu imprez kulturalnych mają konkursy literackie, muzyczne, plastyczne, plenery malarskie, wystawy fotograficzne, koncerty, przeglądy teatralne i filmowe, festyny czy turnieje tańca.

Działalność kulturalna na terenie Gminy Krotoszyn prowadzona jest przez Krotoszyński Ośrodek Kultury (KOK), Krotoszyńską Bibliotekę Publiczną im. Arkadego Fiedlera, Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie. Działalność ich uzupełniana jest przez lokalne stowarzyszenia, grupy nieformalne (koła gospodyń wiejskich, chóry szkolne, koła śpiewacze).

W przypadku oferty dla dzieci ważną rolę odgrywają koła przedmiotowe i dodatkowe zajęcia prowadzone w szkołach, szeroka oferta KOK, Krotoszyńskiej Biblioteki Publicznej w tym zakresie, a także zajęcia oferowane w świetlicach środowiskowych. Miejscami, w których mieszkańcy mogą spędzać czas wolny są też zlokalizowane w sołectwach - świetlice wiejskie, czy zespoły folklorystyczne.

Dzięki samorządowym instytucjom kultury jak i innym organizacjom i stowarzyszeniom na mapę wydarzeń na stałe wpisały się takie imprezy jak: „Więc Wiec”, Projekt Teatr Polska, Festiwal Sztuki Ulicznej Busker Bus, Wehikuł Czasu, czy Święto Ulicy.

Najważniejszą instytucją działającą na terenie Gminy Krotoszyn w obszarze upowszechniania kultury jest **Krotoszyński Ośrodek Kultury**. KOK realizuje zadania m.in. poprzez prowadzenie edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę, kreowanie warunków do rozwijania się ruchu artystycznego w Gminie, organizowanie spektakli, koncertów, wystaw, konkursów i innych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, prowadzenie zajęć, szkoleń oraz sekcji i grup tematycznych.

Główną oś działalności KOK stanowią różnorodne wydarzenia o charakterze cyklicznym, jak i stałym. Regularnie prowadzone zajęcia obejmują naukę tańca ludowego, nowoczesnego, hip-hop, latino solo, pierwszego tańca, zajęcia plastyczne dla dzieci i dorosłych. Organizowane są także spotkania fitness, zumba, joga, fitball i tabata oraz warsztaty fotograficzne i teatralne dla dorosłych. Co ważne, w KOK rozwija się działalność zespołów i klubów, wśród których należy wskazać: Zespół Tańca Ludowego „Krotoszanie”, Krotoszyńską Orkiestrę Dętą, Zespół „Positive”, Grupę teatralną „Kokersi”, Klub Fotografii Artystycznej „Blenda”.

W strukturze KOK działa Kino 3D Przedwiośnie, Dyskusyjny Klub Filmowy i DKF PLUS, Galeria Refektarz (wystawy, wernisaże, plenery), które znacząco wzbogacają ofertę kulturalną Gminy i umożliwiają mieszkańcom aktywne uczestnictwo w różnorodnych przedsięwzięciach i dodatkowo animują czas wolny dzieci, młodzieży i dorosłych.

Na działania merytoryczne Krotoszyński Ośrodek Kultury w 2020 r. przeznaczył znaczną część posiadanych środków budżetowych, z czego największe koszty związane były z następującymi imprezami:

Cykl koncertów „Więc Więc” - 76.226,41 zł, Festiwal Sztuki Ulicznej „Busker Bus” - 48.379,49 zł, Festiwal Dziecięcy o Tematyce Ekologicznej - 10.982,10 zł, Autoportret Jesienny - 11.242,29 zł.

Kolejnym ważnym instytucjonalnym organizatorem oferty kulturalnej w Gminie Krotoszyn jest **Krotoszyńska Biblioteka Publiczna im. Arkadego Fiedlera**, z główną siedzibą w Krotoszynie i 6 filiami, w tym 5 na wsi - Kobierno, Orpiszew, Biadki, Chwaliszew oraz Benice.

Krotoszyńska Biblioteka Publiczna współtworzy ofertę spędzania czasu wolnego w Gminie Krotoszyn - do jej działań zaliczają się m.in. regularnie odbywające się spotkania klubów bibliotecznych (Dyskusyjny Klub Książki, Klub Mam, Klub Miłośników Książki).

Biblioteka krotoszyńska ma bardzo szeroko rozwiniętą ofertę edukacyjną i kulturalną skierowaną dla:

- ◆ grup przedszkolnych (lekcje biblioteczne, zajęcia i warsztaty czytelnicze, różne tematyczne spotkania z książką);
- ◆ dzieci i młodzieży szkół podstawowych (lekcje biblioteczne, zajęcia edukacyjno-czytelnicze, głośne czytanie, zajęcia terapeutyczne, konkursy czytelnicze i plastyczne, spotkania autorskie, warsztaty czytelniczo-społeczne);
- ◆ uczniów szkół średnich (różnotematyczne lekcje biblioteczne, konkursy literackie, wystawy twórczości młodych artystów: fotografia, malarstwo, rękodzieło, rysunek i inne, jak również spotkania dla młodzieży związane z rozwijaniem pasji).

Krotoszyńska Biblioteka Publiczna poprzez tzw. strefę innowacji zapewnia mieszkańcom Gminy Krotoszyn powszechny dostęp do usług teleinformatycznych, pomoc bezrobotnym w tworzeniu dokumentów na potrzeby rekrutacji, prowadzi szkolenia komputerowe dla osób bezrobotnych oraz emerytów i rencistów oraz szkolenia związane z obsługą urządzeń mobilnych. Z darmowego dostępu do Internetu w 2020 roku skorzystało 708 osób (w 2019 roku - 6.912 osób, w 2018 roku - 9.614 osób).

W strukturze Gminy Krotoszyn znajduje się **Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie**, działające od 1957 roku. Mieści się ono w zabytkowym gmachu poklasztorным zakonu trynitarzy (XVIII w.).

Muzeum Regionalne oferuje wystawy stałe poświęcone historii Krotoszyna i regionu, o lokalnej kulturze i tradycji, wystawy czasowe o tematyce historycznej, artystycznej, przyrodniczej i regionalnej.

Formą popularyzacji wiedzy na temat regionu i zbiorów muzealnych jest także działalność wydawnicza poprzez publikację informatorów, publikacje książkowe i broszurowe.

Na uwagę zasługuje również szeroko prowadzona działalność edukacyjna poprzez cykliczne lekcje muzealne, adresowane do przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Poza działalnością statutową muzeum organizuje lub współorganizuje imprezy o charakterze historyczno-kulturalnym cieszące się dużą popularnością wśród mieszkańców.

Sport i rekreacja to ważny obszar oddziałujący bezpośrednio na jakość życia i zdrowie mieszkańców. Aktywność fizyczna wpływa nie tylko na poprawę ogólnej kondycji organizmu, ale ma znaczącą rolę w

integracji i włączeniu społecznemu, w szczególności osób z grup zagrożonych wykluczeniem ze względu na płeć, wiek czy niepełnosprawność, oddziałuje na relacje społeczne, wyzwala pozytywne emocje.

Sport jest też istotnym czynnikiem w procesie wychowania dzieci i młodzieży. Nie można pominąć także pozytywnego wpływu aktywności fizycznej na funkcjonowanie organizmu u osób starszych i zjawiska tzw. pomyślnego starzenia się. Uprawianie sportu sprzyja również zachowaniu zdrowia psychicznego, skutecznie ograniczając ryzyko wystąpienia stanów depresyjnych.

Gmina Krotoszyn dostrzegając walory wynikające z aktywności fizycznej podejmuje różnorodne działania z zakresu zwiększenia dostępności mieszkańców do możliwości realizacji sportowych pasji.

Mieszkańcy Gminy Krotoszyn mogą korzystać z bardzo dobrze rozwiniętej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, znajdującej się na terenie Gminy Krotoszyn, są to m.in.:

- ◆ Kryta pływalnia „Wodnik” przy ul. Mahle 4 (basen sportowy, rekreacyjny, sauny, tężnia, kręgielnia, sala bilardowa)
- ◆ Pływalnia odkryta przy ul. Ogrodowskiego 8, czynna w okresie od 1 maja do 30 września (basen kąpielowy, basen dla dzieci, 2 boiska do siatkówki plażowej, 2 korty tenisowe)
- ◆ Lodowisko sezonowe przy ul. Mahle 4
- ◆ Hala sportowo-widowiskowa przy ul. Olimpijskiej 10
- ◆ Hala sportowa przy ul. Młyńskiej 2b
- ◆ Hala sportowa przy ul. Sportowej 1
- ◆ Stadion sportowy przy ul. Sportowej 1 (boisko piłkarskie i treningowe, bieżnia okrężna o długości 400 m, skocznia do skoku wzwyż, skocznia do skoku w dal i trójskoku, rzutnia do pchnięcia kulą)
- ◆ Tereny rekreacyjno-sportowe tzw. krotoszyńskie Błonie (skatepark, boisko do streetballa, boisko do siatkówki plażowej, siłownia zewnętrzna, plac zabaw, stok saneczkowy, tor rowerowy, przystań wodna)
- ◆ Moje Boisko Orlik przy ul. Kołtątaja 1 (boisko do piłki nożnej, wielofunkcyjne, okólna bieżnia tartanowa)
- ◆ Moje Boisko Orlik przy al. Powstańców Wlkp. 13 (boisko do piłki nożnej i wielofunkcyjne, siłownia zewnętrzna)
- ◆ 35 ogólnodostępnych placów zabaw dla dzieci
- ◆ 19 siłowni zewnętrznych
- ◆ 8 trawiastych boisk piłkarskich
- ◆ 3 asfaltowe boiska do koszykówki
- ◆ szkolne sale gimnastyczne.

Mieszkańcy Gminy Krotoszyn mogą uprawiać aktywność fizyczną również w obiektach prywatnych zlokalizowanych na terenie Krotoszyna.

Niewątpliwym atutem Naszej Gminy są walory przyrodniczo-krajobrazowe, zachęcające do podejmowania sportowej aktywności fizycznej. Na terenie Gminy Krotoszyn znajduje się m.in.:

- ◆ Rezerwat „Miejski Bór” o powierzchni niemal 30 ha, z licznymi chronionymi gatunkami roślin,
- ◆ Rezerwat "Dąbrowa Smoszew" o powierzchni 13,46 ha, z dębami szypułkowymi mającymi średnio 140-145 lat i osiagającymi wysokość do 30 m,
- ◆ 3 szlaki piesze: szlak żółty (Krotoszyn - Sulmierzyce 17,6 km), szlak zielony (Krotoszyn - Zduny 12,2 km), szlak czerwony (Krotoszyn - Baszków 15,3 km),
- ◆ 2 szlaki rowerowe o łącznej długości 83,4 km.

Na szczególną uwagę w zakresie sportu, kultury fizycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej zasługuje działalność **Centrum Sportu i Rekreacji WODNIK Sp. z o.o. w Krotoszynie**. **CSiR Wodnik** wspomaga szeroko rozumianą kulturę fizyczną oraz edukację sportową. Zapewnia szeroki dostęp do dóbr kultury fizycznej i sportu za pośrednictwem organizowanych lub współorganizowanych imprez sportowych i rekreacyjnych, zawodów sportowych, usług w ramach rekreacji ruchowej, kursów w zakresie sportów wodnych, czy nauki pływania.

Poprzez bogactwo infrastruktury sportowej i wypoczynkowej, swoiste formy pracy edukacyjnej CSiR Wodnik wzbogaca procesy dydaktyczno-wychowawcze, kształtuje nawyki sportowe i zasady Fair Play. CSiR Wodnik zapewnia społeczeństwu lokalnemu dostęp do masowego oraz indywidualnego uprawiania sportu profesjonalnego i amatorskiego oraz wyczynowego, promuje sport i aktywny tryb życia. Natomiast uniwersalny charakter obiektów zarządzanych przez CSiR Wodnik, ich wszechstronne wyposażenie oraz systematyczne aktualizowanie oferty sportowej, sprzyja zaspokajaniu potrzeb mieszkańców różnych grup wiekowych.

Niebagatelny wkład w krzewieniu kultury fizycznej ma działalność **15 klubów sportowych oraz 12 Ludowych Zespołów Sportowych**. Nie można też zapomnieć o **6 Uczniowskich Klubach Sportowych**, których ideą jest krzewienie kultury fizycznej, odciągnięcie dzieci i młodzieży od komputerów, smartfonów, ulicy i problemów w domu. Stanowi bazę dla późniejszej aktywności fizycznej.

Tabela 16. Informacje o klubach sportowych, działających na terenie Gminy Krotoszyn w wybranych latach

	2016	2018	2020
Liczba klubów sportowych	17	16	15
Liczba ćwiczących	1 324	1 310	808
Sekcje sportowe	26	24	25
Trenerzy	23	33	22
Instruktorzy sportowi	34	22	20
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	8	6	7
Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	4,2	4,0	3,7

Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

11. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

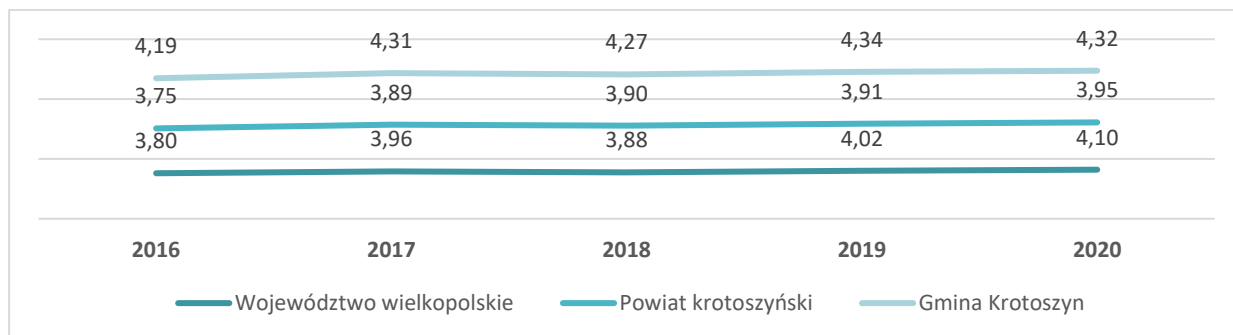
Aktywność społeczna mieszkańców to znaczący czynnik, mający wpływ na sprawność i skuteczność polityki lokalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych i na ogólną jakość życia.

Zaangażowanie społeczne obywateli oraz ich zainteresowanie działalnością na rzecz organizacji pozarządowych i dobra wspólnego może przyjmować różnorodne formy, np. członkostwo w organizacjach formalnych, uczestnictwo w grupach nieformalnych, wolontariat, filantropia, przekazywanie 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego, udział w wyborach, referendach, konsultacjach społecznych itp. Jak widać, jest to rozległy obszar do analizy, zaś ogólnodostępne dane w niewielkim tylko zakresie można wygenerować dla gminy.

Aktywność mieszkańców można mierzyć m.in. poprzez ich zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych. Jak wynika z danych GUS, na koniec 2020 roku w Gminie Krotoszyn aktywnie **działało 174 rejestrowanych organizacji non-profit**. Z uwagi na formę prawną organizacje pozarządowe - **167** to stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne. W ciągu ostatnich 5 lat, liczba fundacji nie uległa zmianom, a liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła o 8.

Według GUS, liczba organizacji społecznych w Gminie Krotoszyn w przeliczeniu na 1000 mieszkańców charakteryzuje się tendencją wzrostową. Kształtuje się jednak na poziomie nieco niższym w porównaniu do województwa wielkopolskiego, ale wyższym do powiatu krotoszyńskiego.

Wykres 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Krotoszyn na tle województwa i powiatu

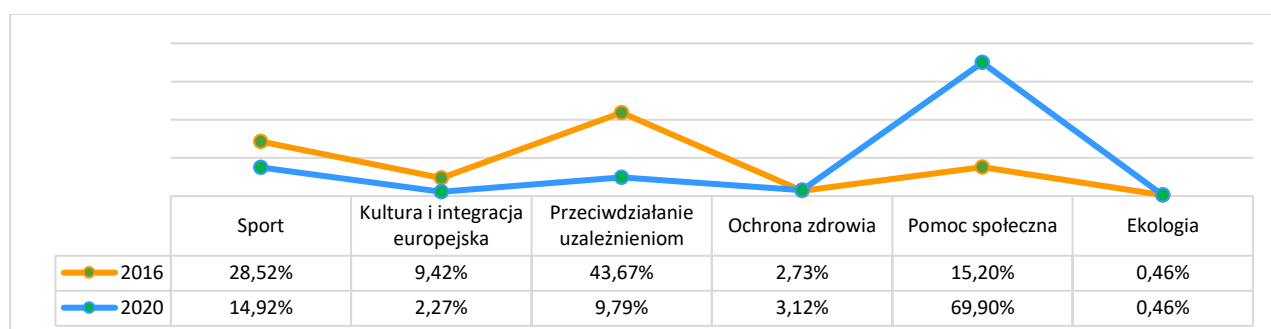
Źródło: dane GUS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Z perspektywy pomocy społecznej, udział trzeciego sektora w rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Krotoszyn jest bardzo istotny. Podkreślenia wymaga fakt, że NGO pełnią rolę uzupełniającą dla działań organów publicznych, ich rola jest niezastąpiona w aktywizowaniu środowisk lokalnych oraz wsparciu i reintegracji grup wykluczonych społecznie. Pełnią też funkcję diagnostyczną, jako podmioty działające najbliżej osób wymagających wsparcia, co pozwala im na dokładniejsze identyfikowanie problemów społecznych. Zakres współpracy z NGO w systemie pomocy społecznej świadczy o tym jak istotnymi partnerami dla Gminy są podmioty niepubliczne.

Od kilku lat obserwujemy rozwój wzajemnej współpracy, w tym także sukcesywny wzrost środków przeznaczanych na współpracę finansową z podmiotami niepublicznymi.

W roku 2020 Gmina Krotoszyn realizując zadania publiczne na rzecz swoich mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, przyznała organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom uprawnionym działającym w różnych obszarach pożytku publicznego dotacje w łącznej kwocie 1.823.358,92 zł, która została **wykorzystana w kwocie 1.714.690,03 zł.**

Wykres 14. Udział % wykorzystanych środków przez organizacje pozarządowe wg rodzaju zadania w 2016 i 2020 roku

Źródło: Sprawozdania z realizacji rocznego programu współpracy Miasta i Gminy Krotoszyn z organizacjami pozarządowymi w roku 2016 i 2020, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

W celu określenia czytelnych podstaw wzajemnych relacji pomiędzy organami władzy publicznej a organizacjami III sektora, samorząd Gminy Krotoszyn uchwala roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Są one istotnym elementem lokalnej polityki społecznej i finansowej.

Współpraca Gminy Krotoszyn z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2020 potwierdziła dobrze funkcjonujące partnerstwo. Dzięki kontynuowanej współpracy i wspieraniu przez Gminę realizowanych przez te organizacje zadań publicznych, nawet w sytuacji ograniczeń spowodowanych epidemią SARS-CoV-2, możliwa była realizacja większości priorytetowych zadań zaplanowanych na 2020 rok. Przyczyniły się one do budowania społeczeństwa obywatelskiego, aktywnego i wrażliwego na ludzkie potrzeby. Można uznać, iż umocniło się w świadomości mieszkańców gminy poczucie odpowiedzialności za wspólnotę.

Istotnym instrumentem wsparcia działań organizacji społecznych jest stowarzyszenie - **Centrum Krotoszyńskich Inicjatyw**. Celem CKI jest wspieranie rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji, samoorganizacji i integracji społeczności lokalnych, w szczególności:

- wspieranie i aktywizacja organizacji pozarządowych, zrzeszeń i grup nieformalnych oraz inicjatyw na rzecz aktywizacji, samoorganizacji i integracji społeczności lokalnej,
- przyczynianie się do rozwoju społeczno-gospodarczego, wzrostu konkurencyjności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy,

- rozwój edukacji poza formalnej, podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji oraz zaspakajanie potrzeb społecznych, kulturalnych, gospodarczych i sportowo-turystycznych,
- popularyzacja sportu, zdrowego stylu życia, turystyki i rekreacji,
- wspieranie i inicjowanie działań na rzecz integracji europejskiej i współpracy między społecznościami,
- poprawa stanu infrastruktury społecznie użytecznej,
- budowę lokalnych partnerstw i sojuszy na rzecz rozwiązywania problemów społeczności lokalnych,
- organizacja aktywnego wypoczynku dzieci i młodzieży.

12. DZIAŁALNOŚĆ MGOPS

W Gminie Krotoszyn zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie. MGOPS utworzony został na mocy Uchwały Nr XII/57/90 Rady Narodowej w Krotoszynie z dnia 22 lutego 1990 r. w sprawie powołania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krotoszynie. Działa na podstawie statutu, który został przyjęty Uchwałą Nr XLIX/388/2018 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 29 marca 2018 r., zmieniony Uchwałą Nr XVII/173/2020 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 30 stycznia 2020 r. Siedziba MGOPS znajduje się przy ul. Kobylińskiej 10a w Krotoszynie.

Na koniec 2020 roku **kadre MGOPS** stanowiły 44 osoby, w tym 12 pracowników socjalnych, 3 asystentów rodziny, 2 psychologów, 2 terapeutów, 2 wychowawców, 2 opiekunów.

W analizowanym roku MGOPS spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników socjalnych, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną, w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

W strukturze MGOPS znajduje się Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii, Młodzieżowa Pracownia Socjoterapii, Młodzieżowy Klub Środowiskowy RIVENDELL, Dzienny Dom „Senior+”, Noclegownia Dla Bezdomnych Mężczyzn oraz Ogrzewalnia dla Bezdomnych.

W 2020 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w Gminie Krotoszyn były wyższe niż w 2016 roku i 2018 roku. Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które wydatki wzrosły z 20.627.032 zł w 2016 roku do 45.287.174 zł w 2020 roku.

Tabela 17. Poniesione wydatki na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn w 2020 roku w porównaniu do 2016 i 2018 roku

	wysokość poniesionych wydatków (w zł)		
	2016	2018	2020
ochrona zdrowia			
zwalczanie narkomanii	13 166	70 563	92 482
przeciwdziałanie alkoholizmowi	721 732	925 719	595 851
pozostała działalność	67 556	133 470	118 508
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	1 472 492	1 930 936	2 113 157
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4 674	7 262	1 766
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej	63 677	64 415	59 497
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze	1 112 510	827 221	658 171
dotatki mieszkaniowe, dotatki energetyczne	1 391 075	1 297 660	1 185 271
zasiłki stałe	734 421	750 091	688 619
ośrodek pomocy społecznej	1 694 225	2 023 782	2 437 549
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	482 140	729 263	1 012 849
pomoc w zakresie dożywiania	327 240	288 926	268 128
usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0	12 000	0
pozostała działalność	80 360	1 028 097	1 173 363
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
pozostała działalność	0	40 226	0
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	406 042	232 977	142 073
rodzina			
świadczenia wychowawcze	20 627 032	25 534 241	45 287 174
świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	13 508 454	13 125 562	14 170 365
Karta Dużej Rodziny	1 451	1 272	1 353
wspieranie rodziny	70 330	1 686 964	1 744 971
rodziny zastępcze	153 840	204 367	267 066
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	71 670	97 733	150 899
ogółem	43 004 087	51 012 747	72 169 113
w tym w budżecie MGOPS	41 668 791	48 669 640	70 553 803

Źródło: dane UM w Krotoszynie i sprawozdania budżetowe MGOPS, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Zmieniające się na przestrzeni ostatnich pięciu lat uwarunkowania społeczne, a także nowe unormowania prawne w obszarze pomocy społecznej i wspieraniu rodziny wywierają ogromny wpływ na rodzaj działań podejmowanych przez MGOPS. Główne **cele pomocy społecznej jednak nie zmieniły się**. Mają one bowiem umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężyć trudne sytuacje życiowe, których nie są w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości, poprzez:

- ♦ wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;

- ◆ zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym;
- ◆ zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia;
- ◆ zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie;
- ◆ integrację ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie;
- ◆ stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

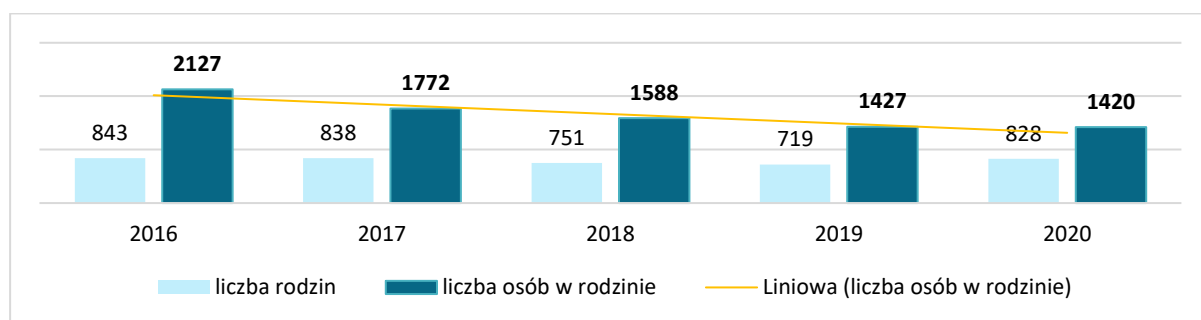
Z wieloletniego doświadczenia MGOPS wynika, że rodziny w systemie pomocy społecznej to przede wszystkim rodziny tzw. wieloproblemowe. Inaczej mówiąc, w rodzinach tych istnieje szereg powiązanych ze sobą problemów, co w rezultacie przekłada się na jakość życia każdego z członków rodziny oddzielnie. Natomiast rozbudowany katalog świadczeń stanowi o tym, że system pomocowy to nie tylko działanie, którego celem jest doraźna pomoc, ale przede wszystkim wsparcie, które wymaga szeregu podejmowanych czynności zarówno po stronie beneficjenta jak i pomocy społecznej. Wszystko to ma doprowadzić do tego, by nauczyć klienta prawidłowego funkcjonowania w otaczającym go społeczeństwie, a tym samym doprowadzić go do samo-zaradności i samowystarczalności.

W Gminie Krotoszyn, jak i w całej polskiej rzeczywistości, wiele problemów społecznych, rozumianych jako powtarzające się zjawiska, uznawane są często przez społeczność za niekorzystne i negatywne, które mogą przyczynić się do dezorganizacji życia społecznego. MGOPS realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej jest różnorodna. Różnorodność ta dotyczy zarówno liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, jak także obszarów problemowych, określanych mianem dysfunkcji rodziny.

W 2020 roku z systemu **pomocy społecznej skorzystało 1.420 osób**, co stanowiło 3,53% mieszkańców gminy. Osoby te wchodziły **w skład 828 rodzin**. W 2020 roku w porównaniu z poprzednim rokiem liczba osób korzystających z pomocy społecznej **zwiększyła się o 109 rodzin**, tj. o 15,16%.

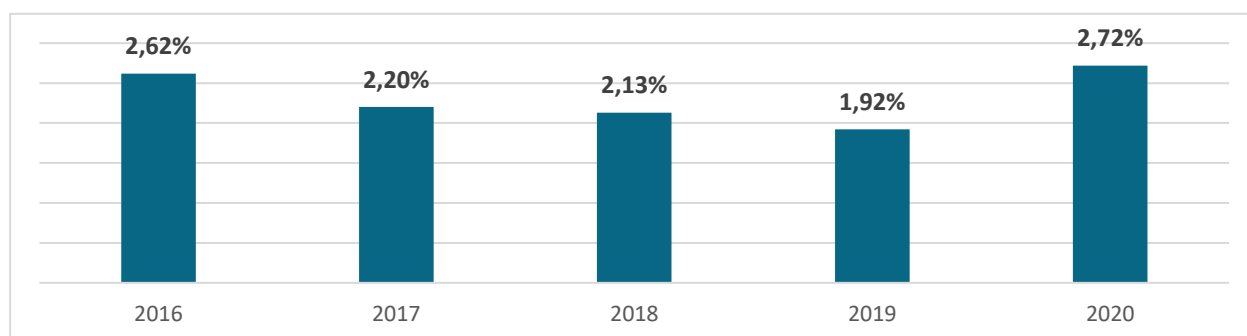
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn

Źródło: sprawozdania roczne, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako **wskaźnik deprywacji lokalnej**. Na przestrzeni lat 2016-2019 średnia wartość tego wskaźnika systematycznie spadała, by w 2020 roku przyjąć wartość 2,72% (wzrost względem lat poprzednich).

Wykres 16. Wskaźnik deprywacji lokalnej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Coraz częściej wśród klientów pomocy społecznej znajdują się **osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe**. Począwszy od roku 2016 grupa ta stała się liczniejsza niż grupa pozostałych gospodarstw domowych. W 2020 roku osiągnęła wartość 68,2% w ogólnej liczbie klientów, a w przeciągu ostatnich 5 lat został odnotowany wzrost w tej grupie o 60,5% (z 352 osób samotnych w 2016 roku do 565 w 2020). Analizując dalej, w grupie wszystkich gospodarstw domowych otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej 14,5% to **1-osobowe gospodarstwa domowe emerytów i rencistów**. W porównaniu do 2016 roku nastąpił wzrost 1-osobowych gospodarstw domowych emerytów i rencistów o 65% (2020 rok – 120, 2016 rok – 78 gospodarstw).

Wśród mieszkańców Gminy Krotoszyn korzystających ze wsparcia MGOPS w latach 2016-2020 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny żyjące w ubóstwie, dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością, dotknięte problemem bezrobocia, a także mające trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Znaczna część osób korzysta również z powodu przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa, alkoholizmu i bezdomności.

Jednocześnie niektóre z problemów stanowiły relatywnie rzadkie powody udzielania wsparcia tj. udzielanie pomocy z powodu wystąpienia sytuacji kryzysowej, narkomanii, czy pomoc kierowana dla osób mających trudności po zwolnieniu z zakładu karnego.

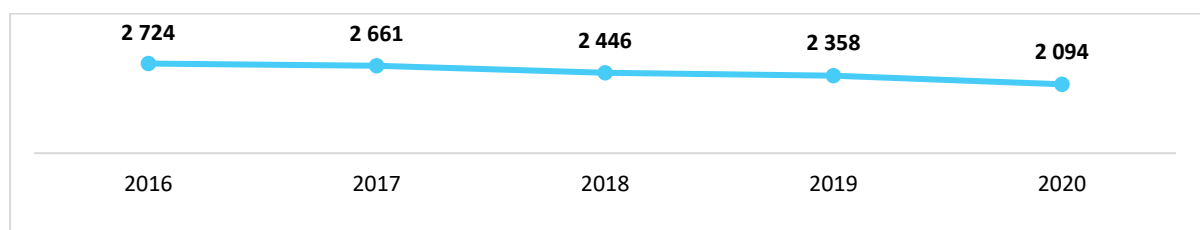
Należy podkreślić, że wszystkie wymienione dysfunkcje mają negatywny wpływ nie tylko na rodziny, które zostały nimi dotknięte, mają one także wymiar ogólnospołeczny, powodujący konieczność wyasygnowania środków na wsparcie materialne i w naturze oraz potrzebę stałego angażowania wysiłków społecznych skierowanych na minimalizację skutków tych dysfunkcji, widocznych we wszystkich sferach życia społecznego: edukacji, ochronie zdrowia, aktywizacji zawodowej, rozwoju i integracji społecznej.

Tabela 18. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn

	2016	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	590	568	475	368	364
Długotrwała lub ciężka choroba	223	282	318	310	259
Niepełnosprawność	270	306	310	269	230
Bezrobocie	384	322	283	242	236
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	98	93	96	89	80
Przemoc w rodzinie	16	45	10	71	63
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	69	51	61	61
Alkoholizm	73	84	73	56	31
Bezdomność	41	47	41	40	36
Trudności po zwolnieniu z zakładu karnego	16	13	19	16	13
Narkomania	8	8	3	4	5
Sytuacja kryzysowa, zdarzenia losowe	8	28	9	4	2

Źródło: sprawozdania roczne, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Podstawą przyznania świadczenia z pomocy społecznej jest wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania osoby ubiegającej się o pomoc. W 2020 roku przeprowadzono **2.094 wywiadów środowiskowych**, co oznacza spadek o 23% w stosunku do 2016 roku.

Wykres 17. Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych

Źródło: sprawozdania roczne, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Wskaźnik pracy socjalnej, obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2020 roku na poziomie 41,22%, co oznacza, że praca socjalna była prowadzona z co drugą rodziną, która otrzymała wsparcie. W latach 2016-2019 wskaźnik ten był zdecydowanie wyższy.

Tabela 19. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Krotoszyn w wybranych latach

	2016	2018	2020
wskaźnik pracy socjalnej	81,52%	74,11%	41,22%
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	698	645	735
praca socjalna ogółem	569	478	303

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

MGOPS, realizując zadania statutowe zarówno własne jak i zlecone stosuje cały wachlarz świadczeń dostosowanych do potrzeb poszczególnych kategorii klientów. Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez MGOPS mają charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy.

Tabela 20. Wybrane formy świadczeń pomocy społecznej udzielane przez MGOPS

	2016	2017	2018	2019	2020
pieniężne					
Zasiłki stałe	149	152	147	142	130
Zasiłki okresowe	277	214	184	177	213
Zasiłki celowe	454	474	442	410	285
niepieniężne					
Posiłek	481	363	319	276	647
Schronienie	1	0	0	0	3
Sprawienie pogrzebu	2	6	0	1	5
Usługi opiekuńcze	79	79	102	112	114
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	14	13	15	10	10
Opłata gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	80	82	78	89	93
Poradnictwo specjalistyczne	91	104	92	12	21
Interwencja Kryzysowa	27	22	24	11	1
Kontrakt socjalny	64	51	30	34	42

Źródło: sprawozdania roczne, opracowano w MGOPS Krotoszyn.

Dominującą formę wsparcia w każdym roku oceny w Gminie Krotoszyn stanowią świadczenia pieniężne, przy czym w roku 2020 odnotowano nieznaczne zmniejszenie skali korzystania z pomocy pieniężnej na rzecz niepieniężnej. Spośród **świadczeń pieniężnych** najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2016-2020 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz. W analizowanym okresie liczba rodzin nim objętych stale zmniejszała się (z 454 w 2016 r. do 285 w 2020 r.). Średnia kwota świadczeń przyznanych w ramach zasiłku celowego w przeliczeniu na osobę w 2020 roku wyniosła 694 zł i była o około 188 zł niższa niż w roku 2019.

Natomiast istotną pozycją w ramach **świadczeń niepieniężnych** od lat jest wspieranie mieszkańców poprzez zapewnienie im darmowego posiłku. Świadczenie to udzielano głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanego w latach 2016-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2020. Nowy program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu dofinansowane są także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W roku 2020 liczba osób objętych posiłkiem była najwyższa. Jednocześnie 416 osobom zapewniono posiłek w związku z przebywaniem na kwarantannie.

Wśród wszystkich osób korzystających z pomocy w formie posiłku, niezależnie od źródła jego finansowania zdecydowanie największą grupę stanowią dzieci i młodzież. W 2020 roku z darmowego posiłku skorzystało 190 dzieci. Niemniej jednak liczba dzieci i młodzieży korzystającej z posiłku ulega systematycznemu zmniejszeniu - w 2020 roku było ich o 69 mniej niż w roku 2018 i aż o 189 mniej w porównaniu do roku 2016.

Kolejną wiodącą formą świadczenia niepieniężnego jest odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej. Do wnoszenia opłaty zobowiązana jest gmina, z terenu której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej, a jej wysokość stanowi różnicę między średnim kosztem utrzymania w DPS a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca domu i/lub jego małżonka, zstępnych lub wstępnych. W 2020 roku świadczenie przyznane zostało 93 osobom (6,5% wszystkich świadczeniobiorców), co stanowi o 13 osób więcej niż w roku 2016. Łączna kwota świadczeń w 2020 roku wyniosła 2.113.157,34 zł. W porównaniu do 2016 roku wzrosła o prawie 641 tys. zł.

Wśród wsparcia, jakie oferuje mieszkańcom MGOPS, znajdują się usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze (zadanie własne gmin), stanowiące świadczenia niepieniężne kierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn. W 2020 roku z tego rodzaju usług skorzystało łącznie 114 osób (o 35 osób więcej niż w 2016 roku), którym udzielono 31.035 godzin świadczeń, na łączną kwotę prawie 743 tys. zł. (o 10.490 świadczeń więcej niż w roku 2016). W 2020 roku usługami opiekuńczymi objęto 8,0% ogółu świadczeniobiorców, podczas gdy w roku 2016 udział ten wynosił 3,7%.

MGOPS w celu zapewnienia pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej współpracuje z licznymi podmiotami, zarówno z terenu samej gminy jak i spoza niej. Kluczową rolę odgrywają tutaj organizacje pozarządowe, które wpływają nie tylko na rozwój różnych form wsparcia MGOPS, ale też na jakość życia jej mieszkańców. Jednym z podstawowych elementów świadczących o prowadzeniu lokalnej polityki społecznej w oparciu o tę zasadę jest współpraca z podmiotami formalnymi, jak i nie formalnymi z otoczenia pomocy społecznej. W celu zapewnienia najuboższym mieszkańcom pomocy żywnościowej MGOPS, realizując Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebujących (FEAD), współpracował z Caritas Diecezji Kaliskiej. Dzięki tej współpracy w 2020 roku 55 rodzin otrzymało artykuły żywnościowe (w 2019 roku – 90 rodzin, w 2018 roku – 96 rodzin). W 2020 roku MGOPS nawiązało współpracę z PCK Zarządem Rejonowym w Krotoszynie, dzięki której 266 rodzin otrzymywało nieodpłatną żywność ze sklepów DINO.

MGOPS od lat prowadzi własną stronę internetową, tym samym realizuje obowiązek wynikający z przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej. Na stronie internetowej regularnie upubliczniane są wszelkie informacje o udzielanej pomocy, świadczonych usługach, zakresach wsparcia, kryteriach formalnoprawnych. Strona internetowa na bieżąco wzbogacana jest o materiały multimedialne, takie jak

zdjęcia, ulotki, plakaty, okienka dla innych serwisów, co z pewnością ma wpływ na podwyższenie jakości działań Ośrodka - jako instytucji pomocowej. Ma to kluczowe znaczenie nie tylko na zwrócenie uwagi i zainteresowanie prowadzonymi działaniami, ale przekazanie kluczowych informacji w sposób komunikatywny, funkcjonalny oraz przejrzysty i zrozumiały wszystkim mieszkańcom, co robimy, jakiej pomocy udzielamy.

Pandemia COVID-19 zmusiła nas do tego, abyśmy automatyzowali się w sposób szybszy, abyśmy prowadzili zdalną pracę i spotykali się online. To spowodowało, że Ośrodek zwiększył aktywność w sferze cyfrowej. Na stronie internetowej Ośrodka na bieżąco umieszczane są liczne ogólnodostępne poradniki, informatory, publikacje poświęcone ochronie przed koronawirusem oraz materiały prezentujące różne formy wsparcia dla potrzebujących.

Pandemia zmieniła formy działań pomocowych. Wprowadzone podczas kwarantanny ograniczenia i procedury postępowania w znacznym stopniu utrudniły profesjonalistom pracy socjalnej podejmowanie działań pomocowych na dotychczasowych zasadach. Natomiast stały się pretekstem do wprowadzenia nowych rozwiązań, bardziej dostosowanych do potrzeb osób poszukujących wsparcia. Można powiedzieć, że COVID-19 uruchomił wśród pracowników MGOPS dodatkowe zasoby jednostkowe i społeczne, dzięki którym liczne inicjatywy stały się w ogóle możliwe. Motywacje osób biorących udział w wydarzeniach (samo)pomocowych były różnorodne. Wynikały zarówno z potrzeby serca, jak też solidarności względem słabszych i potrzebujących - aż po gotowość wspierania w rozwiązywaniu codziennych trudności oraz złożonych problemów.

W wymiarze formalnym aktywność pracowników stanowiła dopełnienie zintegrowanej polityki państwa w zakresie zdrowia publicznego i ochrony obywateli podczas pandemii. W praktyce, ten wspólnotowy charakter działań służb pomocy społecznej odzwierciedlony był w formie dodatkowych czynności skupionych wokół wzięcia odpowiedzialności za zorganizowanie i koordynowanie akcji dostarczania żywności osobom przebywającym w kwarantannie niezależnie od ustawowych kryteriów pomocy społecznej. Dla pracowników chęć pomagania innym łączyła się ze sprawczością, dawaniem czegoś od siebie. Pracownicy sprawnie i szybko odpowiedzieli na zapotrzebowanie związane ze wsparciem psychologicznym wykorzystując do tego formułę porad telefonicznych. Szczególną troską otaczali zdiagnozowane wcześniej środowiska domowe, w których występowała niepełnosprawność, przewlekła choroba, przemoc. W przypadku osób starszych, samotnych, organizowali gorące posiłki czy niezbędne zakupy, lekarstwa.

Niepewność jutra, nieprzewidywalność, ryzyko związane z pracą czy kruchość życia ludzkiego mogą przyczyniać się do stanów kryzysowych, odczuwania lęku i paniki wśród osób profesjonalnie pomagających. Nie od dzisiaj wiadomo, że istotą pracy ośrodka jest troska o drugiego człowieka, jego dobro, wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych. W pomocy społecznej droga do

rozwiązania problemu bywa często złożona i wyboista, a czasem, by osiągnąć cel trzeba z niej zejść, by ponownie zawrócić. Ważne, by problem zrozumieć, pomóc i rozwiązać.

III. DIAGNOZA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. OSOBY STARSZE

Osoba starsza na gruncie polskiego prawa definiowana jest w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych jako ta, która ukończyła 60. rok życia. Starość jest tym okresem życia człowieka, w którym następuje wyraźne przeobrażenie w jego funkcjonowaniu psychofizycznym, zdrowotnym, społecznym i kulturowym. Starzenie, jako naturalny proces rozwojowy, stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty ani też odwracalny.

Proces starzenia się społeczeństwa charakteryzuje się kilkoma ważnymi cechami. Jedną z nich jest wysoki odsetek osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Takie położenie seniora powoduje niekorzystne zjawiska, jak osamotnienie, wykluczenie społeczne, zwłaszcza, gdy osoba starsza ma ograniczone możliwości poruszania się i jest niesamodzielna. Kolejna cecha to feminizacja starzenia się. Rosnący wraz z wiekiem udział kobiet w populacji jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i zróżnicowania parametrów trwania życia. Szczegółowe dane w tym zakresie opisano w Części II SRPS 2030.

Troska o warunki życia osób starszych - to zapewnienie samemu sobie podstaw do godnej starości. O tym, że osób starszych jest coraz więcej, że żyjemy dłużej a społeczeństwo się starzeje, nie musimy nikogo przekonywać wystarczy spojrzeć na statystyki. Mówimy o znacznej grupie mieszkańców - grupie, którą sami kiedyś zasilimy albo już w niej jesteśmy.

Kluczowym jest, aby wsparcie udzielane seniorom było udzielane lokalnie, w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej, z uwzględnieniem jej stanu zdrowia i zdolności psychofizycznych. To powinno stać się koniecznym standardem.

- ◆ W 2020 roku, podobnie jak w latach poprzednich, nastąpił wzrost liczby mieszkańców w wieku emerytalnym. Na koniec roku Gminę Krotoszyn zamieszkiwało **8.493 osób w wieku emerytalnym**.
- ◆ Wśród nich jest 5.688 kobiet od 60 roku życia oraz 2.805 mężczyzn od 65 roku życia. Odsetek osób w wieku emerytalnym wzrasta, w 2016 roku wyniósł – 18,68%, 2017 – 19,44%, 2018 – 20,13%, 2019 – 20,75%, by w **2020 roku przyjąć wartość 21,09%**.
- ◆ W 2020 roku, podobnie jak w roku poprzednim, najliczniejszą grupę seniorów stanowiły osoby w wieku 60–64 lata. Ich udział w ogólnej liczbie osób starszych w Gminie Krotoszyn wyniósł 29,1%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 85 lat i więcej. Ich udział w populacji osób w wieku senioralnym ukształtował się w 2020 r. na poziomie 6,8%. Należy jednak zauważyć, iż pomimo wciąż największego udziału najmłodszych seniorów w populacji osób starszych, udział ten sukcesywnie maleje. W 2016 r. w stosunku do roku 2020 odsetek osób w grupie wieku 60–64 lata spadł o 3,3%. Tendencja ta wskazywać może, iż Gmina Krotoszyn, tak jak i Polska znajduje się w przededniu

podwójnego starzenia się ludności, gdzie oprócz wzrostu liczby osób w wieku senioralnym, następuje wzrost udziału najstarszych grup w strukturze wieku seniorów.

- ◆ Liczba osób w wieku senioralnym jest zróżnicowana w układzie miasto Krotoszyn i sołectwa. W 2020 roku, 16% seniorów zamieszkiwała miasto Krotoszyn, a sołectwa – nieco więcej niż 5%;
- ◆ Problem starzenia się mieszkańców nasili się na przestrzeni najbliższych 10 lat, zakłada się, że **liczba ludności powyżej 80 lat zwiększy się prawie o 50%** (1.451 osób w 2020 r. wg prognozy GUS – w 2030 roku 2.147 osób).
- ◆ Wśród klientów MGOPS wzrasta liczba osób w wieku emerytalnym, prowadzących **jednoosobowe gospodarstwa domowe**, z 78 w 2016 roku **do 120 osób w 2020 roku**.
- ◆ MGOPS w Krotoszynie realizuje **usługi opiekuńcze** dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. Usługi te świadczone są przez opiekunki zatrudnione przez Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy w Krotoszynie, który jest realizatorem tych usług na podstawie umowy zawartej o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej. W 2016 roku z usług tych korzystało 69 osób w wieku senioralnym, a **w 2020 roku aż 98 osób**. Oznacza to, że w Gminie systematycznie wzrasta zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi.
- ◆ MGOPS w Krotoszynie realizuje specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób, które ze względu na stan zdrowia psychicznego, wymaga pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Usługi te świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym stosownym do rodzaju schorzenia, zatrudnione przez Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy w Krotoszynie, który jest ich realizatorem na podstawie umowy zawartej o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej. W 2016 roku z tego rodzaju usług skorzystało 11 osób w wieku senioralnym, a **w 2020 roku 8 osób**.
- ◆ Osoby starsze, których stan zdrowia nie pozwala na pozostanie w środowisku zamieszkania, kierowane są przez MGOPS do domów pomocy społecznej, gdzie zapewnione mają usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne. W 2020 roku w domach pomocy społecznej **przebywało 57 Seniorów**, tj. 61,3% osób przebywających w domach pomocy społecznej z terenu Gminy Krotoszyn.
- ◆ Spośród wielu form pomocy oferowanych przez MGOPS seniorzy korzystają z różnych form wsparcia, jak zasiłki stałe, celowe, okresowe, pomoc naturze. Pracownicy socjalni udzielają wsparcia w formie pracy socjalnej.
- ◆ W celu wzmocnienia pozycji osób starszych w środowisku lokalnym, wykorzystania ich potencjału oraz bogatego doświadczenia, w Gminie Krotoszyn od 2018 roku działa **Gminna Rada Seniorów w Krotoszynie**. Rada jest organem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym dla organów Miasta i Gminy Krotoszyn oraz dla podmiotów i organizacji zajmujących się osobami starszymi. Celem działania Rady jest służyć środowiskom osób starszych poprzez reprezentowanie ich interesów

wobec władz samorządowych oraz współdziałanie z samorządem, podmiotami zajmującymi się osobami starszymi, organizacjami pozarządowymi oraz osobami niezrzeszonymi w działaniach ukierunkowanych na poprawę sytuacji osób starszych.

- ◆ Na codzienne funkcjonowanie seniorów w Gminie Krotoszyn wpływ ma placówka wsparcia dziennego, o charakterze domu dziennego pobytu, która zlokalizowana jest na terenie Krotoszyna - **Dzienny Dom „Senior+”**. Placówka powstała w wyniku dążenia Gminy Krotoszyn do poprawy, jakości i poziomu życia osób starszych oraz zamysłu zagospodarowania potencjału seniorów poprzez aktywność społeczną. Działa od 2019 roku, w strukturach MGOPS. Głównym celem Domu jest zapewnienie wsparcia seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej. Dzienny Dom „Senior+” **dysonuje 30 miejscami**. Funkcjonuje przez 8 godzin dziennie od poniedziałku do piątku, w dni robocze. Dysponuje salą rehabilitacyjną wyposażoną w sprzęt do gimnastyki i kinezyterapii indywidualnej, salą spotkań, pokojem klubowym z biblioteką, pokojem pielęgniarstwa, pokojem do terapii indywidualnej, małą kuchnią, szatnią z indywidualnymi szafkami, dwoma łazienkami i przestronnym korytarzem. W 2020 roku z usług Dziennego Domu „Senior+” w Krotoszynie skorzystały **34 osoby**.
- ◆ W Gminie Krotoszyn funkcjonują kluby i inne miejsca spotkań dla seniorów, które umożliwiają seniorom aktywne spędzanie wolnego czasu, rekreację, rozwój naukowy czy rehabilitację ruchową. Uczestnictwo w prowadzonych zajęciach jest dobrowolne, a specyfika i zakres działalności poszczególnych placówek różni się w zależności od indywidualnej wizji klubu.
- ◆ Dla seniorów od lat działalność prowadzi **Uniwersytet Trzeciego Wieku** z siedzibą w Krotoszynie przy ul. Zdunowskiej 12, który działa w formie stowarzyszenia. Uniwersytet Trzeciego Wieku jest inicjatorem wielu przedsięwzięć i wydarzeń na terenie Gminy Krotoszyn oraz organizatorem spotkań i wycieczek skierowanych do starszej części społeczeństwa. Dzięki aktywności Uniwersytetu, uczestnicy mają możliwość zaangażowania się w życie społeczne, rozwijania swoich starych i nowych zainteresowań oraz zawarcia przyjaźni, co jest niezwykle istotne dla postrzegania siebie i swojej roli społecznej w okresie nieaktywności zawodowej.
- ◆ Seniorzy z Gminy Krotoszyn mają możliwość udziału w licznych przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, m.in. w organizowanych przez Gminę Krotoszyn imprezach okolicznościowych i integracyjnych dla mieszkańców.
- ◆ Duży wkład w działania na rzecz seniorów mają **organizacje pożytku publicznego**, które w ramach dostępnych środków, w tym przekazywanych przez Miasto i Gminę Krotoszyn, podejmują szereg działań edukacyjnych, pomocowych, służących integracji osób starszych. Są to m.in. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Krotoszynie, Polski Czerwony Krzyż Oddział

Rejonowy w Krotoszynie, Stowarzyszenie Aktywny Senior w Krotoszynie, Stowarzyszenie „Razem” w Krotoszynie, 21 działających Kół Gospodyń Wiejskich. Należy jednak pamiętać, że nie zastąpią one działań samorządu, a mogą jedynie wspierać i uzupełniać ofertę adresowaną do osób w podeszłym wieku.

- ◆ Na terenie Gminy Krotoszyn funkcjonuje **Zakład Opieki Długoterminowej**, w skład którego wchodzi Zakład Opiekuńczo-Lecniczy i Zakład Opieki Paliatywnej, w których mogą przebywać osoby starsze znajdujące się w ciężkich stanach chorobowych.

Wnioski

Okres starości w naszym społeczeństwie stanowi istotny i coraz dłuższy etap życia. W ciągu ostatnich lat obserwujemy stały wzrost liczebności seniorów.

Wśród źródeł potencjalnego zagrożenia wykluczeniem społecznym osób w podeszłym wieku wskazać można: zanik tradycyjnych rodzin wielopokoleniowych, emigrację młodszych członków rodzin, zmiany w komunikacji społecznej, niską aktywność społeczną i fizyczną osób starszych, utratę i brak możliwości nawiązania relacji społecznych z innymi ludźmi wynikające z pogorszenia się stanu zdrowia oraz sytuacji materialnej. Ważne jest więc zwrócenie uwagi na problemy ludzi starszych i objęcie ich adekwatną do potrzeb opieką.

- ◆ **Działania na rzecz zdrowego starzenia się.** Wspieranie edukacji prozdrowotnej. Tworzenie warunków do rozszerzenia dostępności świadczeń zdrowotnych i badań dla seniorów. Wspieranie inicjatywy utworzenia gabinetu geriatrycznego na terenie Gminy Krotoszyn. Dalsza współpraca z placówkami ochrony zdrowia w zakresie organizacji opieki zdrowotnej dla najstarszych mieszkańców. Prowadzenie profilaktycznych programów zdrowotnych, z uwzględnieniem specyfiki grupy wiekowej i komunikacji z nią. Propagowanie zasad prawidłowego żywienia. Upowszechnianie aktywności ruchowej jako prowadzącej do zdrowego stylu życia. Zwiększenie roli edukacji prozdrowotnej dla osób starszych. Zapewnienie dostępu do sprzętu wspierającego rehabilitację.
- ◆ **Dostosowanie oferty usług społecznych do potrzeb i oczekiwań osób starszych.** Doskonalenie systemu wsparcia seniorów funkcjonujących samodzielnie w środowisku. Dalszy rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb i oczekiwań seniorów. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych. Inicjowanie działań samopomocowych np. pomoc sąsiedzka. Modyfikowanie rodzajów usług wspierających, świadczonych przez ośrodek wsparcia (Dzienny Dom „Senior+”) i inne instytucje w zależności od sygnalizowanych potrzeb seniorów. Rozwój środowiskowych form usług społecznych, np. pomoc sąsiedzka, teleopieka, indywidualna asystentura. Tworzenie warunków i rozwój infrastruktury dla dziennych form wsparcia i usług wspierających samodzielność osób starszych. Uwzględnianie potrzeb osób starszych w dokumentach strategicznych Gminy Krotoszyn. Poradnictwo dla osób starszych, ich rodzin i opiekunów. Upowszechnianie informacji o dostępności usług świadczonych na rzecz osób starszych przez instytucje i organizacje na

terenie Gminy Krotoszyn. Promocja idei i rozwój wolontariatu międzypokoleniowego oraz senioralnego.

- ◆ **Przeciwdziałanie i niwelowanie samotności i izolacji społecznej.** Propagowanie i dostosowanie oferty sportowo-rekreacyjnej przeznaczonej dla seniorów. Rozwój różnorodnych form aktywności edukacyjnej kierowanych do seniorów. Zachęcanie seniorów do włączania się w działania wolontariatu. Wspieranie w działaniach istniejącej Gminnej Rady Seniorów w Krotoszynie. Rozwijanie aktywności obywatelskiej seniorów – wzmacnianie i poszerzanie oferty istniejących klubów, Uniwersytetu Trzeciego Wieku i innych organizacji. Rozwijanie kompetencji cyfrowych seniorów. Stworzenie strony internetowej dla seniorów, gromadzącej informacje m.in. na temat aktualnych przepisów prawnych, oferty kulturalnej i innych wydarzeń, katalogu ulg i zniżek oraz instytucji wsparcia seniorów.

2. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I DŁUGOTRWALE CHORUJĄCE

W obiegu oficjalnym jest wiele definicji **osoby niepełnosprawnej**. Światowa Organizacja Zdrowia uznaje, iż osobą niepełnosprawną jest „człowiek, który z powodu kalectwa lub choroby ma długotrwałe szczególne trudności w sprostaniu zwykłym czynnościom życia, takim jak: samoobsługa, lokomocja, nauka bądź praca, udział w działalności kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej.” Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych podaje następującą definicję: „osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej.”

W SRPS 2030 posłużono się definicją niepełnosprawności Europejskiego Forum Niepełnosprawności: „osobą niepełnosprawną jest jednostka w pełni swoich praw, znajdująca się w sytuacji upośledzającej ją na skutek barier środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, których z powodu występujących u niej uszkodzeń nie może przezwyciężyć w taki sposób, jak inni ludzie. Bariery te zbyt często są zwiększane przez deprecjonujące podstawy ze strony społeczeństwa. Do zadań społeczeństwa należy eliminowanie, zmniejszanie lub kompensowanie tych barier, aby każdej jednostce umożliwić korzystanie z dóbr publicznych, jednocześnie respektując jej prawa i przywileje.”

Niepełnosprawność sama w sobie bywa traktowana jako problem społeczny, w kontekście wiążących się z nią ograniczeń, ale podkreślić należy, że niepełnosprawności mogą, choć nie muszą, towarzyszyć problemy społeczne powodowane ograniczoną sprawnością, niezdolnością do pracy czy koniecznością wsparcia ze strony innych osób.

- ◆ Trudno jest precyzyjnie podać liczbę osób niepełnosprawnych mieszkających w Gminie Krotoszyn. Dane dotyczące skali zjawiska niepełnosprawności są cząstkowe i rozproszone w różnych miejscach i nierzadko pokrywają się z uwagi na możliwość posiadania kilku ważnych orzeczeń wydanych przez

różne organy orzekające. Najpełniejsze dane statystyczne dotyczące rozmiaru niepełnosprawności można uzyskać z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, z którego wynika, że osoby z niepełnosprawnością stanowiły 12,22% ogółu ludności kraju, wobec 14,3% w 2002 roku. Natomiast w 2011 roku powiat krotoszyński zamieszkiwało 77.940 osób, w tym 10.526 osób z niepełnosprawnością określoną prawnie i biologiczną. Oznacza to, że w 2011 roku osoby z niepełnosprawnością stanowiły 15,5% mieszkańców powiatu krotoszyńskiego. NSP z 2011 roku nie ujmuje danych dotyczących gmin.

- ◆ Niepełnosprawność oraz wynikające z niej ograniczenia to niezmiennie od kilku lat główne powody wsparcia z systemu pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn. W 2020 roku ze wsparcia MGOPS z powodu niepełnosprawności **korzystało 230 rodzin**. Oznacza to, że w 2020 roku w ponad 59% gospodarstwach domowych wystąpiły problemy związane z niepełnosprawnością. W 2020 roku w porównaniu do 2016 roku liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności zmniejszyła się o 40 osoby, natomiast w stosunku do 2018 roku zmniejszyła się aż o 80 osób.
- ◆ Jedną z form wsparcia przysługującą osobom niepełnosprawnym jest zasiłek stały. W Gminie Krotoszyn notowana jest tendencja spadkowa liczby osób objętych tą formą pomocy. Szacuje się, że na liczbę świadczeniobiorców zasiłków stałych w kolejnych latach będzie wpływać skala uzyskiwania przez świadczeniobiorców kontynuacji uprawnień wynikających z posiadanych orzeczeń o niepełnosprawności w zakresie stopnia niepełnosprawności. W ogólnej liczbie 131 osób otrzymujących zasiłek stały w 2020 roku - **125 osób legitymowało się orzeczeniem o niepełnosprawności**. Dla porównania, w 2016 roku liczba tych świadczeniobiorców wyniosła 145 osób. Świadczeniobiorcy otrzymujący zasiłek stały z tytułu niepełnosprawności to przede wszystkim mężczyźni – 70% ogółu tej grupy osób. Osoby prowadzące samodzielne, jednoosobowe gospodarstwa domowe stanowią prawie 90% ogółu świadczeniobiorców, będących osobami niepełnosprawnymi.
- ◆ W ogólnej kwocie 11.840.796 zł świadczeń rodzinnych wypłaconych w 2020 roku, 58,34% (6.908.771 zł) stanowiły świadczenia opiekuńcze skierowane do osób niepełnosprawnych oraz dla osób, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia albo z innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną. W 2020 roku **świadczenia opiekuńcze pobierało 1.326 osób** (w 2016 roku – 1.364), w tym: zasiłek pielęgnacyjny pobierało 1.042 osób (2016 rok – 1.145), specjalny zasiłek opiekuńczy - 33 osób (w 2016 roku - 43), świadczenie pielęgnacyjne – 244 osób (w 2016 roku – 147), zasiłek dla opiekuna – 7 osób (w 2016 roku – 29).
- ◆ Dodatek do świadczenia rodzinnego na pokrycie zwiększonych **wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka** w wieku do ukończenia 16. roku życia (jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności) lub powyżej 16. roku życia do ukończenia 24. roku życia (jeżeli legitymuje się

orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności), w 2020 roku wypłacano 138 rodzinom (w 2016 roku wypłacano 168 rodzinom).

- ◆ Gmina Krotoszyn realizuje wsparcie w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych** w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w okresie ostatnich 5 lat kształtowała się na różnym poziomie w skali roku. **W roku 2020 wykonano 7.358 godzin na rzecz 10 osób.** Z kolei w 2018 roku usługami tymi objęto 15 osób, na rzecz których wykonano 10.329 godzin, a w 2016 roku z usług tych skorzystało 14 osób i wykonano 12.808 godzin.
- ◆ W 2020 roku Gmina Krotoszyn realizowała specjalistyczne usługi opiekuńcze dla **2 dzieci z autyzmem w ilości 254 godzin** (świadczone były w przypadku, gdy dzieci nie miały zapewnionego dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, udzielane przez inne zobowiązane podmioty). W 2019 roku z usług tych korzystało 4 dzieci, którym zapewniono usługi w ilości 255 godzin.
- ◆ Osoby niepełnosprawne otrzymują wsparcie od organizacji pozarządowych w ramach otwartych konkursów ofert. Realizują projekty z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, m.in. ze środków Miasta i Gminy Krotoszyn. W 2020 roku organizacje pozarządowe zrealizowały **4 projekty**, na łączną kwotę dofinansowania **51.719 zł**. Finansowanie uzyskały projekty dotyczące prowadzenia Świetlicy terapeutyczno-rehabilitacyjnej „Przystań”, zorganizowania turnusu rehabilitacyjnego, integracyjnego wyjazdu rehabilitacyjno-wypoczynkowego.
- ◆ Jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych jest uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej. Celem funkcjonowania WTZ jest zdobycie samodzielności, umiejętności i kwalifikacji umożliwiających w efekcie podjęcie pracy przez korzystających z terapii uczestników. Na terenie miasta Krotoszyn funkcjonuje **Warsztat Terapii Zajęciowej, prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych**. W warsztatach uczestniczą osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Krotoszyn, w związku z czym Miasto i Gmina Krotoszyn co roku dofinansowuje działalność WTZ, w 2020 roku w kwocie 42.000,00 zł. Łączna liczba miejsc przeznaczonych dla osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności znacznym i umiarkowanym posiadających wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej w 2020 roku wynosiła 60. Z rehabilitacji społecznej i zawodowej w WTZ w 2020 r. korzystało **27 osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Krotoszyn**. Na miejsce w WTZ oczekuje 10 osób. W ostatnich 5 latach, **7 uczestników opuściło WTZ**, w tym 1 osoba z powodu podjęcia pracy, pozostali z powodu pogarszającego się stanu zdrowia lub śmierci.

- ◆ Na terenie Gminy Krotoszyn działa **Środowiskowy Dom Samopomocy**, jako wyodrębniona jednostka organizacyjna Powiatu Krotoszyńskiego. ŚDS jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, tj. przewlekłe psychicznie chorych (typ A) i z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), niewymagających leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej. Celem działalności Środowiskowego Domu Samopomocy jest stworzenie systemu oparcia społecznego, poprzez świadczenie usług dziennych w zakresie integracji, aktywizacji oraz wsparcia terapeutycznego, ukierunkowanych na podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia. Dysponuje 40 miejscami. W zajęciach ŚDS w 2020 r. korzystało 31 osób z terenu Gminy Krotoszyn. Na miejsce oczekują 2 osoby.
- ◆ Wychodząc naprzeciw osobom pogrążonym w kryzysie utworzono w Powiecie Krotoszyńskim - **Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego**. Wsparcie Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego kierowane jest do osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, które pracują, uczą się lub zamieszkują na obszarze Powiatu Krotoszyńskiego, a także do osób z ich otoczenia. Punkt zgłoszeniowo-koordynacyjny, gabinety, oddział dzienny znajduje się w Krotoszynie przy ul. Kościuszki 8, a lokalny punkt wsparcia w Krotoszynie - przy ul. Floriańskiej 10 w Krotoszynie.

Jak pokazują dane MGOPS można stwierdzić, że jednym z najczęstszych problemów zgłaszanych przez klientów są dolegliwości związane z długotrwałą lub ciężką chorobą. Związane z leczeniem wydatki pochłaniają sporą część zasobów finansowych osób i rodzin i zmuszają do ubiegania się o wsparcie społeczne, co wyraźnie widać w statystyce MGOPS. Rozwiązywanie problemów zdrowotnych jest w wielu wypadkach zależne od wsparcia oferowanego przez pomoc społeczną. W przypadku osób samotnych, taka pomoc jest jedyną możliwością poprawy stanu zdrowia lub zmniejszenia odczuwanych dolegliwości. W 2020 roku ze wsparcia korzystało 259 rodzin, w której wystąpiła długotrwała lub ciężka choroba (por. w 2016 roku – 223).

Niemniej analiza wykonana przez pryzmat działań MGOPS nie stanowi informacji, która odzwierciedla problemy zdrowotne mieszkańców, ale jest jedyną informacją, którą można potraktować jako sygnał o niedoborach finansowych osób zmuszonych do podjęcia długotrwałego lub kosztownego leczenia, wsparcia finansowego przy zakupie leków lub zapewnienia pomocy w usługach pielęgnacyjnych i opiekuńczych. W działaniach pomocy społecznej wsparcie dla wszystkich osób i rodzin z problemami zdrowotnymi klasyfikowane jest w kategorii pomocy z powodu długotrwałej choroby.

Rozwiązywanie problemów zdrowotnych jest w wielu wypadkach zależne od wsparcia oferowanego przez pomoc społeczną. W przypadku osób samotnych, taka pomoc jest jedyną możliwością poprawy stanu zdrowia lub zmniejszenia odczuwanych dolegliwości.

Wnioski

- ◆ **Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.** Dalsze działania o charakterze infrastrukturalnym. W ostatnich latach w Gminie Krotoszyn wiele zmieniło się na korzyść, szczególnie w zakresie dostosowania przestrzeni oraz budynków użyteczności publicznej dla osób z problemami w poruszaniu się, jednakże takie działania nadal są potrzebne. Wśród różnych aspektów sytuacji bytowej osób z niepełnosprawnością szczególne miejsce zajmuje sytuacja mieszkaniowa. Dostosowanie przestrzeni życiowej do potrzeb związanych z niepełnosprawnością to najbardziej kluczowe dla Realizacja działań ukierunkowana w zakresie likwidacji barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, wsparcie w likwidacji barier w mieszkaniach, ale również na poszerzenie możliwości w zakresie udostępnienia osobom starszym i niepełnosprawnym infrastruktury publicznej, w tym na działania o charakterze rekreacyjnym, sportowym, kulturalnym czy edukacyjnym. Prowadzenie działań w zakresie dostosowania transportu publicznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ◆ **Rozwój bazy lokalowej i placówek umożliwiających skuteczną pomoc osobą niepełnosprawnym.** Zapewnianie dostępu do rozwiązań mieszkaniowych, pozwalających na usamodzielnianie i utrzymanie w środowisku osób niepełnosprawnych, w tym szczególnie mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych. Dalsza współpraca i wspieranie placówek, organizacji III sektora.
- ◆ Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, w tym w szczególności z niepełnosprawnością intelektualną.
- ◆ Zwiększenie poziomu aktywizacji i skuteczności rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Finansowanie i organizacja szkoleń mających pomóc osobom niepełnosprawnym wejść na rynek pracy. Promowanie wśród przedsiębiorców idei zatrudnienia osób z niepełnosprawnością - podejmowanie działań wspierających wejście na rynek pracy po zakończeniu procesu rehabilitacji (np. organizacji staży wspomaganych, praktyki). Promowanie działań w kierunku utworzenia podmiotów ekonomii społecznej.
- ◆ Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.
- ◆ Utworzenie Gminnego Punktu Informacji dla osób niepełnosprawnych.
- ◆ Tworzenie warunków aktywności społecznej osób niepełnosprawnych, jako podstawy integracji społecznej.
- ◆ Wspieranie i wyrównywanie szans edukacyjnych osób i niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji.
- ◆ Stosowanie kompleksowych iindywidualizowanych **form aktywizacji zawodowej** dostosowanych do potrzeb danej osoby z niepełnosprawnością, w tym szczególnie asystentury osób z niepełnosprawnościami oraz treningu pracy.

- ◆ **Poprawa jakości i dostępności usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami.** Rozwój usług wsparcia oferowanych przez profesjonalne kadry pomocy społecznej: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, specjalistów realizujących poradnictwo oraz osoby realizujące usługi opiekuńcze.

3. OSOBY BEZROBOTNE I BIERNE ZAWODOWO

W świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym określa się osobę m.in. niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, gotową i zdolną do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu oraz zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy. Za bezrobotną można więc uznać osobę, która zatrudnienia nie ma, jednak jest gotowa i chętna do tego, aby je podjąć, a także poczynić w tym zakresie odpowiednie kroki, takie jak zdobycie kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy czy odbycie stażu zawodowego.

Mówiąc o bezrobociu rejestrowanym, trzeba mieć na myśli osoby zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne. Zjawisko to można zanalizować w oparciu o statystyki PUP, jednak analiza nie oddaje do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku pracy. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które tylko formalnie są bezrobotne, ponieważ pracują w „szarej strefie”. Z drugiej natomiast strony poza rejestrami PUP są osoby bierne zawodowo, które teoretycznie mogłyby pracować, jednak nie mają do tego motywacji, brakuje im kompetencji życiowych, bądź nie chcą podejmować zatrudnienia, ponieważ wystarczają im otrzymywane świadczenia.

Dla celów SRPS przyjęta została definicja kwestii bezrobocia opierająca się na kryterium braku pracy w momencie stania się klientem MGOPS, choć niekoniecznie pozostawania w rejestrach PUP przez cały okres korzystania z usług i świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

- ◆ Analiza statystyk MGOPS wskazuje, że pomimo odnotowywanego w ostatnich latach spadku skali bezrobocia rejestrowanego, bezrobocie nadal jest zaliczane do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej.
- ◆ W 2020 roku wsparcie z tego z tytułu otrzymywało 236 rodzin, w 2019 roku były to 242 rodziny, w 2018 roku - 283, w 2017 roku - 322, 2016 rok - 384. Dane te wskazują na tendencję malejącą - w okresie 2019-2020 liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia zmniejszyła się o 148, tj. o 38,5%. Nadal jednak pozostaje na bardzo wysokim poziomie.
- ◆ Dodatkowych informacji dostarczają dane na temat zasiłku okresowego. W 2020 roku taki zasiłek z tytułu bezrobocia otrzymywało 177 osób, które stanowiły 83,1% wszystkich osób, którym przyznano zasiłek okresowy. Dla porównania odpowiednio: w 2018 roku - 157 osób/85,3%, w 2016 roku – 244 osoby/88,1%.
- ◆ Przyczyn powstawania bezrobocia można upatrywać w różnych źródłach. Do podstawowych zalicza się jednak trzy grupy czynników: indywidualne, koniunkturalne oraz instytucjonalne. Pierwsze z wymienionych to czynniki stanowiące pochodną indywidualnych preferencji, a także związane z jego

charakterystyką, czyli m.in. brak ofert pracy spełniających określone oczekiwania, chęć znalezienia pracy blisko miejsca zamieszkania, poziom wykształcenia, umiejętności czy sprawność fizyczna. Czynniki koniunkturalne wpływają bezpośrednio na wielkość popytu na pracę, a więc zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego przez pracodawców. Można wśród nich wymienić np. kryzys gospodarczy czy wprowadzenie nowych technologii. Czynniki instytucjonalne to natomiast system pomocy osobom bezrobotnym, mechanizm płacy minimalnej, system podatkowy czy działalność związków zawodowych. Z punktu widzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych szczególne znaczenie mają czynniki indywidualne, gdyż pewne cechy osób bezrobotnych - wykształcenie, wiek czy postawy, warunkują to, jak szybko znajdą one zatrudnienie.

- ◆ Z analiz i obserwacji pracowników MGOPS wynika, że problem bezrobocia rzadko występuje w odosobnieniu, najczęściej obok niego, jako przyczyna lub skutek pojawiają się takie problemy jak: zaburzone życie rodzinne, uzależnienia, przemoc, ubóstwo, bezdomność, problemy z prawem, z mieszkaniem itp. Nawarstwienie problemów jest często zgubne w skutkach i prowadzi do degradacji osób i rodzin.

Wnioski

- ◆ Konieczne jest dalsze intensyfikowanie działań ukierunkowanych na rzecz ograniczenia problemu ubóstwa i zjawiska wykluczenia społecznego.
- ◆ Niezbędne jest zróżnicowanie wsparcia i dostosowanie go do spersonalizowanych potrzeb odbiorcy oraz kompleksowości wsparcia, rozbudowa lokalnej oferty usług społecznych.
- ◆ Szansą na aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest wspieranie rozwoju infrastruktury usług, aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej, zwłaszcza osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.
- ◆ Należy położyć szczególny nacisk na wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w rozwiązywaniu problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem roli podmiotów ekonomii społecznej jako dostawców usług społecznych.

4. RODZINY Z PROBLEMAMI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYMI

Nie ulega wątpliwości, że dobrze funkcjonująca rodzina, zaspakajająca ważne potrzeby materialne, społeczne i kulturowe swoich członków, jest jedną z centralnych instytucji, które mają ogromny wpływ na jakość życia zarówno jednostek jak i wspólnot. Obowiązek wspierania rodziny, stwarzania dla niej przyjaznych warunków dotyczy zarówno państwa jak i samorządów lokalnych i regionalnych.

Choć można założyć, że problem w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny jest w zasadzie niezależny od ich statusu materialnego, to w instytucjach wsparcia (MGOPS, ośrodki wsparcia) dla dzieci z tych rodzin dominują osoby dotknięte problemem ubóstwa oraz innymi problemami

społecznymi. Można założyć, że rodziny i dzieci z rodzin o dobrej sytuacji materialnej, które przeżywają trudności opiekuńczo-wychowawcze raczej nie korzystają z usług takich jak np. placówki wsparcia dziennego, asystentura rodzinna, a tym samym nie pozostawiają znaczącego śladu w systemie statystyki publicznej. W konsekwencji bardziej szczegółowe informacje dostępne są tylko o pewnym fragmencie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, generalnie tych o niższym statusie materialnym.

Źródła doświadczanych przez rodziny trudności w obszarze opiekuńczo-wychowawczym mają charakter kompleksowy. Składają się na nie m.in: brak czasu, brak pozytywnych wzorów relacji rodzinnych, brak kontaktu z dzieckiem i umiejętności budowania relacji z podopiecznym, brak umiejętności spędzania czasu wolnego, niedostateczne aspiracje edukacyjne rodziców względem swoich dzieci, alkoholizm, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, itp.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to szeroki wachlarz działań przywracającym rodzinom zdolność do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w reintegracji i integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny, pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

- ◆ W 2020 roku z pomocy społecznej **korzystało 213 rodzin**, z czego aż 61 to rodziny tworzone przez samotnego rodzica.
- ◆ Z danych MGOPS wynika, że **prawie 40% rodziców**, mających dzieci na utrzymaniu **miewa** choćby tymczasowe **problemy opiekuńczo-wychowawcze**, a 29% - problemy związane z potrzebą ochrony macierzyństwa.
- ◆ MGOPS realizuje zadania w celu niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym działania wspierające prowadzą asystenci rodziny, którzy pracują z rodziną nad ich funkcjonowaniem oraz udzielają im pomocy w obszarze socjalnym, psychologicznym czy wychowawczym, co zapobiega pogłębieniu się problemów rodzinnych i wychowawczych. Podejmowane przez asystentów rodziny działania mają również kluczowy wpływ na rodziny biologiczne o bardzo niskich kompetencjach, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Praca z rodziną i nabycie przez nią niezbędnych umiejętności stwarza realną szansę na powrót dzieci do domu. W 2020 roku asystenci rodziny, **wsparciem objęli 35 rodzin, w których przebywało 92 dzieci.**
- ◆ W 2020 roku **63 rodziny** otrzymały pomoc i wsparcie z **powodu przemocy w rodzinie**. Oznacza to znaczący wzrost w porównaniu do 2016 roku, w którym pomocą objęto 16 rodzin z powodu przemocy w rodzinie.
- ◆ W **pieczy zastępczej** z Gminy Krotoszyn na koniec 2020 roku **przebywało 40 dzieci, w tym czwórka dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych**. W porównaniu do 2016 roku zaobserwowano

spadek liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych o 4 dzieci. W latach 2016-2020 wzrastała kwota wydatkowana na finansowanie pieczy zastępczej, z kwoty 153.840 zł w 2016 roku do 267.066 zł w 2020 roku.

- ◆ Liczne jednostki organizacyjne Gminy Krotoszyn oraz komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Krotoszynie podejmują działania w celu skutecznego wsparcia rodzin, realizując swoje podstawowe/statutowe i fakultatywne zadania, a także organizując wydarzenia kulturalne o charakterze integracyjnym, programy wsparcia i inne niekonwencjonalne działania. Integralność podejmowanych działań pozwala uzyskać pożądane efekty i wprowadzić skuteczne zmiany w zakresie funkcjonowania rodzin.

Wnioski

Wśród wielu wyzwań stojących przed systemem pomocy społecznej w kontekście wspierania rodzin na szczególną uwagę zasługują dwa. Po pierwsze **potrzeba rozbudowy usług szeroko rozumianego wsparcia rodzin dostosowanych do ich potrzeb i możliwości**. Po drugie konieczność poszukiwania nowych sposobów docierania do rodzin z dziećmi, których sytuacja finansowa uległa poprawie, więc egzystują już poza systemem pomocy społecznej, jednak nadal borykają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

- ◆ Na terenie Gminy Krotoszyn występują deficyty w dostępie do usług świadczonych przez specjalistów, takich jak: psycholog, terapeuta, prawnik. Często pomocą w tych kwestiach służą pracownicy socjalni, jednak w wielu przypadkach konieczne jest organizowanie doradztwa o charakterze specjalistycznym.
- ◆ Przemiany zachodzące w obrębie rodziny wpływają na wzrost poczucia niepewności, osamotnienia czy zagubienia w prawidłowym pełnieniu ról rodzicielskich. Pomocne w rozwiązywaniu tych problemów byłyby różnego rodzaju warsztaty, kursy, które stworzyłyby możliwości do wzmocnienia ich kompetencji wychowawczych. Należy więc wspierać różnorodne działania edukacyjne dla rodziców oraz uzupełniające ich kompetencje rodzicielskie, pamiętając, że jest to ważny element profilaktyki rodzin w kryzysie – zwłaszcza, że większość dzieci przebywających w pieczy zastępczej została tam umieszczona z powodu niezaradności opiekuńczo-wychowawczej.
- ◆ Praca z rodziną z problemami opiekuńczo-wychowawczymi prowadzona jest głównie w formie usług asystenta rodziny, który udziela wsparcia psychicznego, emocjonalnego, pełni funkcję diagnostyczno-monitorującą, opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą, motywująco-aktywizującą oraz koordynuje działania skierowane na rodzinę. Pomoc w opiece i wychowaniu dzieci prowadzona jest w formie placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Niezmiernie ważna jest kompleksowość wsparcia udzielanego rodzinom znajdującym się w kryzysie, które zapewniać powinno osobom potrzebującym łatwy dostęp do pakietu odpowiednich usług dostosowanych do indywidualnej sytuacji rodziny. Stąd rekomenduje się rozwój asystentury, placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin wspierających.

- ◆ Dla rodzin wielodzietnych zamieszkujących Gminę Krotoszyn ważnym wsparciem mogłoby stać się korzystanie z systemu ulg i zniżek w ramach Wielkopolskiej Karty Rodziny.
- ◆ Ze statystyk wyłania się obraz współczesnej młodzieży jako grupy mającej wiele problemów, wynikających z niedostatecznego wsparcia i uwagi ze strony ich rodziców i wychowawców. Należy więc stale rozwijać ofertę działań profilaktycznych, wzmacniających rozwój emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży.
- ◆ W ramach zapewnienia rodzinom przestrzeni do zajęć pozwalających na ich rozwój, integrację, animację czasu wolnego, zapewnienia możliwości rozwijania zainteresowań, czy prowadzenia działań profilaktycznych wśród rodzin, dzieci i młodzieży, niezwykle istotna staje się **konieczność organizacji miejsc spotkań/klubów/świetlic dla rodzin, w tym dzieci i młodzieży**, szczególnie na terenach wiejskich.
- ◆ Szczególnie ważnym działaniem, które należałoby rozwijać, jest **wczesna profilaktyka różnorodnych zaburzeń rozwojowych dzieci**. W ostatnich latach wzrasta świadomość tego, jak ważne jest wdrożenie odpowiednich działań rehabilitacyjnych jak najwcześniej po to, by wzmacniać umiejętności związane z samodzielnym funkcjonowaniem tych osób w późniejszym okresie życia.

5. OSOBY BEZDOMNE I ZAGROŻONE BEZDOMNOŚCIĄ

Bezdomność, choć dotyczy niewielkiej liczby mieszkańców Gminy Krotoszyn, to niewątpliwie jest jedną z najbardziej skrajnych i brutalnych form wykluczenia społecznego. Koreluje ze skrajnym ubóstwem, bezrobociem, niską intensywnością pracy, zatrudnieniem w szarej strefie, utratą zdrowia i zagrożeniem życia, problemami zdrowia psychicznego oraz uzależnieniami, niemożliwością funkcjonowania w rodzinie i społeczeństwie. Bezdomność przesądza o faktycznym funkcjonowaniu na marginesie społeczeństwa, a tym samym jest zagrożeniem samym w sobie.

Ustawa o pomocy społecznej określa **osobę bezdomną**, jako niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania (art. 6 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej).

Przywołując terminologię bezdomności i osoby bezdomnej nie można pominąć definicji Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego (dalej ETHOS), która została wypracowana przez specjalistów *Europejskiej Federacji Krajowych Organizacji Pracujących z Ludźmi Bezdomnymi* (FEANTSA). Punktem wyjścia dla Typologii ETHOS jest założenie, że istnieją trzy domeny, które konstytuują „dom”. Brak którejś z domen oznacza bezdomność. Posiadanie domu oznacza posiadanie odpowiedniego schronienia - przestrzeni przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (domena fizyczna), w którym można

zachować prywatność i czerpać satysfakcję z relacji społecznych (domena społeczna) i do którego zajmowania posiada się tytuł prawny (domena prawna).

- ◆ W nocy z 13 na 14 lutego 2019 roku przeprowadzono po raz piąty Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych, którego realizacja koordynowana była przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Badania liczby osób bezdomnych odbywają się co dwa lata, a informacje zbierane podczas badań są danymi szacunkowymi. Na podstawie opublikowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wyników Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, w momencie realizacji badania zdiagnozowano 30.330 osób bezdomnych, w tym w województwie wielkopolskim - 2.482 osób. W porównaniu do danych z Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych przeprowadzonego w nocy z 8 na 9 lutego 2017 roku, liczba osób bezdomnych w Polsce spadła o ponad 9%, tj. o 3.078 osób (33.408 osób bezdomnych). W województwie wielkopolskim zdiagnozowano wówczas 2.668 osób bezdomnych. Z przeprowadzonego **w 2019 roku** badania liczby osób bezdomnych wynika, że **w Gminie Krotoszyn w ciągu jednej nocy przebywało 17 osób bezdomnych**: 1 kobieta oraz 16 mężczyzn. Podczas badania ustalono, iż 11 osób bezdomnych było w wieku powyżej 41 lat i 6 osób w wieku 18-40 lat. Konflikt rodzinny i niepowodzenie w poszukiwaniu pracy, były najczęściej podawanym źródłem kryzysu bezdomności przez osoby badane. W dalszej kolejności znalazły się rozpad związku i zadłużenie. Z kolei z przeprowadzonego **w 2017 roku** Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych wynika, że **w Gminie Krotoszyn w ciągu jednej nocy przebywały 23 osoby bezdomnych** (1 kobieta oraz 22 mężczyzn), w tym 15 osób bezdomnych było w wieku powyżej 41 lat, a 8 osób bezdomnych w wieku 18-40 lat. Podczas badania najczęściej podawanym źródłem kryzysu bezdomności przez osoby badane była eksmisja albo wymeldowanie, drugą w kolejności przyczyną były uzależnienia, a następnie konflikt rodzinny.
- ◆ Wielkość populacji osób doświadczających bezdomności w Gminie Krotoszyn od kilku lat kształtuje się na podobnym poziomie. Dane za 2020 rok wskazują, że w ciągu roku z pomocy MGOPS **korzystało 36 środowisk**, doświadczających bezdomności oraz nią zagrożonych. Analiza danych MGOPS wskazuje na pozytywne kierunki zmian, zachodzących w obszarze wspierania osób dotkniętych i zagrożonych bezdomnością. W porównaniu do 2016 roku, obserwuje się bowiem spadek liczby osób bezdomnych o 5 osób.
- ◆ W zbiorowości osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej znajdują się wyłącznie mężczyźni, w tym **35 bezdomnych to osoby w wieku produkcyjnym**.
- ◆ W 2020 roku zdecydowana większość osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej ma złożone problemy zdrowotne, a 5 osób bezdomnych posiada orzeczoną stopień niepełnosprawności. W porównaniu do 2016 roku, liczba bezdomnych posiadających orzeczoną stopień niepełnosprawności zmniejszyła się o 6 osób.

- ◆ Osoby bezdomne korzystające z pomocy społecznej to przede wszystkim mężczyźni stanu wolnego, w tym 11 rozwiedzionych. Odnosząc się z kolei do głównego źródła utrzymania, można stwierdzić, że osoby bezdomne to przede wszystkim osoby pozostające bez własnego źródła dochodu - utrzymujące się ze świadczeń pomocy społecznej. W 2020 roku tylko dwie osoby posiadały własne źródło dochodu tj. jedna osoba bezdomna pracowała zawodowo, a druga posiadała emeryturę.
- ◆ W Gminie Krotoszyn, MGOPS jest główną instytucją koordynującą działania w obszarze wsparcia osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. MGOPS w ramach swoich zadań udziela wsparcia indywidualnego, wspiera rodziny, planuje pomoc w zależności od problemu: począwszy od pracy socjalnej, pomocy finansowej, rzeczowej, poprzez wsparcie specjalistyczne, poradnictwo, usługi opiekuńcze, po skierowanie do odpowiedniej placówki. Wsparcie w środowisku na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością koncentruje się wokół pracy socjalnej. Osoby zagrożone bezdomnością otrzymują także wsparcie w bieżących opłatach związanych z użytkowaniem mieszkania, udzielana jest również pomoc w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego i energetycznego. Należy zaznaczyć, że działania osłonowe wobec osób bezdomnych, korzystających z pomocy MGOPS prowadzone są w ciągu całego roku, a w okresie jesienno-zimowym podejmowane są wzmożone czynności w stosunku do osób szczególnego ryzyka, w tym wobec osób wymagających natychmiastowego wsparcia. Osoby bezdomne są mobilizowane do podjęcia leczenia odwykowego i ambulatoryjnego, rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy, unormowania sytuacji socjalno-bytowej, ustalenia stopnia niepełnosprawności, powrotu do rodziny, jak również uzyskania lokalu z zasobów gminy.
- ◆ W strukturze organizacyjnej MGOPS funkcjonuje **Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn**. Placówka zapewnia schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia. Prawo pobytu w Noclegowni mają mężczyźni, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały było Miasto i Gmina Krotoszyn. Noclegownia dysponuje 7 miejscami. Z pobytu w Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn w ciągu 2020 roku **korzystało 10 bezdomnych**, w tym 3 osoby umieszczone po raz pierwszy. Średnia liczba dni pobytu wyniosła 192 dni.
- ◆ W okresie zimowym na terenie miasta Krotoszyn (w strukturze MGOPS) funkcjonuje Ogrzewalnia dla Bezdomnych. Świadczy usługi w okresie od 1 października do 30 kwietnia, przez 7 dni w tygodniu, w godzinach od 18:00 do 8:00, posiada 5 miejsc. W czasie pandemii pełni funkcję izolatorium dla bezdomnych, którzy chcą skorzystać z noclegowni po raz pierwszy.
- ◆ W przypadku Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn i Ogrzewalni dla Bezdomnych w Krotoszynie, w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej placówki przyjmują osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc.

- ◆ MGOPS na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością na bieżąco **współpracuje** z administratorem mieszkań komunalnych i innymi zarządcami budynków mieszkalnych (pozyskiwanie informacji o osobach zagrożonych eksmisją), Strażą Miejską i Policją (wspólne monitorowanie miejsc niezamieszkalnych, miejsc szczególnie niebezpiecznych dla zdrowia i życia, wymiana informacji odnośnie miejsc przebywania osób bezdomnych, weryfikacja tożsamości osób nieznanych, asysta przy podejmowaniu interwencji), Powiatowym Urzędem Pracy w Krotoszynie, organizacjami pozarządowymi wspierającymi rozwiązywanie problemu bezdomności. Utrzymywana jest także stała współpraca ze służbą zdrowia, a w szczególności z funkcjonującym na terenie miasta Krotoszyn szpitalem, w zakresie włączenia się w działania profilaktyczne i osłonowe na rzecz osób, które nie są w stanie własnym staraniem poradzić sobie w tym okresie. Współpraca dotyczy m.in. informowania MGOPS o terminie zakończenia hospitalizacji osób, które znajdują się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, zdrowotnej i rodzinnej co pozwala na podjęcie niezbędnych działań zmierzających do zabezpieczenia wsparcia, adekwatnego do zdiagnozowanych potrzeb. Doświadczenie pokazuje również, że współdziałanie wszystkich służb powołanych do dbania o bezpieczeństwo, życie i zdrowie ludzi, umożliwia podjęcie szybkich działań interwencyjnych, pozwala uniknąć nieszczęśliwych wypadków, jakie niesie za sobą okres zimowy.

Wnioski

Wyjście z bezdomności to proces trudny i niełatwy, dlatego też ciągle należy poszukiwać nowych rozwiązań, które mogą przynieść pozytywny skutek w poszukiwaniu efektywnej pomocy. W perspektywie realizacji SRPS 2030 zasadne staje się podjęcie działań kompleksowych, prowadzących do wyeliminowania bezdomności, tak, aby nikt nie był zmuszony do spania na ulicy, aby pobyt w placówkach interwencyjnego zakwaterowania ograniczony był do minimum, aby przejściowe zakwaterowanie było tylko etapem na drodze do udanego wyjścia z bezdomności, aby żadna osoba młoda przechodząca w samodzielne życie nie stała się bezdomna.

- ◆ **Działania o charakterze profilaktycznym.** Kontynuacja działań zapobiegających poszerzaniu się zjawiska bezdomności. Wsparcie osób zagrożonych eksmisją, a także wsparcie osób z grup szczególnie narażonych, takich jak osoby opuszczające placówki penitencjarne, medyczne, usamodzielniająca się młodzież po opuszczeniu pieczy zastępczej, osoby opuszczające zakłady karne, osoby przebywające w lokalach niepewnych, mieszkujące czasowo u rodziny, czy najmujące lokale bez formalnej umowy. Prowadzenie działań prewencyjnych ukierunkowanych na eliminowanie przyczyn bezdomności oraz zmniejszanie ryzyka stania się osobą bezdomną. Zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością dostępu do usług społecznych, w tym pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej. Należy zwrócić większą uwagę i poczynić stosowne działania na zapewnienie odpowiedniej liczby lokali socjalnych, mieszkań treningowych i wspieranych, będących skutecznym narzędziem w wychodzeniu z bezdomności, albowiem pomijanie czynnika mieszkaniowego przyczynia się do powstania bariery w

odzyskaniu samodzielności życiowej. Wypracowanie procedury pozyskiwania przez MGOPS wiedzy o postępowaniach eksmisyjnych lub zagrożeniu eksmisją oraz zadłużeniach czynszowych w celu udzielenia potrzebnego wsparcia i podjęcia działań prewencyjnych.

- ◆ **Działania o charakterze interwencyjnym.** Zwiększenie skuteczności diagnozy i podejmowanych interwencji. Podniesienie skuteczności prowadzonych działań interwencyjnych wśród osób w kryzysie bezdomności pozostających w miejscach Niemieszkalnych.
- ◆ **Działania o charakterze aktywizującym.** Prowadzenie działań w celu wyprowadzenia z bezdomności konkretnych osób i grup społecznych, rokujących perspektywę przezwyciężania tej sytuacji. Wspieranie procesu usamodzielniania osób bezdomnych - zatrudnienie na otwartym rynku pracy, zatrudnienie wspierane, staże, przygotowanie zawodowe, edukacja społeczna, zawodowa i ogólnorozwojowa osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. Aktywizowanie do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności.

6. UZALEŻNIENIA

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczania jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie.

Uzależnienie w kontekście dysfunkcji społecznych należy jednak rozumieć szerzej i dwojako - jako silną i nabytą potrzebę: zażywania konkretnych substancji takich jak alkohol (alkoholizm), narkotyki (narkomania) czy lekarstwa (lekomania); wykonywania określonych czynności (np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z Internetu, robienie zakupów, granie w gry komputerowe, zaburzenia odżywiania). W dzisiejszych czasach uzależnieniem oraz zachowaniem nałogowym może być prawie wszystko. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje - utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Na podstawie dostępnych danych nie jest możliwe określenie rzeczywistej skali uzależnień. Przyczyny są różne - osoby uzależnione i ich rodziny mogą nie zdawać sobie sprawy z problemu, mogą również chcieć go ukrywać albo próbować zwalczyć we własnym gronie. Ponadto rodzaje uzależnień są bardzo różne, a wraz z rozwojem społecznym i gospodarczym oraz wzrostem jakości życia, rośnie liczba ich potencjalnych źródeł.

W oparciu o dostępne badania i dane można stwierdzić, że poważnym problemem społecznym są różne formy uzależnień od substancji psychoaktywnych, zwłaszcza od alkoholu i narkotyków.

Do najczęstszych uzależnień należą: alkoholizm, nikotynizm, narkomania, lekomania, pracoholizm, hazard czy zaburzenia odżywiania. Uzależnienia mają destrukcyjny wpływ na życie człowieka. Wyzwolić się od nałogu jest bardzo trudno, choć istnieje wiele sposobów na wyleczenie się z nich. Powszechna jest psychoterapia, ale stosowane jest również odtruwanie organizmu czy leczenie farmakologiczne.

- ◆ Kluczowe bariery, jak również cele strategiczne oraz szczegółowe kierunki działań do realizacji w odniesieniu do problematyki uzależnień są określone w corocznie uchwalanych przez Radę Miejską w Krotoszynie Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.
- ◆ W świetle danych MGOPS, alkoholizm i problem alkoholowy dotyczył **3,7% rodzin** (w 2019 roku - 7,8%). W tym przypadku obserwujemy spadek ilości środowisk, w których ten problem się ujawnia. Wieloletnia praca z tą grupą klientów niezmiennie polega na niepodlegających negocjacji zasadach, których celem jest podjęcie leczenia odwykowego i utrzymywanie abstynencji. Pamiętać jednak należy, że działania restrykcyjne wobec osób uzależnionych nie mogą pogorszyć sytuacji osób pozostających na ich utrzymaniu, zwłaszcza dzieci. Dlatego rodziny te podlegają ciągłemu monitoringowi.
- ◆ Szczegółowych informacji na temat problemu uzależnień wśród mieszkańców Gminy Krotoszyn dostarcza dokument pn. **Lokalna diagnoza zagrożeń społecznych**.
- ◆ Według przeprowadzonej diagnozy, spożywanie alkoholu zadeklarowało 54% dorosłych mieszkańców, 21% dorosłych przyznało, że alkohol spożywa z dużą częstotliwością.
- ◆ Problem narkomanii trudniej zauważyć gołym okiem, jednak spośród badanych mieszkańców, jednak do sięgania po narkotyki i dopalacze przyznało się 20% dorosłych mieszkańców, 3% dorosłych przyznało, że po narkotyki lub dopalacze sięgają regularnie/codziennie.
- ◆ W przypadku dzieci i młodzieży zagrożeniem może stać się również uzależnienia behawioralne. Diagnoza wykazała, że 42% młodzieży korzysta codziennie z Internetu w celu przeglądania mediów społecznościowych, 61% odsetek uczniów przyznało się do bardzo częstego lub codziennego korzystania z telefonu, 17% codziennie gra w gry komputerowe oraz na konsoli.

Na terenie Gminy Krotoszyn działalność prowadzi szereg instytucji i podmiotów, które kreują lokalną politykę antyalkoholową i mają znaczący wpływ na poprawę sytuacji socjalno-społecznej mieszkańców dotkniętych problemem uzależnień, w tym zmagających się z problemami współistniejącymi, jak przemoc i bezradność wychowawcza. Poniżej wymieniono najważniejsze miejsca znajdujące się na terenie gminy Krotoszyn, gdzie zarówno osoby dorosłe, jak i dzieci oraz młodzież mogą udać się w przypadku doświadczania sytuacji kryzysowej i uzyskać profesjonalną pomoc oraz specjalistyczne wsparcie, w tym m.in.:

- ◆ **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** w zakresie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w tym podejmowania czynności

zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego oraz opiniowania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałami w gminie. GKRPA w Krotoszynie regularnie podejmuje się realizacji działań z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych we współpracy z innymi podmiotami. W latach 2018-2020 realizowała programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej objęte systemem rekomendacji przez PARPA, ORE, KBdSPN i IPiN. W 2018 roku w programach wzięło udział 414 uczniów, 68 rodziców i 46 nauczycieli, w 2019 roku liczba uczniów objętych działaniami zwiększyła się do 481 osób, liczba rodziców wzrosła do 87 osób, a nauczycieli zmniejszyła się i wyniosła wówczas 27 osób. W 2020 roku z uwagi na ograniczenia i prowadzenie zajęć lekcyjnych w formie zdalnej możliwe było zrealizowanie działań profilaktycznych o charakterze uniwersalnym, tj. programu „Unplugged” oraz „Szkoła dla rodziców i wychowawców” jedynie dla 57 uczniów.

- ◆ **Młodzieżowa Pracownia Socjoterapii** jako placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej, znajdująca się w strukturach MGOPS. Posiada 30 miejsc. Placówka prowadzi zajęcia socjoterapeutyczne, kulinarne, filmowe, aktywizujące i ruchowe oraz plastyczne.
- ◆ **Młodzieżowy Klub Środowiskowy RIVENDELL** działa jako placówka wsparcia dziennego, prowadzona w formie opiekuńczej. Zapewnia 45 miejsc. Znajduje się w strukturze MGOPS. Klub pracuje z młodymi osobami w okresie adolescencji, niedostosowanymi społecznie, z niepełnych i niewydolnych wychowawczo rodzin, pijącymi, narkotyzującymi się, będącymi w kryzysie wieku dorastania. Klub prowadzi zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, profilaktyczne, socjoterapeutyczne, udziela wsparcia i interwencji w sprawach uzależnień, a także zajmuje się promocją zdrowego stylu życia. Ważnym elementem realizowanym w Klubie Młodzieżowym jest aktywizacja młodzieży. Oferta Klubu wypełnia czas młodzieży w konstruktywny sposób, uczy samorealizacji, rozbudza pasje i zainteresowania. Poprzez działania aktywizujące minimalizuje zaangażowanie w negatywne grupy rówieśnicze i daje alternatywę dla przyjmowania środków psychoaktywnych.
- ◆ Działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii prowadzi **Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii**, który ma swoją siedzibę w Krotoszynie przy ul. Młyńskiej 2b. Znajduje się w strukturze MGOPS. Działania Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii adresowane były do wszystkich mieszkańców Miasta i Gminy Krotoszyn, a w szczególności do: dzieci i młodzieży szkolnej, osób uzależnionych i współuzależnionych od narkotyków, rodzin oraz najbliższego otoczenia osób zażywających narkotyki, grup zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem narkomanii. Głównym celem Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii jest prowadzenie działań o charakterze informacyjno-konsultacyjnym oraz psychoedukacyjnym na temat mechanizmów uzależnienia i współuzależnienia oraz zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, Punkt udziela porad i informacji, wspiera decyzję o leczeniu i motywuje do podjęcia terapii w poradni ambulatoryjnej lub ośrodku

stacjonarnym. Oferuje także konsultacje psychologiczne. Z pomocy Punktu korzystały zarówno osoby mające problemy z narkotykami a także uzależnione od innych substancji psychoaktywnych, okazjonalni użytkownicy środków psychoaktywnych lub/i dopalaczy oraz ich rodziny. Punkt udziela konsultacji psychologicznych, można skorzystać z pomocy pedagoga i socjoterapeuty.

- ◆ **Szkoły** - w zakresie realizacji szkolnych programów wychowania, których elementem składowym jest realizacja szkolnych programów profilaktyki uzależnień.
- ◆ **Policja i Straż Miejska** w zakresie realizacji spotkań profilaktycznych w szkołach.

Wnioski

- ◆ Prowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Miasta i Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerzego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- ◆ Inicjowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, w tym w zakresie prowadzenia grup samopomocowych.
- ◆ Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- ◆ Należy stale wspierać istniejące miejsca wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- ◆ Satysfakcjonujący efekt przyniesie również przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników

7. PRZEMOC W RODZINIE

Może się wydawać, że o przemocy w rodzinie napisano już wszystko, a jednak wciąż jest to jedna z najpoważniejszych patologii społecznych. Przemoc w rodzinie, potocznie zwana przemocą domową, towarzyszy człowiekowi od zawsze, nie ma znaczenia ani wiek, ani rodzaj wykształcenia, ani pozycja społeczna czy wykonywany zawód. Przed przemocą w rodzinie nie chroni pozycja społeczna, wyższe wykształcenie, miejsce zamieszkania czy zasobność portfela. Sprawców i ofiary przemocy można napotkać w każdej grupie społecznej, w każdym środowisku.

Ekspersi badający problem podkreślają, że przemoc w rodzinie **to proces, spłot wielu elementów** - wpływy kulturowe, przekazy społeczne, silne i często ponadczasowe stereotypy przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przemocy w rodzinie w ujęciu prawnym jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Definiuje ona przemoc jako *jednorazowe albo powtarzające się **umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*** Definicja ta nie jest jedyną możliwą definicją. W środowisku specjalistów przemoc w rodzinie definiowana jest jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi/członkom rodziny, naruszające jego/ich prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie **cechuje się różnymi formami**, często towarzyszące sobie nawzajem. W literaturze spotkać można różnorakie klasyfikacje przemocy. Najczęściej wyróżnia się:

- **przemoc fizyczna** (naruszanie nietykalności fizycznej) – np. szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.
- **przemoc psychiczna** (naruszanie godności osobistej) - np. wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.
- **przemoc seksualna** (naruszenie intymności) - np. gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, itp.
- **przemoc ekonomiczna** (naruszenie własności) – np. okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspakajania potrzeb (kuchnia, łazienka), itp.
- **zaniedbanie** (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich) - np. nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie

pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Przemoc więc, to każde zachowanie, które nas poniża, narusza nasze prawa i powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie. Nie musi wiązać się z fizycznymi obrażeniami. Znęcanie się psychiczne i wymuszanie współżycia seksualnego są również formą przemocy. Niejednokrotnie przecież można usłyszeć o przypadkach pobicia dzieci lub żony przez pijanego ojca, wiele razy media donoszą nawet o śmierci osób pobitych. Mówiąc o przemocy w rodzinie, trzeba wiedzieć i pamiętać, że **za przemoc odpowiedzialność ponosi zawsze sprawca, niezależnie od tego co zrobiła ofiara.**

Izolacja domowa wpłynęła niekorzystnie na relacje domowników, wiele trudności się zaogniło. Wielu sprawców, którzy przed czasem pandemii zaczynało funkcjonować bez stosowania przemocy – do tej przemocy wróciło. Jako przyczynę tego zjawiska pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny wskazują także między innymi frustrację sprawców, brak zajęcia, pracy - lęki tworzą tak zwane błędne koło przemocy. Ludzie w izolacji nie mają możliwości pozbywania się swojego napięcia, które rośnie każdego kolejnego dnia w małej przestrzeni. Sprawcy przemocy to z reguły osoby o cechach psychopatycznych, a te nie potrafią rozpoznawać i regulować swoich emocji, więc wykorzystują do tego otoczenie - przez agresję, alkohol czy znęcanie się psychiczne nad osobami z najbliższego otoczenia.

Jako bardzo istotną przyczynę nasilenia się przemocy w domach wskazuje fakt, że sprawcy czują się bezkarni, a ofiary osamotnione w swoim problemie. Sytuację tę potwierdza Rzecznik Praw Obywatelskich, który poinformował o tym, że odbiera wiele sygnałów dotyczących negatywnych konsekwencji izolacji i kwarantanny podczas epidemii. Biuro Rzecznika, działając we współpracy z ekspertkami Fundacji Feminateka, Centrum Praw Kobiet i Niebieskiej Linii IPZ, opracowało „Plan awaryjny” (RPO, 2020). Plan zawiera informacje o tym, jak można uzyskać pomoc w czasie pandemii i został stworzony po to, aby zapewnić ofiarom przemocy, że nie są same i nie zostaną pozostawione bez wsparcia. Plan awaryjny to narzędzie, które wskazuje w co należy się wyposażać, w przypadku wystąpienia zagrożenia.

- ◆ W Gminie Krotoszyn, działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają charakter interdyscyplinarnej współpracy opartej na ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Zadania określone w tych aktach prawnych są realizowane wobec wszystkich członków w rodzinach uwikłanych w przemoc, zarówno wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ◆ W 2020 roku 63 rodzin z powodu przemocy otrzymało pomoc i wsparcie z pomocy społecznej. W porównaniu do 2019 roku, liczba tych osób zmalała o 8 rodzin. Należy tutaj mieć na względzie, iż ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS w 2020 roku wyniosła 828, co oznacza, że przemoc była powodem wsparcia 8% z nich, a w 2019 roku odpowiednio - 719 rodzin, a przemoc była powodem wsparcia 10% tych rodzin.

- ◆ Obecnie w Gminie Krotoszyn realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021, przyjęty Uchwałą XXXII/246/2016 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 29 grudnia 2016 r. W realizację Programu zaangażowani są członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi przedstawiciele Policji, wymiaru sprawiedliwości, MGOPS, PCPR, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych.
- ◆ Ww. Program realizowany jest przez gminne jednostki samorządowe, instytucje i podmioty zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie. Wielofunkcyjny charakter Programu oraz zbiór celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym umożliwia dostosowywanie podejmowanych działań do lokalnych potrzeb. Zawarte w Programie cele realizowane są w formie pracy ciągłej przez cały okres jego trwania.
- ◆ W sytuacji wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” grupa robocza powołana dla rodziny, której dotyczy sprawa, podejmuje działania mające na celu udzielenie stosownej pomocy oraz przerwanie przemocy. Działania związane z procedurą „Niebieskie Karty” są włączone w zakres działań realizowanych w oparciu o przywołaną wyżej uchwałę Rady Miejskiej w Krotoszynie. Realizacja Programu odbywa się m.in. poprzez:
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych, specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
 - kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie na realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
 - realizację procedury „Niebieskie Karty”,
 - działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
 - podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy, m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.
- ◆ Na przestrzeni 2016-2020 liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, rokrocznie wyniosła 4, co oznacza, że członkowie Zespołu spotykali się raz na kwartał. Bezpośrednia praca z rodzinami, w których dochodzi do przemocy i ich członkami prowadzona jest z kolei poprzez powoływane w ramach Zespołu grup roboczych. W latach 2016-2020 liczba przypadków przemocy w rodzinie ulegała wahaniom. W 2016 roku utworzono 34 grupy robocze, w 2017 roku - 114, w 2018 roku - 130 grup roboczych, w roku kolejnym - 71 grup, natomiast w 2020 roku ich liczba wyniosła 79. Natomiast liczba spotkań grup roboczych w analizowanym okresie ogółem wyniosła 733.

- ◆ W 2020 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły 43 Niebieskie Karty, wskazujących na możliwość wystąpienia przemocy domowej. W porównaniu z 2019 roku było ich o prawie 40% więcej i ich liczba sięgała 71. Wpływ na to miała z pewnością pandemia i wprowadzone w jej trakcie obostrzenia, bo pracownicy socjalni rzadziej wychodzili w teren, a policjantom przybyło nowych obowiązków. Tymczasem to właśnie te dwie grupy do tej pory przodowały w liczbie sporządzanych kart.
- ◆ W 2020 roku pracownicy socjalni wszczęli 8 procedur „Niebieskie Karty”, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 35 „Niebieskich Kart” w tym: 34 - Policja, 1 – oświata, co łącznie stanowiło **43 „Niebieskie Karty”**.
- ◆ W 2020 roku **realizowano 79 procedur „Niebieskie Karty”** obejmujących procedury wszczęte w 2020 r. oraz kontynuowane z lat poprzednich. **Zakończono realizację 45 „Niebieskich Kart”**. W 2020 roku wsparcie zostało udzielone łącznie **250 członkom rodzin**, w których dochodziło do przemocy, w tym: 77 kobietom, 81 mężczyznom oraz 92 dzieciom. W grupie tej znajdowało się 8 osób starszych.
- ◆ W latach 2016-2019 roku pracownicy socjalni wszczęli 49 procedur „Niebieskie Karty”, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 207 „Niebieskich Kart” w tym: 199 - Policja, 6 - oświata, 2 - służba zdrowia, co łącznie stanowiło 256 „Niebieskie Karty”.
- ◆ W latach 2016-2019 roku **realizowano 349 procedur „Niebieskie Karty”** obejmujących procedury wszczęte w tych latach oraz kontynuowane z lat poprzednich. W okresie tym wsparcie zostało udzielone łącznie **831 członkom rodzin**, w których dochodziło do przemocy, w tym: 313 kobietom, 280 mężczyznom oraz 238 dzieciom. W grupie tej znajdowało się 76 osób starszych. W okresie tym zakończono realizację 131 „Niebieskich Kart” (w 2016 roku – 16, 2017 roku – 35, w 2018 roku – 36, w 2019 roku – 44, a w 2020 roku - 45). We wszystkich przypadkach powodem zakończenia procedury „Niebieskie Karty” było ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy. W żadnym przypadku nie odnotowano sytuacji, aby procedura została zainicjowana bez wystarczających przesłanek.
- ◆ W analizowanym okresie sporządzono 39 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 29 formularzy „Niebieska Karta – D”. W 2020 roku (40 formularzy) w stosunku do lat poprzednich liczba sporządzonych formularzy, z pominięciem części A formularza, zwiększyła się, co świadczy o intensyfikacji działań Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- ◆ Na przestrzeni 2016-2020 roku, **wsparciem objęto 532 osoby**, w związku z występowaniem w ich rodzinach przemocy. Główną formą udzielanego wsparcia było poradnictwo psychologiczne, z którego skorzystało 475 osób, wsparcia socjalnego udzielono 52 osobom, a prawnego 5 osobom. Żadna z osób

dotkniętych problemem przemocy nie skorzystała z poradnictwa medycznego, ani z pomocy zawodowej i rodzinnej.

- ◆ W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia ofiar przemocy ważną rolę pełni m.in. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której kompetencje umożliwiają kontaktowanie się z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przez nie przemocy wobec swoich bliskich oraz podejmowanie odpowiednich działań. W 2020 roku członkowie GKRPA skontaktowali się z 1 mieszkańcem Gminy Krotoszyn nadużywającym alkoholu i wykazującym zachowania przemocowe, a także 2 osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Członkowie GKRPA prowadzili również rozmowę interwencyjną z osobą dopuszczającą się zachowań przemocowych. Na przestrzeni ostatnich lat zarówno liczba osób stosujących przemoc, jak i doznających jej ulegała wahaniom, co jest bezpośrednią konsekwencją pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 i braku możliwości prowadzenia szeroko zakrojonej działalności interwencyjnej.
- ◆ Zadanie własne Gminy Krotoszyn z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na podstawie zawartej umowy realizuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej, mieszczący się na os. Sikorskiego 7 w Krotoszynie, który swym zasięgiem obejmuje cały powiat krotoszyński. W 2020 roku Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadził 146 spraw związanymi z sytuacjami kryzysowymi z terenu Gminy Krotoszyn, z czego 43 sprawy stanowiły kontynuację spraw zgłoszonych w latach wcześniejszych. Wśród nowych spraw 26 związanych było z przemocą. W świetle statystyk prowadzonych przez OIK w Krotoszynie należy wskazać, że sytuacje kryzysowe często są konsekwencją spożywania alkoholu przez członków rodzin. W 2020 roku ta korelacja była szczególnie zauważalna, gdyż w 17 przypadkach na 26 do zachowań przemocowych w rodzinie doszło na skutek spożywania alkoholu, a dodatkowo alkohol był powodem również 30 innych sytuacji kryzysowych.
- ◆ Pomoc osobom z terenu Gminy Krotoszyn doznającym przemocy w rodzinie odbywa się w ramach działalności różnych jednostek. Całodobową pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie świadczy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, który ma swoją siedzibę w Zdunach, przy ul. Strzeleckiej 1. Placówka ma zasięg ogólnopolski, dysponuje 15 miejscami noclegowymi.

Wnioski

- ◆ Wieloletnie obserwacje potwierdzają pogląd, że przemoc w rodzinie jest problemem „wrażliwym”, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie zawsze chcą ujawniać problem, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych. W celu skutecznego przeciwdziałania przemocy i ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie należy **systematycznie diagnozować problem w środowisku lokalnym**.
- ◆ W świadomości społecznej nadal funkcjonują mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie. **Aż 87,93% respondentów wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w**

rodzinie. Rzeczywiście, przemoc w rodzinie często towarzyszy uzależnieniu od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Warto więc edukować społeczeństwo, w tym osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

- ◆ Wśród osób doświadczających przemocy przeważają kobiety. Dlatego też, kierowanie jak najszerszego zakresu działań do tej grupy ma wymiar priorytetowy. Równie ważny obszar oddziaływania powinien być dedykowany dzieciom. Problem stosowania przez rodziców form przemocy wobec własnych dzieci jest problemem dynamicznym, szybko zmieniającym się w rzeczywistości społecznej. Dlatego wydaje się słusznym, aby w sposób regularny dbać o działający w Gminie Krotoszyn system pomocy, którego głównym celem będzie systematyczne **podnoszenie wiedzy pracowników socjalnych, psychoterapeutów, pedagogów szkolnych, psychologów oraz innych specjalistów z zakresu przemocy w rodzinie** o skutecznym reagowaniu, podejmowaniu interwencji i działań pomocowych skierowanych do rodziców i dzieci.
- ◆ Na podstawie doświadczeń i obserwacji, poczynionych przede wszystkim w toku realizacji procedury „Niebieskie Karty” można zauważyć, że szybkość interwencji i skuteczność pomagania rodzinom dotkniętym przemocą są zależne od poziomu społecznej zdolności do identyfikowania przejawów przemocy i reagowania na nie. Z tego powodu, **kontynuowanie działań edukacyjnych, adresowanych zarówno do lokalnej społeczności, jak i przedstawicieli instytucji**, którym powierzono zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy, ma bardzo istotne znaczenie, zarówno z perspektywy organizowania właściwej pomocy i wsparcia, jak i z punktu widzenia szeroko pojętej profilaktyki.
- ◆ Gmina Krotoszyn obecnie realizuje wiele działań nakierowanych na pomoc osobom uwięzłym w przemoc. Działania te, zarówno profilaktyczne jak i terapeutyczne realizowane są przez szereg instytucji, mniej lub bardziej zależnych od siebie. W obliczu problemu przemocy w rodzinie, jak również wielości realizowanych zadań i działań istnieje **potrzeba stworzenia jednolitej bazy danych**, która zawierałaby wszystkie działania i programy terapeutyczne i profilaktyczne realizowane przez szereg instytucji bezpośrednio bądź pośrednio odnoszących się do problematyki przemocy w rodzinie.
- ◆ W przypadku wprowadzenia ewentualnych ograniczeń dotyczących izolacji, spowodowanych pandemią, należy zwracać szczególną uwagę na zastosowanie przez służby, właściwych metod i narzędzi, służących zapewnieniu bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy w rodzinie.

8. PROGNOZA ZMIAN

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, zidentyfikowane zjawiska i problemy społeczne, czynniki i bariery, pozwoliły precyzyjnie określić skalę ich negatywnych skutków dla życia społeczności lokalnej. Przed Gminą Krotoszyn w najbliższych latach pojawi się wiele wyzwań, którym gmina będzie musiała sprostać, by utrzymać lub poprawić jakość życia mieszkańców. Są to wyzwania nierzadko niezależne od jednostki samorządu terytorialnego, a wynikające ze zmian społecznych, demograficznych, gospodarczych, klimatycznych i innych, bezpośrednio lub pośrednio wpływających na sytuację gminy.

Podstawową zasadą przyjętą w pomocy społecznej na rzecz osób w **starszym wieku** jest pozostawienie ich w dotychczasowym środowisku zamieszkania tak długo, jak to jest możliwe. Zasada ta ma na celu zapewnienie im możliwości jak najdłuższego, samodzielnego funkcjonowania we własnym domu i środowisku rodzinnym oraz utrzymania sprawności dającej podstawę do niezależnego, aktywnego życia. Jest to zatem kategoria osób, która winna stać się przedmiotem szczególnej społecznej troski i wdrażania takich programów szeroko rozumianej polityki społecznej, które nie tylko umożliwią osobom starszym godne życie, ale będą sprzyjać ich integracji ze środowiskiem i w pełni twórczemu wykorzystaniu ciągle przedłużającej się fazy „jesieni życia”. Pozwolą na uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym przeciwdziałając ich wykluczeniu. Należy podjąć wszelkie kroki, aby wspomagać tą najstarszą i niejednokrotnie osłabioną grupę społeczną.

- ◆ Społeczeństwo Gminy Krotoszyn wykazuje cechy postępującego **starzenia się**. Obecnie 18,4% mieszkańców gminy to osoby w poprodukcyjnym okresie życia i należy prognozować, że w najbliższych latach odsetek ten będzie się zwiększał.
- ◆ Starzeniu się populacji towarzyszyć będą trzy ważne zjawiska: podwójne starzenie się demograficzne (wzrost liczby i odsetka osób w wieku sędziwym), feminizacja starości, a więc rosnący udział kobiet zwiększający się wraz z wiekiem, co obrazują zmiany współczynnika feminizacji, zwiększający się udział osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe w ogóle tych gospodarstw.
- ◆ Seniorzy nie stanowią jednolitej grupy. Inna jest sytuacja osób aktywnych zawodowo, inna osób chorych i niesamodzielnych. Każda z tych grup wymaga innego podejścia. Abstrahowanie od tego podziału nie pozwala się skupić na zróżnicowanej sytuacji zróżnicowanych potrzebach. Mogłoby się wydawać, że przesunięcie wieku emerytalnego wychodzi naprzeciw tym potrzebom. Tymczasem samo przesunięcie wieku emerytalnego nie przedłuży aktywności zawodowej. Może natomiast być przyczyną zwiększania się bezrobocia wśród osób starszych. To bardzo niekorzystne zjawisko.
- ◆ Uszczuplenie dochodów, osoby po zakończeniu pracy zawodowej, przechodząc na świadczenia emerytalne, zwiększone wydatki związane z zachowaniem zdrowia
- ◆ Osobom w podeszłym wieku, chorym, z ograniczoną sprawnością fizyczną, potrzebna jest inna oferta. Te osoby potrzebują szeregu usług, które pozwalają zachować samodzielność mimo ograniczonej sprawności. Czasem wystarczy dostosowanie łazienki, mieszkania, czasami pomoc w zakupach czy

dostarczenie gotowych posiłków do domu. Bardzo ważne jest też zaspokojenie potrzeby kontaktów z innymi ludźmi. Największym nieszczęściem w starości jest samotność. Kiedy odchodzi mąż lub żona, dzieci są zapracowane, a kontakty sąsiedzkie nikną, wtedy największym problemem staje się to, że całymi tygodniami nie ma z kim porozmawiać. Nie można pozostawiać wtedy ludzi samych.

- ◆ Choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość będą powodować wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jeżeli nie pójdzie za nim adekwatny wzrost liczby osób w przedprodukcyjnym okresie życia, głównie ze względu na to, że decyzje prokreacyjne podejmowane są obecnie coraz później, a dominującym modelem rodziny staje się model 2+1, który nie zapewni prostej zastępowalności pokoleń, to w strukturze społeczeństwa coraz większy odsetek będą stanowić ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe będą miały coraz mniejszy udział.
- ◆ Postępowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa może w przyszłości wpłynąć na kierunki rozwoju gminy, a także strukturę jego budżetu. Ze względu na wchodzenie coraz większej liczby osób w wiek emerytalny, wpływy do budżetu mogą się zmniejszać, natomiast rosnać będą potrzeby, głównie w sferze pomocy społecznej i opieki zdrowotnej - zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, medyczne, pielęgnacyjne, edukacyjne czy aktywizacyjne. Istotne będzie m.in. funkcjonowanie i dostosowywanie do potrzeb społecznych, instytucjonalnego i organizacyjnego systemu wsparcia osób starszych i o ograniczonej sprawności, a także zwiększanie dostępności form i usług sprzyjających wzrostowi ich aktywności społecznej oraz zawodowej.

Jednym z priorytetowych z obszarów lokalnej polityki społecznej, w najbliższych latach powinno być dążenie do jak największej dostępności różnych usług publicznych dla **osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności**. Należy wobec tego zadbać z jednej strony o systematyczne zwiększanie dostępu do ochrony zdrowia, a także rozwijać usług opiekuńczych i innych form wsparcia, a z drugiej o efektywne oddziaływanie na poziomie świadomości społeczeństwa i profilaktyki zdrowotnej. Działania w zakresie promocji zdrowia powinny wyposażać ludzi w kompetencje umożliwiające im zwiększanie kontroli nad własnym zdrowiem, podejmowanie decyzji sprzyjających zdrowiu, kształtowanie potrzeb i kompetencji do rozwiązywania problemów zdrowotnych, a także zwiększanie potencjału zdrowia.

W świetle statystyk pomocy społecznej, do dominujących problemów na terenie Gminy Krotoszyn należy **ubóstwo i bezrobocie**. Pomimo odnotowanego w ostatnich latach spadku bezrobocia rejestrowanego w całej Polsce, w tym również w gminie, okazuje się, że nadal dość duża część mieszkańców w wieku aktywności zawodowej nie pracuje. Mowa tu o bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, należy natomiast mieć również na uwadze osoby bierne zawodowo, oddalone od rynku pracy i nie podejmujące żadnej aktywności w kierunku aktywizacji bądź pracujące w tzw. „szarej strefie”. Szczególnym wyzwaniem staje się obecnie również zapewnienie dostępności do aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych i innych, których mobilność ogranicza wiek czy stan zdrowia. W tym zakresie powinny

być podejmowane działania służące likwidacji barier w przestrzeni publicznej, w tym barier komunikacyjnych, architektonicznych czy cyfrowych. Ważne jest tu wykorzystywanie rozwoju nowych technologii oraz dostosowywanie budynków, sprzętów oraz działań do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i różnych dysfunkcjach, nie tylko narządu ruchu, ale również wzroku, mowy czy słuchu. Inwestycje mogą przyczynić się do utworzenia nowych miejsc pracy dla mieszkańców, a także rozwoju usług.

Do wyzwań lokalnej polityki społecznej należy zaliczyć **różne rodzaje uzależnień**, nie tylko od alkoholu, substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki czy dopalacze, ale także uzależnienia behawioralne np. od Internetu, komputera czy telefonu. Są one trudne do wykrycia i zdiagnozowania, a często mają nieświadomiony charakter bądź nie zostają ujawnione przez osoby nimi dotknięte ze względu chociażby na poczucie wstydu czy brak wiary w możliwość uzyskania skutecznej pomocy. Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich wpływ na zdrowie fizyczne, a także na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne osób oraz rodzin. Niejednokrotnie prowadzą nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i różnymi dysfunkcji w rodzinie. Istotnym obszarem działań w ramach lokalnej polityki społecznej powinna być profilaktyka oraz wczesna diagnoza uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Badania społeczne wykazały, że młodzi ludzie coraz wcześniej mają kontakt z substancjami psychoaktywnymi i są bardziej niż dorośli narażeni na uzależnienia - głównie ze względu na wpływy grupy rówieśniczej oraz niedostatek pozytywnych wzorców przekazywanych przez rodzinę. Dodatkowo, czynniki i substancje mogące powodować uzależnienia są często łatwe do uzyskania i trudne do zidentyfikowania, szczególnie w przypadku nowych technologii oraz tzw. „dopalaczy”.

Szczególnym wsparciem należy obejmować **rodzinę**. Źródłem jej wykluczenia społecznego są bariery i trudności, które ujemnie wpływają na jej funkcjonowanie, m.in.: niedobór kompetencji rodzicielskich, niezaradność życiowa rodziców, bezrobocie, ubóstwo materialne, rozpad więzi rodzinnych, łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych, uzależnienia, przemoc wobec członków rodziny, a także negatywne wzorce płynące z otoczenia. Deprywacja ważnych potrzeb oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego kumulują się, co z czasem skutkuje niemożnością samodzielnego, efektywnego funkcjonowania danej rodziny oraz poszczególnych jej członków. Konsekwencje dysfunkcji systemu rodzinnego takie jak zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, niepełnosprawność, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, są szczególnie dotkliwe dla dzieci i młodzieży, która ma utrudniony start w dorosłe życie. Wyzwaniem jest przełamywanie bierności i roszczeniowości rodzin na rzecz świadomego i aktywnego życia rodzinnego oraz społecznego. Realizacji wyzwań lokalnej polityki społecznej będzie służył rozwój usług społecznych w Gminie Krotoszyn, ze szczególnym akcentem położonym na ich dostępność dla mieszkańców, w szczególności starszych, niepełnosprawnych, chorujących, czy wykluczonych komunikacyjnie. W tym kontekście istotne będzie z

jednej strony podejmowanie działań „blisko” mieszkańców, a z drugiej, organizacja usług dowozu dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności. Ważna jest także współpraca międzyinstytucjonalna, która umożliwi podejmowanie wielopłaszczyznowych działań w zakresie nie tylko diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych, ale przede wszystkim kreowania dobrej jakości życia mieszkańców. Dostępność usług społecznych może być zwiększona poprzez aktywność organizacji obywatelskich, dlatego ważne jest kreowanie warunków do ich rozwoju, a także angażowania się obywateli oraz tworzonych przez nie organizacji w kształtowanie polityk publicznych, we współdecydowanie w sprawach lokalnych, a także sprawna wymiana informacji pomiędzy władzą i mieszkańcami.

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi długotrwały i wieloaspektowy proces. Warto, aby oprócz działań podejmowanych w sytuacjach kryzysowych, proces ten uwzględniał dążenie do zmiany mentalności osób, rodzin i całych społeczności, ponieważ bez ich chęci i zaangażowania działania te nie przyniosą skutków. Dodatkowym utrudnieniem może być dziedziczność problemów i dysfunkcji, która powoduje, że czerpanie przez kolejne pokolenia poglądów i wzorców zachowań od swoich rodzin, ma wymiar negatywny. Pozwala też prognozować pogłębianie się wykluczenia społecznego w różnych sferach funkcjonowania.

Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych może wymagać podejmowania działań zapobiegawczych, służących wczesnemu wykrywaniu objawów dysfunkcji; edukacji i informowaniu społeczeństwa w zakresie m.in. zagrożeń społecznych i możliwości ich zapobiegania i likwidowania, a także pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców. Działania te powinny iść w parze ze zrównoważonym rozwojem gminy uwzględniającym, obok kierunków gospodarczych nastawionych na wzrost liczby miejsc pracy oraz atrakcyjność inwestycyjną i gospodarczą, również kierunki wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego - aktywnego i świadomego. Jeżeli te warunki będą spełnione, to w najbliższych latach w zakresie objętym strategią można prognozować, że wizja rozwiązywania problemów społecznych gminy zawarta w niniejszym dokumencie zostanie zrealizowana. Zagrożenie może natomiast stanowić nieprzewidywalna obecnie sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią koronawirusa w Polsce. Trudno obecnie określić, jakie przyniesie skutki w perspektywie długoterminowej, natomiast według wstępnych prognoz w najbliższych latach może wystąpić kryzys gospodarczy, rosnące bezrobocie oraz pogłębiające się problemy i dysfunkcje rodzin.

W obliczu tego, SRPR 2030 powinna uwzględniać skuteczne zarządzanie w sytuacjach kryzysowych oraz innowacyjne metody pracy, a także elastyczność i reagowanie na zmiany.

IV. UWARUNKOWANIA PRAWNE I STRATEGICZNE TWORZENIA STRATEGII

SRPS 2030 ze względu na swój szczególny charakter nie może być traktowana jako niezależny, odrębny i hermetyczny obszar działania, bez konieczności uwzględniania uwarunkowań zewnętrznych. Tym samym zaproponowane kierunki działań zostały ściśle i logicznie powiązane z dokumentami strategicznymi na poziomie zarówno gminy Krotoszyn, powiatu krotoszyńskiego i województwa wielkopolskiego.

Kluczowe znaczenie do wskazanych kierunków działań w SRPS 2030 mają również dokumenty strategiczne o randze ogólnokrajowej i międzynarodowej, które poruszają problematykę wykluczenia społecznego, wyznaczają trendy i wskazują główne kierunki rozwoju w różnych obszarach polityki społecznej.

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE

SRPS 2030 jest dokumentem strategicznym, opartą na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi.

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Bezpośrednią podstawę prawną opracowania niniejszej STRPS 2030 reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W art. 17 ust. 1 pkt 1 przedmiotowej ustawy zapisano, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: „*opracowanie i realizacja gminnej i powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”.

Przywołana ustawa podkreśla, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, aby mogły żyć w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zarazem wymaga od osób i rodzin współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Kierunki i działania strategiczne w wymiarze społecznym proponowane w SRPS 2030 znacznie wykraczają poza ustawę o pomocy społecznej. Uregulowane zostały także szeregiem innych ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności:

- ◆ Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ◆ Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ◆ Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ◆ Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;

- ◆ Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ◆ Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- ◆ Ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ◆ Ustawę z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;
- ◆ Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- ◆ Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ◆ Ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- ◆ Ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ◆ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- ◆ Ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ◆ Ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- ◆ Ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego;
- ◆ Ustawę z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń;
- ◆ Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ◆ Ustawę z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych;
- ◆ Ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- ◆ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE LOKALNYM

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Krotoszyn Na Lata 2016-2020⁺

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Krotoszyn na lata 2016-2020⁺ (dalej: SRMG) stanowi najistotniejszy dokument kierunkowy kreowania polityki rozwojowej na szczeblu lokalnym, a tym samym to dokument nadrzędny wyznaczający priorytety strategiczne gminy we wszystkich sferach życia społeczności lokalnej.

Mimo, że dokument obejmuje lata 2016-2020 to znak „+” (plus) oznacza wizję rozwoju w perspektywie 2020⁺. Plus to nowi mieszkańcy Miasta i Gminy Krotoszyn, przyszłe pokolenia, ale także przybywający mieszkańcy czy przedsiębiorcy. Plus to nie tylko potencjał gospodarczy oraz wartość kulturowa wywodząca się z historii i dziedzictwa, to również odpowiedzialne, zintegrowane i aktywne społeczeństwo.

W powyższym dokumencie wypracowano cztery cele strategiczne, które przekształcają wizję rozwoju Gminy Krotoszyn w konkretne cele do osiągnięcia i mierzalne działania strategiczne.

Priorytetowym celem, które wpisują się w działania SRPS 2030 jest drugi cel strategiczny SRMG i przypisane mu cztery cele operacyjne:

♦ **Cel strategiczny 2: Zwiększenie udziału mieszkańców w życiu miasta i gminy**

- Cel operacyjny 2.1: Dostosowanie oferty działań aktywizujących do potrzeb poszczególnych grup mieszkańców
- Cel operacyjny 2.2: Wzmacnianie poczucia tożsamości mieszkańców, tak aby identyfikowali się ze swoją miejscowością
- Cel operacyjny 2.3: Uatrakcyjnienie miejsc integracji mieszkańców i tworzenie nowych, odpowiadających ich potrzebom
- Cel operacyjny 2.4: Rozwój gminnego systemu oświaty tak, aby stanowił dobrą podstawę do kształtowania postaw społecznych.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Krotoszyn na lata 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Krotoszyn na lata 2017-2023 (dalej: LPR) jest podstawowym, strategicznym dokumentem w zakresie działań ukierunkowanych na rewitalizację obszarów zdegradowanych. Koncentruje się on na terytorialnym ujęciu zdiagnozowanych negatywnych zjawisk społecznych, którym towarzyszą problemy gospodarcze, środowiskowe przestrzenno-funkcjonalne i techniczne.

W LPR określono cele strategiczne rewitalizacji, których założeniem jest podjęcie kompleksowych, zintegrowanych działań ukierunkowanych na ograniczenie nierówności w warunkach życia mieszkańców i poprawę dostępu do możliwości jakie stwarza Miasto i Gmina Krotoszyn.

SRPS 2030 nawiązuje do wizji LPR, w szczególności określonej do sfery społecznej:

- ♦ Mieszkańcy obszaru śródmiejskiego Krotoszyna stanowią świadomą, zaangażowaną społecznie i obywatelsko społeczność. Liczne inicjatywy społeczne i programy aktywizacji zawodowej wspierane przez miasto pozwoliły ograniczyć zjawisko wykluczenia, bezrobocia i ubóstwa.
- ♦ Mieszkańcy całego obszaru rewitalizacji mają sposobność uczestniczenia w wielu wydarzeniach kulturalnych, w programach rozwoju osobistego i zawodowego, a to wzmacnia ich kompetencje oraz poczucie wspólnotowości.
- ♦ Usługi kultury, sportu, rekreacji i polityki społecznej realizowane są w zmodernizowanych obiektach i przestrzeniach publicznych. Przekłada się to na większe zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w życie gminy i wzmocnienie tożsamości lokalnej. Projekty edukacyjne realizowane przez placówki oświatowe doprowadziły do poprawy wyników edukacyjnych uczniów na wszystkich poziomach nauczania, a organizowane zajęcia dodatkowe pozwalają na rozwój pasji i umiejętności dzieci i młodzieży, budując tym samym kapitał ludzki na kolejne lata.

- ◆ Motywacja do pełnego włączenia społecznego osób zagrożonych dezaktywacją kształtowana jest w zróżnicowany sposób przez różne instytucje współpracujące ze sobą. Usługi kultury, rekreacji, sportu i edukacji wpływają na rozwój społeczny w sposób komplementarny i kompleksowy.
- ◆ Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych, szczególnie związanych z profilaktyką oraz oferty sportowo-rekreacyjnej przekłada się na świadomość zdrowotną mieszkańców i ich aktywność ruchową. Szeroka oferta wydarzeń i zajęć kulturalnoartystycznych i sportowych pozwala na rozwój pasji i zdobywanie nowych zdolności przez osoby w każdym wieku.
- ◆ Uwrażliwienie na sprawy współobywateli oraz dbałość o otoczenie i wizerunek miejskiego i wiejskiego obszaru rewitalizacji wpływają na zmniejszenie przestępczości, wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy, a także silniejsze utożsamianie się z miejscem zamieszkania.

Należy podkreślić spójność i komplementarność SRPS 2030 z celami rewitalizacji LPR, w szczególności:

- ◆ Cel 1: Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców obszaru dotkniętych ubóstwem, długotrwałym bezrobociem i niską aktywnością społeczną,
- ◆ Cel 2: Zbudowanie kapitału ludzkiego – wyrównanie szans w dostępie do edukacji dzieci i młodzieży,
- ◆ Cel 3: Aktywizacja kulturalna, sportowa i rekreacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji, integracja międzypokoleniowa i wzmocnienie wspólnoty gminnej,
- ◆ Cel 8: Rozwój infrastruktury społecznej obszaru rewitalizacji na terenach wiejskich.

3. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE REGIONALNYM

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 Roku

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 Roku (dalej: SRWW) to podstawowy dokument strategiczny, który stanowi punkt odniesienia dla wszystkich działań rozwojowych na terenie Wielkopolski. Sformułowana w SRWW wizja zakłada, że Wielkopolska w perspektywie roku 2030 ma być przodująca w kraju, licząca się w Europie, zrównoważona i spójna terytorialnie, otwarta na nowe idee i ludzi, z silną nowoczesną gospodarką, zapewniająca swoim mieszkańcom dobry poziom życia - mają dostęp do mieszkań, miejsc, dobrej jakości edukacji, opieki zdrowotnej, kultury, sportu i wypoczynku oraz zapewnione poczucie bezpieczeństwa. Założono, że taki kierunek wizji będzie możliwy dzięki realizacji czterech celów strategicznych.

Zaplanowane przedsięwzięcia w SRPS 2030 wpisują się w szczególności w **Cel Strategiczny 2**, który zakłada rozwój społeczny, oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu, który realizowany będzie przez wsparcie działań w ramach trzech celów operacyjnych:

- ◆ Cel operacyjny 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie
- ◆ Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom
- ◆ Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu.

Strategia Polityki Społecznej Dla Wielkopolski Do 2030 Roku

Strategia Polityki Społecznej dla Wielkopolski do 2030 roku (dalej: SPSW) stanowi jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. W swoich postanowieniach obejmuje kluczowe obszary tj. osoby starsze, rodzinę, osoby z ograniczoną sprawnością i ich opiekunów, osoby z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego, migrantów, kadrę pomocy i integracji społecznej. W odróżnieniu od SPSW obowiązującej do 2020 r. została ona poszerzona o obszary związane z migracją, kadrą pomocy i integracji społecznej.

SPSW zawiera długofalową wizję, która zakłada w perspektywie do 2030 roku, że działania podejmowane w obszarze społecznym przyczynią się do tego, aby polityka społeczna w Wielkopolsce kształtowana na poziomie regionalnym:

- ◆ była wrażliwa na potrzeby społeczne mieszkańców, również tych wymagających zindywidualizowanych form wsparcia oraz społeczeństwa obywatelskiego
- ◆ wspierała działania podejmowane przez gminne i powiatowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz ich pracowników;
- ◆ oddziaływała na funkcjonowanie systemu wsparcia w oparciu o innowacyjne metody, nowatorskie rozwiązania oraz działania lobbingsowe na rzecz funkcjonalnego i nowoczesnego systemu.

Dla Wielkopolski wyznaczono pięć kluczowych obszarów działań polityki społecznej, które odnoszą się do: usług społecznych, infrastruktury społecznej, aktywności społecznej i obywatelskiej, włączenia społecznego oraz do koordynacji polityki społecznej. Sformułowano do nich pięć celów strategicznych, z których pierwsze cztery wpisują się w kierunki działań SRPS 2030:

- ◆ Cel strategiczny 1. Usługi społeczne dostępne i wysokiej jakości
- ◆ Cel strategiczny 2. Infrastruktura zróżnicowana i dostępna w środowisku lokalnym
- ◆ Cel strategiczny 3. Wielkopolska obywatelska, potrafiąca się samoorganizować
- ◆ Cel strategiczny 4. Mieszkańcy aktywni i włączeni w główny nurt życia społeczno-gospodarczego
- ◆ Cel strategiczny 5. Regionalny system polityki społecznej - skoordynowany, wielosektorowy i międzyinstytucjonalny.

4. UWARUNKOWANIA W WYMIARZE KRAJOWYM

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

(dalej: SOR) to kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej. SOR określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, przedstawiając nowy model tego rozwoju –

odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony, co ma istotne znaczenie dla tworzenia SRPS. Przyjęto, że główną siłą napędową rozwoju i priorytetem publicznym jest spójność społeczna.

Celem głównym SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, a oczekiwanym efektem realizacji - wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W sferze społecznej efekty realizacji SOR to „ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju”. Nacisk został położony na wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego, tak aby zróżnicowanie społeczne nie stało się barierą dla dynamicznego rozwoju gospodarki.

W sferze społecznej efekty realizacji SOR to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz różnego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju. Zakłada się, że odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zmaleje w 2030 roku do 17%. Zmniejszy się również rozwarstwienie dochodowe Polaków między dochodami najbogatszych i najbiedniejszych – tj. wartość tzw. współczynnika Giniego, obniży się z 30,6 w 2015 roku do 27 w roku 2030.

Kierunki działań określone w SRPS 2030 nawiązują w szczególności do drugiego celu szczegółowego SOR i przypisanych temu celowi kierunków interwencji:

- ◆ Cel szczegółowy 2: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, w tym w obszarze koncentracji działań - Spójność Społeczna:
- Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;

Spójne kierunki interwencji dotyczą takich działań, jak:

- 1. Aktywna polityka prorodzinna,
- 2. Poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych,
- 3. Wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej,
- 4. Rynek pracy zapewniający wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich dla rozwoju Polski.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (dalej: SRKL) przyjęta Uchwałą Nr 184/2020 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r., jest jedną z zintegrowanych strategii rozwoju kraju, nadając jej horyzont czasowy do 2030 r.

Zakres SRKL pokazuje diagnoza, którą przeprowadzono w kilku aspektach: umiejętności oraz systemu opieki zdrowotnej, demografii i rynku pracy, a także ubóstwa i wykluczenia społecznego. Jako cel główny łączący te aspekty wskazano „**wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce**”.

Wszystkie przewidziane w SRKL cele szczegółowe stanowią trzon SRPR 2030, które stanowią jednocześnie nawiązanie do SOR:

- ◆ Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych,
- ◆ Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- ◆ Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- ◆ Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (dalej: SRKS) została przyjęta Uchwałą Nr 155/2020 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. SRKS stanowi jeden z instrumentów realizacji SOR i jest jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Planowane w SRKS działania są ukierunkowane na redukowanie deficytów i wykorzystanie potencjałów w obszarach społeczeństwa obywatelskiego oraz uczestnictwa w kulturze, jak również polegają na stymulowaniu rozwoju gospodarczo-kulturalnego przez wzrost efektywności funkcjonowania polskich branż kreatywnych. Głównym celem SRKS jest **wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków**.

SRPS 2030 nawiązuje w szczególności do celów szczegółowych i priorytetów określonych w SRKS w zakresie:

- ◆ Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:
 - 1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
 - 1.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej,
- ◆ Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:
 - 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (dalej: SON) została przyjęta Uchwałą Nr 27 Rady Ministrów w dniu 16 lutego 2021 roku. SON to pierwszy polski dokument, który w sposób kompleksowy i długofalowy odnosi się do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Prezentuje kompleksowe, ponadsektorowe podejście, które ma służyć poprawie warunków życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich uczestnictwa w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym. SON to

mapa drogowa polityki krajowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Jest komplementarna wobec zintegrowanych strategii rozwoju, takich jak SRKL oraz KSRR.

Głównym celem SON jest **włączenie w życie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami**. Realizacja celu głównego odbywać będzie się poprzez realizację działań zawartych w następujących priorytetach:

- ◆ Niezależne życie,
- ◆ Dostępność,
- ◆ Edukacja,
- ◆ Praca,
- ◆ Warunki życia i ochrona socjalna,
- ◆ Warunki życia i ochrona socjalna,
- ◆ Zdrowie,
- ◆ Budowanie świadomości,
- ◆ Koordynacja.

SON niewątpliwie nawiązuje do kierunków działań SRPS 2030, w szczególności w zakresie poprawy sytuacji społeczno-bytowej, w tym włączania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (dalej: KPPUiWS). Dokument określa ramy strategiczne na najbliższe lata dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej.

Głównym celem KPPUiWS w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Cel ten jest tożsamy z celem nr 4 wskazanym w SRKL, stanowi bowiem jej rozwinięcie i uzupełnienie.

SRPS 2030 nawiązuje w szczególności do trzech celów szczegółowych i czterech priorytetów:

- ◆ Cel szczegółowy: zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży,
- ◆ Cel szczegółowy: zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym,
- ◆ Cel szczegółowy: zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów;
 - Priorytet I. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży
 - Priorytet II. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu
 - Priorytet III. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

- Priorytet IV. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej - wsparcie dla osób i rodzin.

Polityka Społeczna Wobec Osób Starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ, przyjęta Uchwałą Nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r., opiera się na 3 filarach - bezpieczeństwie, uczestnictwie i solidarności.

Cel Polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa.

Zdefiniowane w Polityce społecznej wobec osób starszych obszary działań, wpisują się w większość kierunków działań, przyjętych w SRPS 2030, w szczególności dotyczą:

- ◆ Obszar 1: Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- ◆ Obszar 2: Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- ◆ Obszar 3: Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- ◆ Obszar 4: Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- ◆ Obszar 5: Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego - przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- ◆ Obszar 6: Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- ◆ Obszar 7: Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (dalej: KPRES) określa wyzwania i kierunki działania w sferze aktywności obywatelskiej i społecznej, która poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy przede wszystkim integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych marginalizacją społeczną.

Cel główny KPRES to: Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.

KPRES zakłada realizację czterech celów szczegółowych:

- ◆ Cel szczegółowy 1: Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego
- ◆ Cel szczegółowy 2: Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- ◆ Cel szczegółowy 3: Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku
- ◆ Cel szczegółowy 4: Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.

SRPS 2030 nawiązuje w szczególności do **Obszaru I Programu - Solidarna wspólnota lokalna**, które jako kluczowe wskazują inicjatywy pozwalające na wypracowanie i wdrożenie modelowego i zintegrowanego podejścia do dostarczania dóbr i usług publicznych istotnych dla rozwoju społecznego na poziomie lokalnym, dostosowanego do specyfiki terytorialnej, włączającego mieszkańców i podmioty ekonomii społecznej (w tym organizacje pozarządowe) w realizację usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób niesamodzielnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Należy również podkreślić współuczestnictwo podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w identyfikacji, definiowaniu i rozwiązywaniu problemów społecznych ujętych w opracowanej SRPS 2030.

V. ANALIZA SWOT

Słowem wstępu należy przybliżyć odbiorcy Strategii czym jest i jakie zadanie ma spełniać analiza SWOT w strategicznej ocenie Gminy. Analiza SWOT w usystematyzowany sposób przedstawia metodę określenia wewnętrznych i zewnętrznych czynników, mających na celu zaplanowanie dalszego rozwoju.

Analizę SWOT dzieli się na cztery główne segmenty, przedstawiające wewnętrzne (słabe oraz mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania. Mocne strony określają segmenty oraz aspekty, które wyróżniają Gminę, sprawiają, że staje się ona w oczach odbiorcy bardziej atrakcyjna. Słabe strony natomiast określają aspekty, z jakimi Gmina powinna zmierzyć się w przyszłości, a na ich podstawie tworzy się główne cele strategiczne.

Analizę SWOT dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
- dane liczbowe i opisowe własne Gminy oraz pozyskane z źródeł zewnętrznych, dotyczące problemów społecznych;
- wyniki badań ankietowych przeprowadzonych do dnia 25 października 2020 roku.
- wnioski z warsztatu strategicznego z Zespołem ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Otwartość Gminy na nowe inwestycje.	Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród mieszkańców
Rozwinięta działalność małych i średnich przedsiębiorstw.	Gminy.
Duża ilość realizowanych programów, projektów i szkoleń dla osób bezrobotnych.	Mała baza tanich mieszkań socjalnych i komunalnych dla mniej zamożnych mieszkańców Gminy, w tym dostosowanych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
Duża liczba i aktywność organizacji pozarządowych.	Brak lokalnych rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych.
Stała współpraca organizacji pozarządowych z samorządem lokalnym i instytucjami pomocowymi.	Niechęć pracodawców do zatrudniania osób długotrwale bezrobotnych oraz w wieku pow. 50 roku życia.
Stale finansowanie z budżetu Miasta i Gminy Krotoszyn zadań realizowanych przez stowarzyszenia.	Duża liczba rodzin z dysfunkcjami wychowawczymi, opiekuńczymi i społecznymi.
Efektywna współpraca z Komendą Powiatową Policji w Krotoszynie i instytucjami działającymi w sferze pomocy społecznej.	Wysoki udział osób o niskich kompetencjach i kwalifikacjach zawodowych wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej.
Profesjonalna kadra pracowników socjalnych i asystentów rodziny MGOPS	Mała dostępność do terapii psychologiczno-pedagogicznych dla rodzin z dziećmi.
Szeroka oferta usług realizowanych przez MGOPS	Niedostateczna baza lokalowa organizacji pozarządowych i pomocowych.
Realizacja bezpłatnego poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego dla mieszkańców gminy	Mała świadomość potrzeb i możliwości wolontariatu w pracach instytucji i organizacji pomocowych.

Realizowanie przez samorząd lokalny programy i projekty adresowane do rodzin z dziećmi.	Brak mieszkań chronionych i treningowych.
Udział samorządu w programach umożliwiających dofinansowanie wzrastających potrzeb społecznych osób starszych i osób niepełnosprawnych.	Niedostateczna dostępność do usług dla seniorów w zakresie możliwości aktywnego spędzania czasu.
Duża liczba działań w ramach profilaktyki uzależnień i ochrony zdrowia.	Brak oferty usług dziennych na terenie Gminy w zakresie pomocy wychowawczej dla rodzin z problemami niepełnosprawności w rodzinie.
Szeroka oferta zajęć sportowych, edukacyjnych, rekreacyjnych dla mieszkańców w różnym wieku.	Ograniczone środki gminy na prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań społeczno-gospodarczych.	Niekorzystne zmiany demograficzne.
Możliwość pozyskania dofinansowania na realizację zadań w ramach programów MRiPS.	Niestabilność polityczna oraz częste zmiany przepisów prawa.
Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.	Brak dostępności do wielu usług ze względu na trudności finansowe mieszkańców gminy.
Rozwój infrastruktury instytucjonalnego wsparcia na rzecz mieszkańców gminy w różnych grupach wiekowych.	Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu utraty lub zmniejszenia dochodów z pracy zawodowej.
Zwiększenie dostępności i oferty usług spędzania wolnego czasu dla mieszkańców gminy w różnych grupach wiekowych.	Bariery architektoniczne utrudniające przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym i starszym.
Dofinansowania programów profilaktycznych i zdrowotnych dla mieszkańców gminy.	Brak dostępności do wielu usług ze względu na trudności finansowe mieszkańców miasta.
Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie problemów osób starszych i osób niepełnosprawnych.	Wzrost liczby mieszkańców zalegających z opłatami czynszowymi.
Rozwój lokalnej i krajowej polityki senioralnej.	Wzrost liczby bezdomnych (w tym ludzi młodych).
Zwiększenie środków finansowych gminy w zakresie wzrastających potrzeb społecznych osób starszych i niepełnosprawnych.	Wzrost zjawisk związanych z używaniem dopalaczy, alkoholizmu i przemocy w rodzinie.
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.	Funkcjonowanie negatywnych wzorców jako norm zachowań wśród mieszkańców gminy.
Przeciwdziałanie ubożeniu i wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy.	Niewystarczająca baza wsparcia dla rodzin osób.
Promocja zachowań prospołecznych, odpowiedzialnych, pomocowych.	Rosnące koszty utrzymania mieszkańców gminy w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, domach pomocy społecznej, schroniskach dla osób bezdomnych.
Rozwój współpracy międzysektorowej.	
Rozwój infrastruktury społecznej poprawiającej jakość życia.	
Rozwój usług społecznych dla osób bezdomnych.	

VI. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA STRATEGII

1. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

SRPS 2030, obok diagnozy sytuacji lokalnej, analizuje i formułuje cele rozwojowe. Wypracowana na wstępie dokumentu Wizji rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Krotoszyn w perspektywie 2030 roku oraz misja koresponduje z celami strategicznymi polityki społecznej, spójnych z polityką państwa i województwa wielkopolskiego. Należą do nich:

- ◆ **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu** - obejmuje działania mające na celu redukcję niekorzystnych zjawisk społecznych, uniemożliwiających jednostkom i grupom społecznym zaspokajanie potrzeb życiowych.
- ◆ **Integracja społeczna środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia** - zawiera próby mające na celu wspieranie jednostek i grup dotkniętych lub zagrożonych marginalizacją, by dążyły do przezwyciężenia swej trudnej sytuacji życiowej, tworzenie warunków wzmacniających potencjał społeczny.
- ◆ **Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego** - gdzie celem jest wzmacnianie aktywności obywatelskiej mieszkańców, wzmacnianie potencjału środowisk pozarządowych, działania na rzecz społeczności lokalnych, wspieranie przedsięwzięć o charakterze lokalnym. Rozwijanie i umacnianie współpracy jednostek administracji publicznej z sektorem pozarządowym, kreowanie opinii i świadomości społecznej pozbawionej negatywnych stereotypów postrzegania życia społecznego.
- ◆ **Podnoszenie jakości usług społecznych** - oznacza wzmacnianie potencjału kadr służb społecznych, tworzenie możliwości nabywania przez nie nowych kwalifikacji i umiejętności, inspirowanie i wdrażanie nowatorskich rozwiązań w zakresie polityki społecznej we współpracy z partnerami społecznymi.

Dla każdego z obszarów SRPS 2030 określony został cel strategiczny oraz zespół kierunków działań. Wszystkie cele wynikają bezpośrednio z raportu ankiet, diagnozy lokalnej sytuacji społecznej i przeprowadzonej analizy SWOT.

Celem głównym SRPS 2030 jest „**Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia umożliwiającego optymalne warunki rozwoju i życia mieszkańców Gminy Krotoszyn w sferze ekonomicznej i społecznej poprzez przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu**”.

Cele szczegółowe

Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia umożliwiającego optymalizowanie rozwoju i życia mieszkańców gminy obejmującego sferę ekonomiczną i społeczną, a mającą przeciwdziałać marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, realizowane będzie poprzez wyznaczone obszary priorytetowe:

- I. Rozwój infrastruktury socjalnej i zwiększenie dostępu do samorządowego systemu pomocy społecznej oraz realizatorów wsparcia.
- II. Rozwój zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
- III. Rozwój zintegrowanego systemu wielopłaszczyznowego wsparcia i pomocy rodzinie w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- IV. Rozwój zintegrowanego systemu wspierania i pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym.
- V. Rozwój zintegrowanego systemu poprawy bezpieczeństwa publicznego w Gminie i zmniejszenie skali zjawisk uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez stworzenie jednolitego systemu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.
- VI. Popularyzacja inicjatyw społecznych i rozwoju wolontariatu - wsparcie i koordynacja działań instytucji i organizacji pozarządowych.

Działania interwencyjne koncentrują się na zapobieganiu wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup mieszkańców Gminy Krotoszyn. W sposób szczególny działania te wyznaczone są przez analizę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz analizę zjawisk i zmian demograficznych, które w przyszłości stanowić mogą o istotnych zagrożeniach oraz potrzebach w zakresie ich rozwiązywania.

W ramach rozwiązań przyczyniających się do ograniczania obszarów wykluczenia społecznego wskazane jest podejmowanie działań aktywizujących i integrujących społecznie i zawodowo wskazane grupy społeczne.

Istotnym wyznacznikiem kierunków działań jest znaczenie wartości i roli rodziny w życiu człowieka oraz konieczności podejmowania szeregu działań interdyscyplinarnych w celu wsparcia rodzin dysfunkcyjnych z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemocy w rodzinie i uzależnień.

Skala istniejących problemów społecznych wskazuje potrzebę podejmowania działań w partnerstwie lokalnym w zakresie wspierania i rozwijania form wsparcia dla osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych, rodzin z problemem niepełnosprawności przynajmniej jednego członka rodziny czy kwestii bezrobocia, które pozostają w ścisłej zależności z sytuacją materialną i poziomem życia mieszkańców Gminy Krotoszyn.

Określone dla każdego z obszarów priorytetowych działania podejmowane będą w kierunku zabezpieczenia zarówno potrzeb socjalnych osób i rodzin, pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu trudności życiowych spowodowanych utratą możliwości zarobkowania, niepełnosprawnością i wiekiem, występowaniem niekorzystnych zjawisk społecznych, bezradnością oraz innymi sytuacjami losowymi.

Kierunki działań wyznaczone dla poszczególnych obszarów priorytetowych celu strategicznego wraz z określeniem adresatów tych działań oraz przyjęte sposoby ich realizacji i finansowania przedstawia poniższa tabela.

1.	I. Rozwój infrastruktury socjalnej i zwiększenie dostępu do samorządowego systemu pomocy społecznej oraz realizatorów wsparcia		
	Okres realizacji: 2021-2030		
	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
1.1.	Zwiększenie dostępu oraz dostosowanie systemu informacyjnego dotyczącego dostępnych świadczeń oraz usług pomocy społecznej dla mieszkańców gminy.	Osoby starsze, osoby niepełnosprawne, długotrwale chorujące, osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, osoby i rodziny w których występują niekorzystne zjawiska społeczne uzależnień i przemocy, osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.	Aktualizacja informacji dotyczących dostępnych form pomocy i wsparcia mieszkańców miasta. Opracowywanie materiałów promocyjnych, dostęp do informatorów, opracowań.
1.2.	Wzmacnianie potencjału instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej (publicznych i prywatnych) poprzez poprawę warunków organizacyjnych i technicznych, podnoszenie kompetencji pracowników tych instytucji, oraz mechanizmów koordynacji i współpracy tych instytucji na poziomie lokalnym.	Jednostki samorządu terytorialnego, podmioty, instytucje i organizacje pozarządowe działające w obszarze wykluczenia społecznego.	Rozbudowa, remont lub przekazanie budynku adekwatnego do realizowanych zadań i potrzeb MGOPS. Podnoszenie kompetencji pracowników. Dostosowanie organizacji i koordynacji współpracy z lokalnymi
1.3.	Rozwój infrastruktury społecznej wsparcia dziennego w celu zabezpieczenia wszechstronnej pomocy dla dorosłych osób starszych, niepełnosprawnych, osób bezdomnych.	Osoby starsze, niepełnosprawne oraz członkowie ich rodzin, osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością.	Utworzenie centrum usług społecznych – usługi społeczne i zdrowotne dla osób z niepełnosprawnościami. Utworzenie mieszkań chronionych, treningowych i wspomaganych.
1.4.	Poprawa dostępności i jakości usług placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia.	Rodziny z dziećmi, dzieci i młodzież, osoby starsze i niepełnosprawne, osoby sprawujące opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.	Doposażenie i wyposażenie placówek i ośrodków wsparcia w celu standaryzacji i podnoszenia jakości usług placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia.
1.5.	Rozwój i poprawa dostępności do oferty usług edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych.	Mieszkańcy gminy w różnych grupach wiekowych.	Opracowanie i realizacja projektów i programów zwiększających aktywność mieszkańców w zakresie rozwoju osobistego, intelektualnego i aktywności ruchowej. Opracowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych.
2.	II. Rozwój zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym		
	Okres realizacji: 2021-2030		

	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
2.1.	Rozwój aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Wdrażanie działań i programów na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnością, osób w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.	Osoby bezrobotne i ich rodziny, rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, osoby uzależnione i rodziny osób uzależnionych, osoby opuszczające zakłady karne, osoby zagrożone bezdomnością lub bezdomne.	Działania podejmowane w ramach WTZ, opracowanie i realizacja projektów współfinansowanych z UE. Organizacja prac społecznie użytecznych, robót publicznych i prac interwencyjnych. Współpraca z pracodawcami, instytucjami rynku pracy i organizacjami.
2.2.	Realizacja kompleksowego systemu przeciwdziałania, wsparcia i pomocy osobom i rodzinom wykluczonym bądź zagrożonym wykluczeniem społecznym.	Osoby i rodziny wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym.	Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia występowania negatywnych czynników, w tym ekonomicznych. Wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe.
2.3.	Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie udziału organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej w obszarach profilaktyki, aktywizacji i pomocy osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem.	Osoby bezrobotne i członkowie ich rodzin, osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, mieszkaniowej i życiowej. Osoby uzależnione i rodziny osób uzależnionych.	Współfinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe. Finansowanie i współfinansowanie inicjatyw obywatelskich.
2.4.	Zapobieganie i ograniczanie występowania zjawiska bezdomności.	Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej i ekonomicznej, osoby opuszczające zakłady karne, osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością.	Udzielanie kompleksowej pomocy osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością. Zapewnienie schronienia w schroniskach, noclegowniach i ogrzewalniach dla osób bezdomnych na terenie gminy i poza nią. Monitorowanie zjawiska bezdomności i potrzeb osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.
2.5.	Przeciwdziałanie występowaniu problemów zdrowotnych mieszkańców gminy.	Mieszkańcy gminy i osoby i rodziny w różnych przedziałach wiekowych.	Realizacja lokalnych programów profilaktyki zdrowotnej.
3.	III. Rozwój zintegrowanego systemu wielopłaszczyznowego wsparcia i pomocy rodzinie w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych		
	Okres realizacji: 2021-2030		
	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
3.1.	Przeciwdziałanie występowaniu problemów w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	Rodziny z dziećmi zagrożone występowaniem niekorzystnych czynników zagrażających optymalnemu pełnieniu przynależnych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny niepełne, rodziny wielodzietne, rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym.	Opracowywanie i realizacja programów i projektów nakierowanych na wspieranie rodzin z gminy Krotoszyn

3.2.	Rozwój oferty usług aktywnych form spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi i rozwoju zainteresowań dzieci i młodzieży.	Rodziny z dziećmi, rodziny wielodzietne, rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym, dzieci i młodzież, osoby dorosłe.	Realizacja zadań gminy zwiększających jakość i dostęp usług aktywnych form spędzania wolnego czasu.
3.3.	Wzmacnianie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Rodziny z dziećmi z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, dzieci i młodzież.	Zapewnienie opieki i wsparcia przez asystentów rodziny oraz dostępności do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji, grup wsparcia.
3.4.	Rozwój bazy techniczno-organizacyjnej placówek oraz usług realizowanych przez placówki wsparcia dziennego na terenie gminy.	Rodziny z dziećmi z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziny niepełne z dzieckiem, rodziny wielodzietne, dzieci i młodzież.	Podejmowanie innowacyjnych form oddziaływania wychowawczego i opiekuńczego. Poprawa warunków opieki i wychowania rodzinom z dziećmi, w tym z dzieckiem z niepełnosprawnością. Realizacja projektów i programów, w tym międzypokoleniowych w partnerstwie z lokalnymi instytucjami, podmiotami i organizacjami.
3.5.	Rozwój zaplecza organizacyjno-infrastrukturalnego dla działań profilaktycznych i zwiększających szanse edukacyjne dzieci i młodzieży.	Rodziny z dziećmi. Dzieci i młodzież.	Realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania deficytom wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym. Realizacja programów i projektów zwiększających szanse edukacyjne dzieci. Organizowanie alternatywnych form rozwoju zainteresowań i spędzania wolnego czasu oraz wypoczynku w okresach wolnych od nauki.
4.	IV. Zintegrowany system wspierania i pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym		
	Okres realizacji: 2021-2030		
	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
4.1.	Diagnoza i wypracowanie nowych form wsparcia oraz pomocy w środowisku lokalnym m.in. poprzez rozszerzenie zakresu opieki sąsiedzkiej, działalność wolontariatu, animatorów, opiekunów osób zależnych.	Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale chore.	Promowanie idei wolontariatu w gminie. Rozwój pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu międzypokoleniowego. Realizacja innowacyjnych form świadczenia usług.
4.2.	Badanie i analiza potrzeb w zakresie dostępności oraz poziomu usług zdrowotnych, specjalistycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz dostosowanie rozwiązań do tych potrzeb.	Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale chore. Rodziny sprawujące opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą dorosłą.	Monitorowanie potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością oraz dostępności do usług zdrowotnych, specjalistycznych, opiekuńczych.
4.3.	Wzrost aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych m.in. poprzez zwiększenie dostępności do ośrodków wsparcia, inicjatyw organizacji pozarządowych oraz	Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale chore.	Popularyzowanie idei przedstawicielstwa seniorów przy organach samorządu terytorialnego poprzez współdziałanie z Gminną Radą Seniorów Krotoszynie.

	lokalnych imprez kulturalnych i programów skierowanych do seniorów.		Zwiększanie oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów i osób z niepełnosprawnością. Wsparcie inicjatyw organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych zadań adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych.
4.4.	Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania grup samopomocowych rodziców dzieci z niepełnosprawnością oraz dla NGO działających na rzecz tych rodzin.	Członkowie rodzin i opiekunowie osób starszych i osób z niepełnosprawnością (w różnych grupach wiekowych).	Wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz i/lub zrzeszających osoby z niepełnosprawnością.
4.5.	Zwiększenie dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjnej lokalnych instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami (osób z niepełnosprawnością ruchową, niewidomych, słabowidzących, głuchych, głuchoniemych i innych).	Osoby ze szczególnymi potrzebami związanymi z niepełnosprawnością, w tym z niepełnosprawnością ruchową, osoby niewidome i niedowidzące, osoby głuche i słabosłyszące i inne.	Dostosowywanie budynków i lokalnych obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.
4.6.	Zwiększenie dostępności do różnych form terapii, rehabilitacji i wsparcia czasowego oraz stacjonarnego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi (we współpracy z NGO).	Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale chore.	Wsparcie działań organizacji pozarządowych. Rozwój usług realizowanych w miejscu zamieszkania i w ośrodkach wsparcia. Promocja zdrowego stylu życia przez organizację szkoleń, warsztatów i innych podobnych działań.
5.	V. Zintegrowany system poprawy bezpieczeństwa publicznego w Gminie i zmniejszenie skali zjawisk uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez stworzenie jednolitego systemu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym Okres realizacji: 2021-2030		
	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
5.1.	Rozwój zaplecza organizacyjno-infrastrukturalnego dla działań profilaktycznych w szczególności w zakresie problemu uzależnień i przemocy w rodzinie.	Osoby dorosłe, seniorzy, dzieci i młodzież zagrożona występowaniem zjawisk o charakterze przestępczym, uzależnień i przemocy.	Prowadzenie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień, wczesnej identyfikacji problemów i pomocy rodzinie. Wsparcie działalności placówek i organizacji, w tym przedszkoli i szkół w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie.
5.2.	Profesjonalizacja kadr instytucji i organizacji zajmujących się problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie.	Pracownicy instytucji, podmiotów, organizacji zajmujących się problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie.	Systematyczne zwiększenie liczby specjalistów i podnoszenie kwalifikacji w zakresie profilaktyki oraz terapii uzależnień. Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych.
5.3.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w	Mieszkańcy gminy, pracownicy instytucji, podmiotów i organizacji, w tym zajmujących się problematyką przemocy oraz	Kształtowanie wrażliwości i odpowiedzialności społecznej związanej z przemocą w rodzinie. Organizacja szkoleń, konferencji i

	rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy.	prowadzących pracę z dziećmi i młodzieżą (pracownicy i wychowankowie i uczniowie przedszkoli i szkół).	warsztatów dotyczących problematyki przemocy.
5.4.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień (w tym od środków psychoaktywnych i cyberprzestrzeni) i przemocy.	Mieszkańcy gminy. Osoby w różnych grupach wiekowych i rodziny doświadczające problemu uzależnień, przemocy, członkowie rodzin osób uzależnionych i stosujących przemoc.	Realizacja usług poradnictwa socjalnego, specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, pedagogicznego). Realizacja usług asystenta rodziny, świadczenia pracy socjalnej i pomocy w ramach procedury Niebieska Karta.
6	VI. Popularyzacja inicjatyw społecznych i rozwoju wolontariatu - wsparcie i koordynacja działań instytucji i organizacji pozarządowych Okres realizacji: 2021-2030		
	Kierunek działań	Grupa docelowa	Sposób realizacji zadań
6.1.	Wspieranie innowacyjnych inicjatyw zwiększających dostępność i jakość usług w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.	Osoby dorosłe, w tym seniorzy, dzieci i młodzież zagrożona występowaniem zjawisk o charakterze przestępczym, uzależnień i przemocy.	Organizacja pomocy wolontarystycznej, wykorzystującej potencjał osobowy i doświadczenie osób starszych.
6.2.	Zwiększenie potencjału mieszkańców w działaniach służących lokalnej społeczności i integracji międzypokoleniowej. Wsparcie liderów w aktywnym i świadomym działaniu.	Mieszkańcy gminy w różnych grupach wiekowych.	Współpraca merytoryczna i finansowa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami. Inicjowanie działań i organizacja lokalnych spotkań mieszkańców gminy. Organizacja szkoleń. Finansowanie zadań w ramach budżetu obywatelskiego. Promocja idei wolontariatu wśród dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów.
6.3.	Wsparcie aktywności mieszkańców na rzecz projektowania i wdrażania inicjatyw służących lokalnej społeczności oraz rozwiązywaniu problemów społecznych.	Osoby dorosłe, w tym seniorzy, dzieci i młodzież.	Realizacja działań edukacyjnych, takich jak np. kursy, szkolenia, warsztaty oraz wizyty studyjne, służące rozwojowi kompetencji liderskich wśród mieszkańców gminy. Animowanie i włączanie mieszkańców do debaty oraz realizacji inicjatyw lokalnych polityk i obszarów realizowanych zadań samorządu.

2. CEL I METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Cel opracowania Strategii

Celem opracowania SRPS 2030 jest określenie ram lokalnej polityki społecznej, z uwzględnieniem m.in. takich obszarów, jak pomoc społeczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, budownictwo socjalne, edukacja publiczna, ochrona zdrowia, jak również integracja i aktywność społeczna mieszkańców.

Strategia została przygotowana w perspektywie czasowej do roku 2030 i obejmuje szeroko rozumianą politykę społeczną Gminy Krotoszyn. Opracowanie zawiera część diagnostyczną, w której zamieszczona została pogłębiona analiza sytuacji społecznej Gminy. Tam, gdzie było to uzasadnione i możliwe, dane przedstawione zostały w ujęciu porównawczym, na tle wskaźników powiatowych, regionalnych i ogólnopolskich. W drugiej części dokumentu omówione zostały wybrane problemy społeczne Gminy, analiza SWOT, a także zestawienie celów szczegółowych wraz z kierunkami działań.

W Strategii zamieszczone zostały również założenia dotyczące monitoringu, założenia i przesłanki aktualizacji, sposób ewaluacji. Ponadto wstępnie określono potencjalne źródła finansowania zaplanowanych działań.

Metodologia opracowania dokumentu

Proces strategiczny to wielomiesięczne i szeroko zakrojone przedsięwzięcie wymagające podjęcia szeregu decyzji i dokonania licznych rozstrzygnięć o charakterze merytorycznym i organizacyjnym.

Pomysłów jak ma wyglądać Strategia było wiele. Zaczęliśmy od spraw organizacyjnych i odpowiedzi na najważniejsze pytania - czyj to dokument, jak będzie przebiegał proces planowania strategicznego, jak będzie zredagowana. Dlatego też Strategia ma wyraźnych właścicieli - Burmistrza Krotoszyna oraz Radę Miejską w Krotoszynie, którzy będą ją realizować wspólnie z innymi grupami zainteresowanych.

Uznaliśmy również, że prace nad Strategią zaczniemy od sformułowania wizji. To właśnie wizja rozwiązywania problemów społecznych nadała całej Strategii rytm. Chcieliśmy również, aby Strategia była sformułowana czytelnie, zwięźle, prosto i była pozbawiona tego co niekoniecznie musi w niej być.

Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie cyklu badawczego, polegającego na zastosowaniu różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych). Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy i w konsekwencji, przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji.

Techniki ilościowe pozwoliły na uzyskanie „twardych” danych opisujących sytuację społeczną Gminy Krotoszyn za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei badania jakościowe zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich”, „rozumiejących” metod. Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także, ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii mieszkańców - wieloperspektywiczny.

Zrealizowany cykl badawczy składał się z analizy danych zastanych (desk research), badaniu ilościowym i badaniu jakościowym.

Analiza danych zastanych (desk research) została zastosowana w początkowej fazie badania i posłużyła do opracowania diagnozy sytuacji społecznej, skorzystano tutaj z dostępnych źródeł informacji, takich jak: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Ocena Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdania MPRIPS-03 sporządzane przez gminę, sprawozdania z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krotoszynie, raporty o stanie Miasta i Gminy Krotoszyn, sprawozdania z realizacji programu współpracy z organizacjami, a także z innych podobnych opracowań.

Badanie ilościowe zostało zrealizowane techniką ankiety internetowej, skierowanej do mieszkańców Naszej Gminy. Badanie zostało zrealizowane w okresie do dnia 25 października 2020 r. Celem tej części badania było pozyskanie opinii na temat lokalnych potrzeb, zjawisk społecznych i kierunków zmian oraz działań, które powinny zostać zrealizowane w Gminie Krotoszyn w okresie najbliższych kilku lat.

Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni ostatnich 3-5 lat. Tak rozumiana diagnoza opiera się nie tylko na obiektywnych, ilościowych źródłach danych, ale również na bardziej subiektywnych, lecz jakościowych podstawach, czyli opiniach i spostrzeżeniach lokalnych liderów oraz osób profesjonalnie zajmujących się polityką społeczną.

Warto zaznaczyć, że kluczowe etapy badawcze przeprowadzono w okresie zagrożenia epidemiologicznego. Stan pandemii został uwzględniony podczas interpretacji uzyskanych wyników, zwłaszcza, że niektóre utrudnienia i ograniczenia istotnie wpłynęły na funkcjonowanie wielu instytucji lokalnych, a także na sposób świadczenia szeroko rozumianych usług publicznych. Jak można przypuszczać, wspomniane czynniki mogły mieć wpływ na uzyskane wyniki pomiaru, zwłaszcza na poziom satysfakcji z jakości wspomnianych usług czy ocenę niektórych aspektów sytuacji społecznej Gminy Krotoszyn.

Pandemia koronawirusa powoduje daleko idące implikacje, których znaczenia i skali nie jesteśmy w stanie całkowicie rozpoznać. Jak można przypuszczać, pełne konsekwencje epidemii COVID-19 będą widoczne w dłuższej perspektywie czasowej. Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość wymusza konieczność rewizji większości prognoz społeczno-gospodarczych. Prognozowane zmiany spowodują konieczność aktualizacji diagnoz społeczno-ekonomicznych i co za tym idzie - zmiany lub przynajmniej korekty niektórych priorytetów rozwojowych. Dobra koniunktura gospodarcza w okresie ostatnich kilku lat miała oczywiście daleko idące skutki na poziomie formułowania celów rozwojowych, projektowanych działań oraz sposobów ich weryfikacji. Prawdopodobna zmiana dotychczasowych trendów w związku z sytuacją epidemiologiczną powoduje konieczność rewizji wspomnianego podejścia, w tym ponownej refleksji nad priorytetami szeroko pojętej polityki społecznej Gminy.

Jak już wspomnieliśmy, Gmina Krotoszyn stoi przed wyzwaniem zarządzania ryzykiem, związanym z pandemią COVID-19, która może przynieść niezaplanowane zjawiska negatywne oraz trudne do przewidzenia konsekwencje. W tym miejscu można zarysować kilka możliwych scenariuszy:

- ◆ gwałtowny wzrost bezrobocia oraz narastanie negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych, np. upadłości i likwidacje, spadek tempa rozwoju gospodarczego, pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy, zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej itp.,
- ◆ konieczność dostosowania lokalnej polityki społecznej, rozwojowej, kulturalnej i edukacyjnej do sytuacji po COVID-19.

3. WDRAŻANIE, AKTUALIZACJA I MONITORING

System wdrażania Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak i jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Krotoszyn, a także powiatu krotoszyńskiego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które funkcjonują w obszarze lokalnej polityki społecznej.

Opracowanie gminnej strategii społecznej należy do kompetencji Wydziału Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Krotoszynie, odpowiedzialnej jednocześnie za jej realizację.

Niemniej, warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji Strategii jest opracowanie skutecznego systemu monitorowania i oceny dokumentu. Sama Strategia nie jest wystarczającą receptą na sukces. Aby mogła przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest jej sukcesywne wdrażanie i monitoring jej realizacji. Skuteczna i efektywna realizacja założeń strategicznych wymaga zaangażowania i pracy wielu różnych podmiotów oraz koordynacji i monitoringu ich działań przy poparciu społecznym mieszkańców.

Zaproponowane poniżej założenia systemu wdrażania, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii tworzą pewien model zarządzania strategicznego w obszarze polityki społecznej Gminy Krotoszyn.

Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Miasta i Gminy Krotoszyn - Burmistrz Krotoszyna, Rada Miejska w Krotoszynie, natomiast instytucją koordynującą działania związane z realizacją Strategii będzie MGOPS.

Realizacja zapisów SRPS 2030 będzie się odbywać w szczególności poprzez działalność statutową MGOPS, jak również współpracę międzysektorową i międzyorganizacyjną, łączącą zasoby i potencjały MGOPS oraz pozostałych instytucji pomocy społecznej, w tym o charakterze innym niż gminne, Urzędu Miejskiego w Krotoszynie, lokalnych instytucji publicznych (szkoły, instytucje kultury, placówki ochrony zdrowia itp.), organizacji pozarządowych, organizacji rynku pracy itp.

Skuteczność prowadzonych działań będzie zatem warunkowana sprawnością i efektywnością mechanizmów współdziałania między zaangażowanymi stronami. Wszyscy partnerzy realizujący zadania i projekty zdefiniowane w dokumencie są proszeni o aktywną współpracę z MGOPS.

Projekty i zadania w ramach SRPS 2030 będą realizowane w różnych okresach czasowych, przede wszystkim w formie zadań stałych, wynikających z działalności statutowej MGOPS, w formie działań trwających kilka tygodni, miesięcy, rok, kilka lat, m.in. projekty, w tym realizowane przez lokalne organizacje pozarządowe, ale również akcji jednorazowych, odpowiadających np. na aktualną i pilną potrzebę społeczną.

SRPS 2030 będzie wdrażana przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów, obejmujących m.in.:

- programy, opisujące w większym przybliżeniu niż strategia lub w sposób specjalistyczny podejście do danego zagadnienia, obszaru czy grupy społecznej, np. gminny program przeciwdziałania przemocy w

rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, gminny program wspierania rodziny, gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, gminny program przeciwdziałania narkomanii, program współpracy z organizacjami pozarządowymi itp.,

- coroczne uchwały budżetowe Rady Miejskiej w Krotoszynie, wieloletnią prognozę finansową oraz inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych itp.,
- projekty realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, głównie europejskich, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym otwarte konkursy ofert i inne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi itp.,
- pracę i zaangażowanie władz oraz kadr samorządowych, tworzenie zespołów, powoływanie dedykowanych ciał o charakterze opiniodawczo-doradczym, zawiązywanie partnerstw itp.,
- działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne oraz konsultacje.

Efektywna realizacja Strategii wymaga także wdrażania rozwiązań na poziomie wszystkich instytucji publicznych, zaangażowanych w jej realizację, poprawiających dostępność i jakość świadczonych usług społecznych oraz zwiększających skuteczność zarządzania sprawami lokalnej wspólnoty. W tym kontekście ważne będą przede wszystkim takie działania jak:

- zwiększanie kompetencji pracowników i osób zaangażowanych w realizację Strategii, poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji;
- wspieranie kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą w rodzinie oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej;
- wzmocnienie współpracy i komunikacji międzyinstytucjonalnej w obszarach objętych Strategią, służącej szybkiej diagnozie oraz przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym, a także zmniejszaniu skali ich występowania;
- doskonalenie umiejętności zarządzania w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w zakresie rozpoznawania i diagnozowania sytuacji, podjęcia skutecznych działań zaradczych oraz przewidywania skutków i przeciwdziałaniu im;
- rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniodawczych, doradczych i konsultacyjnych, zlecanie realizacji zadań publicznych, umożliwianie szerszego udziału w kreowaniu polityk publicznych itd.;
- tworzenie partnerstw lokalnych oraz platform współpracy i wymiany informacji w obszarach strategicznych dla rozwoju społecznego, w tym m.in. wsparcia rodzin, przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym, rozwoju dzieci i młodzieży, z udziałem instytucji oraz organizacji pozarządowych funkcjonujących w danym obszarze.

Aktualizacja Strategii

SRPS 2030 jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowej Strategii, uwzględniającej nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku gdy zmianie ulegną obszary priorytetowe i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii.

Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu - o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania strategii.

Monitoring Strategii

Monitoring to proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych ,w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu strategicznego a ich faktycznym wykonaniem.

Przyjęcie dokumentu strategicznego rozpoczyna okres realizacji przedstawionych w nim zadań. Aby właściwie ocenić postępy prac należy wdrożyć mechanizmy umożliwiające monitorowanie prowadzonych działań, a dalej ewaluację osiągniętych rezultatów. Przydatne jest również wprowadzenie rozwiązań pozwalających na efektywną aktualizację dokumentów strategicznych, w zgodzie z myślą Konfucjusza: „Kiedy staje się oczywiste, że cele nie mogą zostać osiągnięte, nie dostosowuj celów, dostosuj działania”.

Monitoring jest podstawą do raportowania, zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania będą analizowane, a następnie opracowane w formie raportów.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu będzie realizowana w cyklu rocznym, w szczególności w oparciu o analizę wskaźnikową, opracowywaną przez MGOPS na podstawie własnych danych i informacji, statystyki publicznej (generowanej przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych oraz gminę i jej jednostki), a także statystyk realizatorów i partnerów realizacyjnych.

W miarę możliwości, sprawozdawczość zostanie oparta także o raport z realizacji poszczególnych działań, przygotowywany przez MGOPS na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych od partnerów realizacyjnych i podmiotów zaangażowanych. W takim przypadku będą oni proszeni o przedstawienie okresowych raportów z realizacji własnych działań, określonych w SRPS 2030, z wykorzystaniem zestandaryzowanego formularza sprawozdawczego.

Przykładowe wskaźniki

1.	I. Rozwój infrastruktury socjalnej i zwiększenie dostępu do samorządowego systemu pomocy społecznej oraz realizatorów wsparcia			
	Kierunek działań	Sposób realizacji zadań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji celu / zadania
1.1.	Zwiększenie dostępu oraz dostosowanie systemu informacyjnego dotyczącego dostępnych świadczeń oraz usług pomocy społecznej dla mieszkańców gminy.	Aktualizacja informacji dotyczących dostępnych form pomocy i wsparcia mieszkańców gminy. Opracowywanie materiałów promocyjnych, dostęp do informatorów, opracowań.	Samorząd, MGOPS, lokalne instytucje i organizacje.	Liczba opracowanych materiałów promocyjnych i informacyjnych.
				Liczba informacji o nowych usługach i formach wsparcia
1.2.	Wzmacnianie potencjału instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej (publicznych i prywatnych) poprzez poprawę warunków organizacyjno-technicznych, podnoszenie kompetencji pracowników tych instytucji, oraz mechanizmów koordynacji i współpracy tych instytucji na poziomie lokalnym.	Rozbudowa, remont lub przekazanie budynku adekwatnego do realizowanych zadań i potrzeb MGOPS.	Samorząd, MGOPS.	Liczba pracowników uczestniczących w różnych formach doskonalenia zawodowego
		Podnoszenie kompetencji pracowników. Dostosowanie organizacji i koordynacji współpracy z lokalnymi instytucjami i organizacjami.		Liczba zrealizowanych szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych
1.3.	Rozwój infrastruktury społecznej wsparcia dziennego w celu zabezpieczenia wszechstronnej pomocy dla dorosłych osób starszych, niepełnosprawnych, osób bezdomnych.	Utworzenie centrum usług społecznych – usługi społeczne i zdrowotne dla osób z niepełnosprawnościami.	Samorząd, MGOPS.	Liczba nowych budynków/lokalii/pomieszczeń przeznaczonych na realizację zadań MGOPS
		Utworzenie mieszkań chronionych, treningowych i wspomaganych.		Liczba działań i inicjatyw realizowanych w partnerstwie z lokalnymi instytucjami i podmiotami
1.4.	Poprawa dostępności i jakości usług placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia.	Doposażenie i wyposażenie placówek i ośrodków wsparcia w celu standaryzacji i podnoszenia jakości usług placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia.	Samorząd, MGOPS.	Nowe zadanie - utworzenie centrum usług społecznych
				Liczba osób korzystających z centrów usług
1.5.	Rozwój i poprawa dostępności do oferty usług edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych.	Opracowanie i realizacja projektów i programów zwiększających aktywność mieszkańców w zakresie rozwoju osobistego, intelektualnego i aktywności ruchowej.	Samorząd, MGOPS, instytucje kultury i sportu, placówki oświatowe	Liczba mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych
				Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych
1.5.				Liczba nowych placówek i usług realizowanych przez placówki wsparcia dziennego i ośrodki wsparcia.
				Liczba osób korzystających z usług placówek wsparcia i ośrodków
1.5.				Liczba opracowanych i realizowanych projektów i programów
				Liczba uczestników projektów
1.5.				Liczba dzieci i młodzieży objętych projektami
				Liczba opracowanych materiałów informacyjnych i promocyjnych

2.	II. Rozwój zintegrowanego systemu pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym			
	Kierunek działań	Sposób realizacji zadań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji celu / zadania
2.1.	Rozwój aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Wdrażanie działań i programów na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnością, osób w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.	Działania podejmowane w ramach CKI, WTZ.	MGOPS, PUP, organizacje pozarządowe.	Liczba realizowanych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu
		Opracowanie i realizacja projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.		Liczba osób uczestniczących w pracach społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych
		Organizacja prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych.		Liczba realizowanych projektów
2.2.	Realizacja kompleksowego systemu przeciwdziałania, wsparcia i pomocy osobom i rodzinom wykluczonym bądź zagrożonym wykluczeniem społecznym.	Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych zmierzających do ograniczenia występowania negatywnych czynników, w tym ekonomicznych.	MGOPS, organizacje pozarządowe.	Liczba uczestników objętych działaniami CKI, WTZ
		Wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe.		Liczba uczestników reintegracji zawodowej i społecznej
		Przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa, w tym energetycznego.		Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezrobocia
2.3.	Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie udziału organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej w obszarach profilaktyki, aktywizacji i pomocy osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem.	Współfinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe. Finansowanie i współfinansowanie inicjatyw obywatelskich.	Samorząd, organizacje pozarządowe.	Liczba osób i rodzin korzystająca ze świadczeń z pomocy społecznej
				Liczba osób i rodzin oczekująca na mieszkania socjalne i komunalne
2.4.	Zapobieganie i ograniczanie występowania zjawiska bezdomności.	Udzielanie kompleksowej pomocy osobom bezdomnymi zagrożonym bezdomnością. Zapewnienie schronienia w schroniskach, noclegowniach i ogrzewalniach dla osób bezdomnych.	MGOPS, PGKiM	Liczba osób korzystająca z pomocy w formie pracy socjalnej
				Kwota dofinansowania zadań realizowanych przez NGO
				Liczba inicjatyw obywatelskich związanych z profilaktyką, aktywizacją i pomocą osobom wykluczonym społecznie dofinansowanym przez samorząd
2.5.	Przeciwdziałanie występowaniu problemów zdrowotnych mieszkańców gminy.	Realizacja lokalnych programów profilaktyki zdrowotnej	Samorząd, organizacje pozarządowe i inne podmioty.	Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS z uwagi na problem bezdomności
				Liczba osób przebywających w schroniskach, ogrzewalni i noclegowni dla osób bezdomnych.
				Liczba wyroków eksmisji bez wskazania lokalu socjalnego
3.	III. Zintegrowany system wielopłaszczyznowego wsparcia i pomocy rodzinie w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			Liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej
				Kwota wydatkowana na realizację programów profilaktycznych
				Liczba mieszkańców gminy objętych programami
3.1.	Przeciwdziałanie występowaniu problemów w	Opracowywanie i realizacja programów i projektów		Liczba opracowanych programów i projektów

	pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	nakierowanych na wspieranie rodzin z Gminy Krotoszyn. Finansowanie i współfinansowanie inicjatyw obywatelskich.	Samorząd, MGOPS, organizacje pozarządowe.	Liczba realizowanych programów i projektów Kwota dofinansowania inicjatyw realizowanych przez NGO
3.2.	Rozwój infrastruktury i oferty usług aktywnych form spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi i rozwoju zainteresowań dzieci i młodzieży.	Sukcesywna rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży. Realizacja lokalnych programów zwiększających jakość i dostęp do usług aktywnych form spędzania wolnego czasu.	Samorząd, jednostki organizacyjne samorządu, organizacje pozarządowe i inne podmioty	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów kultury i sportu na terenie gminy Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych na terenie gminy Liczba projektów socjalnych i uczestników tych projektów
3.3.	Wzmacnianie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Zapewnienie opieki i wsparcia przez asystentów rodziny oraz dostępności do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji, grup wsparcia. Poprawa warunków opieki i wychowania rodzin z dziećmi, w tym z dzieckiem z niepełnosprawnością.	MGOPS.	Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy MGOPS Liczba rodzin, którymi jest prowadzona praca socjalna Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznego poradnictwa
3.4.	Rozwój bazy techniczno-organizacyjnej placówek oraz usług realizowanych przez placówki wsparcia dziennego na terenie gminy.	Podejmowanie innowacyjnych form oddziaływania wychowawczego i opiekuńczego. Realizacja projektów i programów, w tym międzypokoleniowych w partnerstwie z lokalnymi instytucjami, podmiotami i organizacjami.	Samorząd, MGOPS, organizacje pozarządowe i inne podmioty	Liczba placówek wsparcia dziennego Liczba uczestników placówek wsparcia dziennego Liczba doposażonych i wyremontowanych placówek wsparcia Liczba programów i projektów realizowanych w placówkach wsparcia
3.5.	Rozwój zaplecza organizacyjno-infrastrukturalnego dla działań profilaktycznych i zwiększających szanse edukacyjne dzieci i młodzieży.	Realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania deficytom wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym. Realizacja programów i projektów zwiększających szanse edukacyjne dzieci. Organizowanie alternatywnych form rozwoju zainteresowań i spędzania wolnego czasu oraz wypoczynku w okresach wolnych od nauki.	Samorząd, szkoły i przedszkola, MGOPS, samorządowe jednostki kultury i sportu, organizacje pozarządowe, GKRPA	Liczba realizowanych programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania deficytom wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym. Liczba realizowanych programów i projektów zwiększających szanse edukacyjne Liczba dzieci i młodzieży objęta programami Liczba inicjatyw, form rozwoju zainteresowań i spędzania wolnego czasu oraz wypoczynku Liczba dzieci korzystających z alternatywnych form spędzania wolnego czasu
4.	IV. Zintegrowany system wspierania i pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym			
	Kierunek działań	Sposób realizacji zadań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji celu / zadania
4.1.	Diagnoza i wypracowanie nowych form wsparcia oraz pomocy w środowisku lokalnym m.in. poprzez rozszerzenie zakresu opieki sąsiedzkiej, działalność	Promowanie idei wolontariatu w Gminie. Rozwój pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu międzypokoleniowego.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, organizacje pozarządowe, wolontariat i inne podmioty	Liczba diagnoz sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych Liczba realizowanych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych Liczba osób starszych i niepełnosprawnych korzystających z poszczególnych form wsparcia

	wolontariatu, animatorów, opiekunów osób zależnych.	Realizacja innowacyjnych form świadczenia usług.		Liczba wolontariuszy realizujących wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym
4.2.	Badanie i analiza potrzeb w zakresie dostępności oraz poziomu usług zdrowotnych, specjalistycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz dostosowanie rozwiązań do tych potrzeb.	Monitorowanie potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością oraz dostępności do usług zdrowotnych, specjalistycznych, opiekuńczych.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, organizacje pozarządowe, wolontariat i inne podmioty	Liczba osób starszych i niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
		Realizacja wsparcia dziennego osób starszych i niepełnosprawnych w ośrodkach wsparcia, miejscu zamieszkania.		Liczba realizatorów wsparcia
4.3.	Wzrost aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych m.in. poprzez zwiększenie dostępności do ośrodków wsparcia, inicjatyw organizacji pozarządowych oraz lokalnych imprez kulturalnych i programów skierowanych do seniorów.	Popularyzowanie idei przedstawicielstwa seniorów przy organach samorządu terytorialnego	Samorząd, organizacje pozarządowe	Liczba lokalnych projektów i programów dla osób starszych i niepełnosprawnych
		Zwiększanie oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów i osób z niepełnosprawnością.		Liczba odbytych posiedzeń Gminnej Rady Seniorów w Krotoszynie
		Wsparcie inicjatyw organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych zadań adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych.		Liczba zadań zleconych organizacjom pozarządowym Kwota dofinansowania dla NGO na realizację zadań adresowanych do osób starszych i niepełnosprawnych
4.4.	Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania grup samopomocowych rodziców dzieci z niepełnosprawnością oraz dla NGO działających na rzecz tych rodzin.	Wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz i/lub zrzeszających osoby z niepełnosprawnością.	Samorząd, organizacje pozarządowe	Kwota dofinansowania zadań NGO adresowanych do rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.
				Liczba grup wsparcia rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Liczba realizowanych programów i projektów adresowanych do rodziców z dzieckiem niepełnosprawnym
4.5.	Zwiększenie dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjnej lokalnych instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami (osób z niepełnosprawnością ruchową, niewidomych, słabowidzących, głuchych, głuchoniemych i innych).	Dostosowywanie budynków i lokalnych obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.	Samorząd	Liczba instytucji i placówek które zwiększyły dostępność architektoniczną, cyfrową i komunikacji osobom niepełnosprawnym ze szczególnymi potrzebami
4.6.	Zwiększenie dostępności do różnych form terapii, rehabilitacji i wsparcia czasowego oraz stacjonarnego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi (we współpracy z NGO).	Wsparcie działań organizacji pozarządowych.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, organizacje pozarządowe, wolontariat i inne podmioty	Liczba NGO realizujących usługi
		Rozwój usług realizowanych w miejscu zamieszkania i w ośrodkach wsparcia.		Liczba ośrodków wsparcia dziennego
		Promocja zdrowego stylu życia wśród seniorów przez organizację szkoleń, warsztatów i innych podobnych działań		Liczba uczestników zajęć
5.	V. Zintegrowany system poprawy bezpieczeństwa publicznego w Mieście i zmniejszenie skali zjawisk uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez stworzenie jednolitego systemu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym			
	Kierunek działań	Sposób realizacji zadań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji celu / zadania
5.1.	Rozwój zaplecza organizacyjno-infrastrukturalnego dla działań profilaktycznych w	Prowadzenie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień, wczesnej identyfikacji problemów i pomocy rodzinie.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, organizacje pozarządowe,	Liczba opracowanych i realizowanych programów i projektów
				Liczba osób objętych projektami

	szczegółowości w zakresie problemu uzależnień i przemocy w rodzinie.	Wsparcie działalności placówek i organizacji, w tym przedszkoli i szkół w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie.	wolontariat i inne podmioty	Liczba placówek oświatowych w których realizowano profilaktykę uzależnień i przemocy w rodzinie. Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS w związku z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie.
5.2.	Profesjonalizacja kadr instytucji i organizacji zajmujących się problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie.	Systematyczne zwiększenie liczby specjalistów i podnoszenie kwalifikacji w zakresie profilaktyki oraz terapii uzależnień.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, GKRPA	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach specjalistycznych
		Systematyczne zwiększenie liczby specjalistów i podnoszenie kwalifikacji w zakresie profilaktyki oraz terapii uzależnień.		Liczba szkoleń specjalistycznych
		Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych.		Kwota wydatków na szkolenia specjalistyczne pracowników
5.3.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy.	Kształtowanie wrażliwości i odpowiedzialności społecznej związanej z przemocą w rodzinie.	Samorząd, jednostki organizacyjne UM, MGOPS, GKRPA	Liczba konferencji, warsztatów, szkoleń w zakresie problematyki przemocy
		Organizacja szkoleń, konferencji i warsztatów dotyczących problematyki przemocy.		Liczba uczestników konferencji i warsztatów Liczba osób korzystających z instytucji w związku z przemocą Liczba dzieci i osób starszych doświadczających przemocy Liczba realizowanych NK
5.4.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień (w tym od środków psychoaktywnych i cyberprzestrzeni) i przemocy.	Udzielanie pomocy terapeutycznej i psychospołecznej	MGOPS	Liczba świadczonej pracy socjalnej Liczba udzielonych porad specjalistycznych i konsultacji przez Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień Liczba konsultacji psychologicznych
VI. Popularyzacja inicjatyw społecznych i rozwoju wolontariatu - wsparcie i koordynacja działań instytucji i organizacji pozarządowych				
6.	Kierunek działań	Sposób realizacji zadań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji celu / zadania
6.1.	Wspieranie innowacyjnych inicjatyw zwiększających dostępność i jakość usług w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.	Organizacja pomocy wolontarystycznej wykorzystującej potencjał osobowy i doświadczenie osób starszych.	CKI, MGOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe,	Liczba osób starszych świadczących wsparcie wolontarystyczne
				Liczba wolontariuszy Liczba osób korzystających z pomocy wolontariuszy Liczba instytucji korzystających z pomocy wolontariuszy
6.2.	Zwiększenie potencjału mieszkańców w działaniach służących lokalnej społeczności i integracji międzypokoleniowej. Wsparcie liderów w aktywnym i świadomym działaniu.	Współpraca merytoryczna i finansowa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami.	Samorząd, MGOPS, organizacje pozarządowe, wolontariusze	Liczba opracowanych programów współpracy z NGO
		Inicjowanie działań i organizacja lokalnych spotkań mieszkańców gminy.		Liczba NGO, które otrzymały dotację na realizację zadań
		Finansowanie zadań w ramach budżetu obywatelskiego.		Liczba otwartych konkursów ofert dotyczących wspierania zadań publicznych w dziedzinach życia społecznego Liczba zadań finansowanych z budżetu obywatelskiego

		Promocja idei wolontariatu wśród dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów.		Liczba inicjatyw promujących ideę wolontariatu
6.3.	Wsparcie aktywności mieszkańców na rzecz projektowania i wdrażania inicjatyw służących lokalnej społeczności oraz rozwiązywaniu problemów społecznych.	Realizacja działań edukacyjnych, takich jak np. kursy, szkolenia, warsztaty oraz wizyty studyjne, służących rozwojowi kompetencji liderów wśród mieszkańców gminy.	Samorząd, MGOPS, organizacje pozarządowe, wolontariusze	Liczba szkoleń, warsztatów służących rozwojowi kompetencji lokalnych liderów
		Animowanie i włączanie mieszkańców do debaty oraz realizacji inicjatyw lokalnych polityk i obszarów realizowanych zadań samorządu.		Liczba dokumentów programowych samorządu lokalnego konsultowanych z mieszkańcami

Sprawozdawczość dotycząca SRPS 2030, zostanie skoordynowana z nałożonym na gminy, zgodnie z dyspozycją art. 28aa. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obowiązkiem opracowania i przedstawienia w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy. Jednocześnie sprawozdawczość będzie zintegrowana z oceną zasobów pomocy społecznej.

Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii, pozwoli to diagnozowanie aktualnych potrzeb, wykrywanie zagrożeń i ewentualne modyfikacje planowanych do realizacji zadań lub podmiotów odpowiedzialnych/współpracujących przy realizacji zadań.

Ponadto, w połowie okresu obowiązywania i wdrażania SRPS 2030 oraz po zakończeniu jej realizacji pożądane jest przeprowadzenie ewaluacji, służącej usprawnieniu projektów i programów oraz będącej próbą odpowiedzi na pytanie, jak można udoskonalić realizowane przedsięwzięcia lub wprowadzić nowe rozwiązania (podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie ich adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości).

Najpóźniej w 2030 roku Gmina Krotoszyn będzie musiała rozpocząć proces aktualizacji strategii - albo poprzez wydłużenie czasu jej obowiązywania (np. jeśli okaże się, że założone cele są nadal aktualne) albo przyjęcie zupełnie nowego tekstu dokumentu w horyzoncie czasowym od 2031 roku.

Ramy finansowe

Niniejsza SRPS 2030 określa konkretne cele, których osiągnięcie jest uwarunkowane wieloma czynnikami, w tym również czynnikami finansowymi. Dokument strategiczny, po przeprowadzeniu szerokich konsultacji społecznych i przyjęciu przez Radę Miejską w Krotoszynie, powinien zostać zaopatrzony w ramy finansowe niezbędne do realizacji zadań. Należy zaznaczyć, iż zaplanowane w ramach strategii działania mają bardzo szeroki charakter i porządkują działania, dlatego najistotniejszym

elementem jest montaż finansowy, który musi zostać zaprogramowany gwarantując, iż projektowane cele zostaną osiągnięte.

Wśród źródeł finansowania działań zawartych w niniejszej Strategii w pierwszej kolejności należy wskazać budżet Gminy Krotoszyn. Finansowanie zadań z budżetu gminy odbywa się w oparciu o przepisy prawa, które regulują sposób ponoszenia kosztów realizacji zadań z zakresu administracji samorządowej. Jednak warto zwrócić również uwagę, iż w dzisiejszej rzeczywistości zabezpieczone są środki na realizację społecznych programów rządowych, a wśród nich m.in.: Program wieloletni "Senior+" na lata 2021-2025, Resortowy Program „Opieka 75+”. Ponadto zakłada się, że realizacja celów i kierunków interwencji SRPS 2030 będzie finansowana także z dotacji otrzymywanych z budżetu państwa na realizację zadań własnych i zleconych, ze środków PFRON, czy Funduszu Pracy, a także z innych źródeł np. ze środków Unii Europejskiej (EFS+, FERS), z programów i konkursów, w szczególności Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak np. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programach rządowych, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Wykaz skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
CKI	Centrum Krotoszyńskich Inicjatyw
CSiR Wodnik	Centrum Sportu i Rekreacji WODNIK Sp. z o.o. w Krotoszynie
DPS	Dom Pomocy Społecznej
GKRPA	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GMINA KROTOSZYN	Miasto i Gmina Krotoszyn
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KE	Komisja Europejska
KOK	Krotoszyński Ośrodek Kultury
KPP	Komenda Powiatowa Policji w Krotoszynie
MGOPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	Organizacje pozarządowe (ang. Non-Governmental Organization)
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PGKiM	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ROPS	Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej
SRPS 2030	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Krotoszyn 2030
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UE	Unia Europejska
UM	Urząd Miejski w Krotoszynie
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej
ZI	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Krotoszyn na tle Polski, województwa wielkopolskiego i powiatu krotoszyńskiego	9
Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Krotoszyn w latach 2016-2020.....	9
Tabela 3. Liczba urodzeń żywych, zgonów i przyrost naturalny w Gminie Krotoszyn	11
Tabela 4. Saldo migracji w Gminie Krotoszyn na tle powiatu, województwa i Polski.....	12
Tabela 5. Ludność Gminy Krotoszyn według grup wieku i płci w wybranych latach	13
Tabela 6. Ludność Gminy Krotoszyn według ekonomicznych grup wieku w latach 2016-2020	14
Tabela 7. Prognozowana liczba Gminy Krotoszyn w latach 2021 - 2030	16
Tabela 8. Wypłacone dodatki mieszkaniowe mieszkańcom Gminy Krotoszyn w wybranych latach	18
Tabela 9. Stopa bezrobocia w powiecie krotoszyńskim na tle województwa i Polski w latach 2016-2020	19
Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem i wg sektora w Gminie Krotoszyn	21
Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie Krotoszyn, według klas wielkości.....	22
Tabela 12. Przedszkola na terenie Gminy Krotoszyn w roku szkolnym 2019/2020	24
Tabela 13. Szkoły podstawowe na terenie Miasta i Gminy Krotoszyn w roku szkolnym 2019/2020.....	24
Tabela 14. Opieka zdrowotna na terenie Gminy Krotoszyn.....	27
Tabela 15. Przestępstwa popełnione w Gminie Krotoszyn w latach 2017-2020	29
Tabela 16. Informacje o klubach sportowych, działających na terenie Gminy Krotoszyn w wybranych latach	33
Tabela 17. Poniesione wydatki na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn w 2020 roku w porównaniu do 2016 i 2018 roku	37
Tabela 18. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn	40
Tabela 19. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Krotoszyn w wybranych latach	40
Tabela 20. Wybrane formy świadczeń pomocy społecznej udzielane przez MGOPS	41

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Zmiany liczby ludności ogółem w Gminie Krotoszyn w latach 2016-2020	10
Wykres 2. Odsetek ludności Gminy Krotoszyn przypadająca na 1 km ² w mieście Krotoszyn oraz w sołectwach.....	10
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w mieście Krotoszyn i w sołectwach	11
Wykres 4. Współczynnik feminizacji w Gminie Krotoszyn dla grup wiekowych 70-79.....	13
Wykres 5. Współczynnik feminizacji w Gminie Krotoszyn dla grup wiekowych powyżej 80 roku życia	14
Wykres 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Krotoszyn	15
Wykres 7. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Krotoszyn.....	15
Wykres 8. Struktura wg ekonomicznych grup wieku dla Gminy Krotoszyn w 2030 roku w porównaniu do 2016 roku.....	17
Wykres 9. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w Gminie Krotoszyn na tle powiatu, województwa i Polski w latach 2016-2020*	19
Wykres 10. Zmiany liczby bezrobotnych z Gminy Krotoszyn	20

Wykres 11. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w stosunku do ogólnej liczby dzieci w wieku żłobkowym w Gminie Krotoszyn na tle Polski i województwa	23
Wykres 12. Struktura miejscowych zagrożeń w Gminie Krotoszyn według ich rodzajów w 2020 roku	29
Wykres 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Krotoszyn na tle województwa i powiatu	34
Wykres 14. Udział % wykorzystanych środków przez organizacje pozarządowe wg rodzaju zadania w 2016 i 2020 roku.....	35
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Krotoszyn..	38
Wykres 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej.....	39
Wykres 17. Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	40

Redakcja i opracowanie dokumentu:

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie

ul. Kobylińska 10a, 63-700 Krotoszyn, tel./fax 62 725 36 68, www.mops.krotoszyn.pl

we współpracy z pracownikami Urzędu Miejskiego w Krotoszynie i jednostek organizacyjnych, dzięki zaangażowaniu mieszkańców, Radnych Miasta i Gminy Krotoszyna.

Grafiki zaprojektowane przy użyciu zasobów z portalu www.gettyimages.com